

RAPORT EXPORT MORNING CONFEDERAȚIA ELVEȚIANĂ

Chișinău, decembrie 2023

EXPORT MORNING

CONFEDERAȚIA ELVEȚIANĂ

Prezentul raport a fost elaborat de Agenția de Investiții, cu sprijinul analitic al companiei de consultanță CIVITTA, în cadrul Proiectului "Competitivitatea Întreprinderilor Micro, Mici și Mijlocii", derulat în Republica Moldova cu suportul Băncii Mondiale.

ABREVIERI

ABREVIERE	DENUMIRE
AfDB	Grupul Băncii Africane de Dezvoltare
ACCT	Agenția de cooperare culturală și tehnică
ADB	Grupul Australia
ADB	Banca Asiatică de Dezvoltare
AELS	Acorduri de Liber Schimb în cadrul Asociației Europene a Liberului Schimb
BIS	Banca Reglementărilor Internaționale
CE	Consiliul Europei
CERN	Organizația Internațională pentru Cercetări Nucleare
CGPM	Conferința Generală pentru Greutăți și Măsurări
CHF	Franc elvețian
COV	Taxă asupra compușilor organici volatili
CSP (cont CSP)	CONTUL Vamal în procedură de decontare centralizată
EAPC	Consiliul de Parteneriat Euro-Atlantic
ECE	Comisia Economică ONU pentru Europa
eVV	Decizie de evaluare a Oficiului Federal al Vămii și Securității Frontierei, emisă în format electronic
EFTA (AELS)	Asociația Europeană a Liberului Schimb
EBRD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
ESA	Agenția Spațială Europeană
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
G10	Grupul 10
IADB	Banca Inter-Americană de Dezvoltare
IAEA	Agenția Internațională pentru Energie Atomică
IBRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
ICC	Camera de Comerț Internațională
ICAO	Organizația Aviației Civile Internaționale
ICDO	Organizația Internațională de Apărare Civilă
ICFTU	Confederația Internațională a Uniunii de Comerț Liber
ICMM	Comitetul Internațional al Medicinii Militare
ICRM	Comitetul Internațional al Crucii Roșii
IDA	Asociația Internațională de Dezvoltare
IEA	Agenția Internațională pentru Energie
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
IFC	Corporația Financiară Internațională (BM)
IFRCS	Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie și Semilună Roșie
IGC	Consiliul Internațional pentru Grâne
ILO	Organizația Internațională a Muncii
IMF/FMI	Fondul Monetar Internațional
IMO	Organizația Maritimă Internațională
Inmarsat	Organizația Internațională a Sateliților Mobili
Interpol	Organizația Internațională a Poliției Criminale
IOC,	Comitetul Olimpic Internațional
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
IMO	Organizația Internațională a Migrației
ITU	Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor
IWC	Comisia Internațională pentru Balene
LAIA (observator)	Asociația Latin-americană pentru Integritate
LSVA	Taxa pentru Vehicule Grele legate de performanță

MEM	Industria Mecanică, electrică și metalică
NEA	Agenția pentru Energia Nucleară
NSG	Grupul de Furnizori Nuclearii
OAS (observator)	Organizația statelor Americane
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIE	Organizația Internațională pentru Epizootii
OPCW	Organizația pentru interzicerea Armelor Chimice
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare din Europa
OTIF	Organizația Interguvernamentală pentru Transportul Internațional Feroviar
PCA	Curtea Permanentă de Arbitraj
PFP	Parteneriate pentru Pace
PIB	Produs Intern Brut
UNCTAD	Conferința pentru Comerț și Dezvoltare a ONU
UNESCO	Organizația pentru Educație, Știință și Cultură a ONU
UNHCR	Comisarul de nivel Înalt pentru Refugiați a ONU
UNIDO	Organizația pentru Dezvoltare Industrială a ONU
UNITAR	Institutul pentru Instruiri și Cercetare a ONU
UNMIBH	Misiunea ONU pentru Bosnia și Herțegovina
UNMIK	Misiunea ONU pentru Kosovo
UNMOP	Misiunea Observatorilor ONU pentru Privalka
UNOMIG	Misiunea ONU pentru Georgia
UNTSO	Organizația de Supraveghere a Armistițiului a ONU
UNU	Universitatea ONU
UPU	Uniunea Poștei Universale
TVA	Taxă pe valoare adăugată
WCL	Conferința Internațională a Muncii
WCO	Organizația Internațională a Vămirilor
WHO	Organizația Internațională a Sănătății
WIPO	Organizația Internațională a Proprietății Intelectuale
WMO	Organizația Internațională a Meteorologiei
WToO	Organizația Mondială a Turismului
WTO	Organizația internațională a Comerțului
ZC	Comitetul Zannger (exportatori nucleari)

CUPRINS

1. PROFIL DE ȚARĂ	6
1.1. Economie	8
1.2. Diversificarea sectoarelor cheie în Elveția	14
1.3. Climat de afaceri	18
1.4. Participarea Elveției în cadrul organizațiilor internaționale	22
1.5. Parteneriate strategice	24
1.6. Clasamente internaționale: Elveția vs. Republica Moldova	25
2. COMERȚUL INTERNAȚIONAL AL ELVEȚIEI	27
2.1. Exporturile Elveției	27
2.2. Importurile Elveției	28
3. COMERȚUL EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA	31
3.1. Volumul comerțului exterior al Republicii Moldova cu Elveția	31
3.2. Exporturile Republicii Moldova spre Elveția	32
3.3. Importurile Republicii Moldova din Elveția	36
4. ACCESAREA PIEȚEI DIN ELVEȚIA DE CĂTRE PRODUCĂTORII EXTERNI	40
4.1. Etapele aferente procedurilor de export în Elveția	40
4.2. Expoziții organizate în Elveția	44
5. PROFILUL CONSUMATORULUI.....	48
5.1. Principalii factori de influență a consumatorilor elvețieni	48
5.2. Constatări generale ce reflectă profilul pieței de consum a Elveției	48
5.3. Obiceiuri alimentare	51
5.4. Preferințele de consum ale tinerilor	52
6. COMPORTAMENTE ÎN AFACERI ÎN ELVEȚIA	53
7. ANEXA: ANALIZA FACTORILOR DE SUPTOR ȘI DE DESCURAJARE AFERENT EXPORTULUI DE PRODUSE ÎN ELVEȚIA, PER CATEGORIE DE PRODUS	57
8. LISTA FIGURILOR ȘI TABELELOR	64
8.1. Figuri	64
8.2. Tabele.....	64
1. SURSE BIBLIOGRAFICE	65

1. PROFIL DE ȚARĂ

Denumire oficială: Confederația Elvețiană¹

Capitala: Berna (aprox. 133.883 locuitori)

Alte orașe importante: Zürich (aprox. 415.367 locuitori), Geneva (aprox. 201.818 locuitori), Basel (aprox. 177.654 locuitori)

Locație: Europa Centrală, se învecinează cu Germania la nord, cu Franța la vest, cu Italia la sud, și cu Austria și Liechtenstein la est.

Forma de guvernământ: Republică Federală

Președintele federal: Consiliul federal din 7 membri îndeplinește funcția de președinte al Statului. Președintele Consiliului este ales prin rotație pe un mandat de 1 an - Alain Berset (7 decembrie 2022).

Organizare administrativ-teritorială: 26 cantoane și semi-cantoane după cum urmează: Zürich (ZH), Bern (BE), Luzern (LU), Uri (UR), Schwyz (SZ), Obwalden (OW), Nidwalden (NW), Glarus (GL), Zug (ZG), Fribourg (FR), Solothurn (SO), Basel-Stadt (BS), Basel-Landschaft (BL), Schaffhausen (SH), Appenzell-Ausserrhoden (AR), Appenzell-Innerrhoden (AI), St. Gallen (SG), Graubünden (GR), Aargau (AG), Thurgau (TG), Ticino (TI), Vaud (VD), Valais (VS), Neuchatel (NE), Genève (GE), Jura (JU).

Monedă națională: Moneda elvețiană este numită "Schweizerfranken" ("franci elvețieni") sau pe scurt "Franken" - Francul elvețian (CHF).

Limbi oficiale: germana, franceza, italiana, retoromana

Ora locală: GMT+1

Ziua națională: 1 august - comemorează semnarea, în 1291, a Pactului dintre cantoanele Uri, Schwyz și Unterwalden vizând reînnoirea alianței de sprijin reciproc în situația apariției de amenințări din partea agresorilor externi

Drapel: pătrat roșu cu o cruce albă, cu brațele egale, în centru

Imn: Psalmul elvețian este imnul național al Elveției. A fost compus în 1841, de Alberich Zwyssig (1808-1854), și a fost adoptat oficial (cu statut provizoriu) din 1961 și definitiv de la 1 aprilie 1981

Elveția este situată în partea de vest a Europei centrale, fiind amplasată între Munții Alpi la sud, Platoul Elvețian la mijloc și Munții Jura în nord. Elveția este cea mai muntoasă țară din Europa. Alpii ocupă cea mai mare parte a teritoriului (cca 61%), populația elvețiană fiind concentrată în zona Platoului, unde se află marile orașe. Rețeaua hidrografică cuprinde cele mai multe dintre lacurile cele mai mari din Europa de vest și centrală, între care se numără lacul Geneva, Bodensee și lacul Maggiore (cele mai importante: râurile Rinul, Innul, Ticino și Ronul). Elveția are peste 1500 de lacuri și conține 6% din rezervele de apă proaspătă ale Europei. Lacurile și ghețarii acoperă circa 6% din teritoriul țării. Cel mai mare lac este lacul Geneva (denumit în franceză Lac Léman), situat în extremitatea vestică a țării. Circa o sută de vârfuri montane din Elveția se apropie de 4.000 m sau depășesc această altitudine. Monte Rosa este cel mai înalt (4.634 m), deși cel mai celebru este considerat Matterhorn (4.478 m), ambii se situează în Alpii Penini, cantonul Valais.

¹ Elveția actuală poartă încă numele de „Confederatia Helvetica”, de unde și sigla abreviativă internațională CH. Totuși, din 1848 Elveția nu mai este o confederație, ci o federație. În ceea ce privește adjectivul „helvetica”, acesta își trage originea de la triburile celtice denumite „helvetici”, care populau teritoriul actual al Elveției în momentul cuceririi sale de către romani.

Elveția este împărțită în 26 de cantoane, fiecare canton are propriile reglementări și legislații. Berna este capitala doar de facto, iar de jure nu există capitală. Deși nu este membră a Uniunii Europene, Elveția este membră a țărilor din spațiul Schengen.

În Elveția se vorbesc patru limbi oficiale – germana, franceza, italiana și reteroromana elvețiană, numită și romaneza (se vorbește în unele zone din cantonul Graubünden (în estul țării).

TABEL 1. INFORMAȚII GENERALE COMPARATIVE ELVEȚIA-MOLDOVA

	ELVEȚIA	MOLDOVA
Suprafață	totală: 41,277 km ² terestră: 39,997 km ² apă: 1,280 km ²	totală: 33,851 km ² terestră: 32,891 km ² apă: 960 km ²
Clima	este temperată, dar variază în funcție de altitudine; ierni reci, înnorate, cu ploi/zăpezi; veri răcoroase până la călduțe, înnorate, umede, cu ploi ocazionale.	ierni moderate, veri calde.
Resurse naturale	potențial hidroenergetic, lemn, sare.	depozite mici de ligniți, petrol și gaz natural, fosforați, ghips, calcar, terenuri arabile.
Populație	8,563,760 (2023 est.)	3,250,532 (2023 est.) 2,615,199 (WB 2022)
Grupuri etnice	Elvețieni 69,2%, germani 4,2%, italieni 3,2%, portughezi 2,5%, francezi 2,1%, kosovarieni 1,1%, turci 1%, alte grupuri 16,7% (estimare din 2020).	Moldoveni 75.1%, Români 7%, Ucraineni 6.6%, Găgăuzi 4.6%, Ruși 4.1%, Bulgari 1.9%, alții 0.8% (recens. 2014).
Limbi vorbite	Germană (sau elvețiană germană) (oficial) 62,1%, franceză (oficial) 22,8%, italiană (oficial) 8%, engleză 5,7%, portugheză 3,5%, albaneză 3,3%, sârbo-croată 2,3%, spaniolă 2,3%, alte limbi 8%.	Limba romană (oficială). (Limbile etniile prezente și limbile moderne în special de populația tânără, limba rusă).
Religii	Romano-catolici 34,4%, protestanți 22,5%, alte denominațiuni creștine 5,7%, musulmani 5,4%, alte religii 1,5%, fără religie 29,4%, nespecificat 1,1% (estimare din 2020).	Ortodocși 90,1%, alți creștini 2,6%, alți 0,1%, agnostici 0,1%, atei 0,2%, nespecificați 6,9% (recens. 2014)
Rata de creștere a populației	+ 0.64% (2023 est.)	-1.14% (2023 est.)
Tipul de guvernare	Republică federală de tip parlamentar	Republică parlamentară

Puterea legislativă Adunarea Federală structură bi-camerală Parlament unicameral compusă din:

Consiliul Național (Camera Deputaților, 200 de membri, distribuiți între cantoane conform principiului reprezentativității proporționale);

Consiliul Statelor ((Camera Superioară, 46 de membri, câte doi reprezentanți din fiecare canton și câte unul în cazul semi-cantoanelor).

1.1. Economie

Elveția are o economie stabilă, prosperă și modernă, cu șomaj scăzut, o forță de muncă extrem de calificată și un PIB pe cap de locuitor printre cele mai ridicate din lume. Așezarea geografică, dimensiunea redusă a pieței interne, lipsa aproape totală de resurse proprii au făcut din economia elvețiană o economie deschisă, puternic dependentă de comerțul exterior și în special de importul de petrol, gaze naturale și cărbune. Țara are un istoric plin de succes pe termen lung în domeniul siguranței monedei naționale, dublată de secretul operațiilor financiare efectuate în băncile elvețiene, care a făcut din Elveția un **'rai financiar' pentru investitorii străini**. Succesul economiei elvețiene se bazează pe o producție cu valoare adăugată superioară, pe o forță de muncă cu o calificare înaltă și influx de capital străin. Printre sectoarele de vârf se numără **nanotehnologia, tehnologia înaltă, biotehnologia, băncile și asigurările, precum și industria farmaceutică**.

Începând cu anul 2015, economia Elveției ocupă prima poziție din lume conform Indicelui Global al Inovației² și a treia poziție în Raportul Global de Competitivitate din 2020³. **Elveția cheltuiește anual peste 22,5 miliarde CHF pentru cercetare și dezvoltare (C&D), ceea ce echivalează cu aproximativ 3% din PIB. Sectorul privat contribuie cu peste două treimi din această sumă.**

Conform datelor FMI, la nivel mondial, Elveția se află pe locul 20, în funcție de PIB nominal⁴, iar în materie de export, potrivit Băncii Mondiale, se află pe locul 18⁵, cu exporturi în valoare de 620,424 mld. dolari SUA înregistrate în 2022.

TABEL 2. PIB AL ELVEȚIEI ȘI RATA DE CREȘTERE: TENDINȚE

ANUL DE REFERINȚĂ	PIB, MLRD. DOLARI SUA	PIB PER CAPITA, DOLARI SUA (NOMINAL)	PIB CREȘTERE
2023	684.2 (Estimare)	102,865.57 (Estimare)	0.9 (Estimare)
2022	807.7	93,657.23	2.1%
2021	800.6	91,991.60	4.2%
2020	739.9	85,656.32	-2.4%
2019	721.4	84,121.93	1.1%

² WIPO, "Global Innovation Index", 15 edition, 2022.

³ SWI, "Switzerland ranked third in global competitiveness ranking", accesat 30.11.2023.

⁴ IMF, "World Economic Outlook Database, October 2023", accesat 30.11.2023.

⁵ World Bank, "Exports of goods and services (BoP, current US\$)", accesat 30.11.2023.

2018	725.6	85,217.37	2.9%
2017	695.2	82,254.38	1.4%
2016	687.9	82,153.07	2.1%
2015	694.1	83,806.45	1.6%
2014	726.5	88,724.99	2.3%
2013	706.2	87,304.33	1.8%
2012	686.4	85,836.21	1.2%
2011	715.9	90,476.76	1.8%
2010	598.9	76,531.37	3.2%

SURSA: [HTTPS://DATA.WORLDBANK.ORG/INDICATOR/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?LOCATIONS=CH](https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=CH)

Elveția este una dintre cele mai competitive economii din lume, în mare parte datorită sectorului său de servicii, clasament condus de serviciile financiare. Mai mult, **întreprinderile mici și mijlocii se consideră a fi sângele vital al economiei elvețiene**. Multe dintre aceste companii sunt orientate către export, motiv pentru care Elveția înregistrează în mod obișnuit un excedent comercial.

Elveția are **cea mai mică cotă de TVA din Europa**, care se aplică pentru majoritatea bunurilor și serviciilor. În principiu, sunt supuse plății TVA cifra de afaceri realizată în Elveția, importurile și consumul privat. Produsele de primă necesitate, educația și activitățile de asistență socială și medicală, prestațiile culturale, sportive și de binefacere sunt scutite de TVA. Întreprinderile mici ale căror cifră de afaceri nu depășește 250.000 CHF și a căror datorie fiscală este sub 4.000 CHF sunt, de asemenea, exonerate de TVA. Cotă redusă de 3,7% este percepută pentru serviciile din sectorul turismului, iar o cotă de 2,5% se aplică pentru produsele de primă necesitate, medicamente, anumite ziare, cărți și alte articole de zi cu zi. Pentru marea majoritate a produselor se aplică o cotă fixă de TVA, de 8%.

Stabilitatea economică și politică, sistemul legal transparent, infrastructura excepțională, piețele de capital eficiente și ratele scăzute de impozitare corporativă fac din Elveția una dintre cele mai competitive economii din lume. Economia elvețiană este strâns legată de cea a vecinilor săi din Zona euro, care achiziționează jumătate din exporturile elvețiene.

TABEL 3. EVOLUȚIA INDICATORILOR MACROECONOMICI AI ELVEȚIEI

	2019	2020	2021	2022	2023 (E)
PIB (mld. dolari SUA)	721.4	739.9	800.6	807.7	684.2
PIB creștere (%)	1.1	-2.4	4.2	2.1	0.9
Inflație (media anuală, CPI, %)	0.36	-0.73	0.58	2.84	2.19
Balanța bugetară (% PIB)	1.34	-3.02	-0.29	0.94	0.11
Soldul contului curent (% PIB)	4.3	0.3	8.8	10.1	-
Datoria publică (% GDP)*	25.5	28.9	27.5	28.3	27.5

Cel mai important sector economic al Elveției este producția industrială. În țară se produc substanțe chimice, bunuri sanitare și farmaceutice, instrumente de măsură științifice și de precizie, și instrumente muzicale. Cele mai mari exporturi sunt cele de substanțe chimice (34% din exporturi), mașini/electronice (20,9%), și ceasuri/instrumente de precizie (16,9%). Serviciile exportate se ridică la circa o treime din valoarea bunurilor exportate. Sectorul serviciilor – în special cel bancar și de asigurări, reprezintă, de asemenea, un gen de activitate important pentru Elveția .

TABEL 4. ANALIZA SWOT A MEDIULUI ECONOMIC AL ELVEȚIEI

Puncte forte	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Economie stabilă: Elveția se mândrește cu o economie robustă și stabilă, datorită sectorului diversificat, serviciilor financiare puternice și progreselor tehnologice. • Centru de inovație: Țara este un lider global în inovație și cercetare, susținută de universități cu renume mondial, care încurajează o cultură a inovației și a antreprenoriatului. • Servicii financiare puternice: Elveția este un important centru financiar global, găzduind numeroase bănci multinaționale, oferind stabilitate în serviciile financiare. • Forță de muncă foarte calificată: Forța de muncă elvețiană este foarte calificată, educată și eficientă, contribuind la competitivitatea și productivitatea țării. 	<ul style="list-style-type: none"> • Costul ridicat al vieții: Elveția se confruntă cu un cost ridicat al vieții, care afectează atât rezidenții, cât și afacerile, făcându-le pe unele persoane să aibă dificultăți în a-și permite traiul și serviciile disponibile. • Dependența de exporturi: Economia depinde în mare măsură de exporturi, în special în sectoare cum ar fi cel farmaceutic, mașini și instrumente de precizie, fiind astfel susceptibilă la fluctuațiile pieței globale. • Piață internă limitată: Piața internă mică limitează oportunitățile de creștere pentru afaceri, necesitând un accent puternic pe comerțul internațional. • Reglementări rigide pe piața muncii: Legile și reglementările privind angajarea pot fi stricte, ceea ce scade din flexibilitatea companiilor în ceea ce privește practicile de angajare.
Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> • Inovație și tehnologie: Investițiile continue în inovație și tehnologie prezintă oportunități vaste de creștere în diferite sectoare, poziționând Elveția drept un centru pentru industrii de ultimă generație, precum biotehnologia, inteligența artificială și energia regenerabilă. • Acorduri comerciale globale: Valorificarea și negocierea acordurilor comerciale ar putea deschide noi piețe și reduce dependența de anumite regiuni, diversificând destinațiile de export. • Dezvoltare durabilă: Tendința globală spre durabilitate și inițiativele verzi oferă oportunități companiilor elvețiene de a dezvolta și exporta tehnologii și produse ecologice. • Turism și ospitalitate: Consolidarea și extinderea industriei turismului și ospitalității, profitând de frumusețea naturală și patrimoniul cultural al Elveției, pot contribui semnificativ la creșterea economiei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nesiguranța economică globală: Fluctuațiile condițiilor economice globale, tensiunile comerciale sau conflictele geopolitice pot afecta în mod advers economia orientată spre export a Elveției. • Aprecierea monedei: Aprecierea francului elvețian ar putea împiedica exporturile, făcând produsele elvețiene relativ mai scumpe pe piețele străine. • Schimbări reglementare: Modificările în reglementările internaționale, în special în sectorul financiar, ar putea afecta avantajul competitiv și atractivitatea Elveției ca centru financiar. • Lipsa de competențe: În ciuda unei forțe de muncă foarte calificate, lipsa anumitor competențe în anumite industrii sau tehnologii emergente ar putea împiedica creșterea economiei, dacă acest aspect nu este abordat corespunzător.

TABEL 5. NUMĂRUL DE COMPANII/ENTITĂȚI, ÎN FUNCȚIE DE SECTORUL ECONOMIC, % TOTAL ENTITĂȚI PIAȚĂ, 2023 (539,172 COMPANII ÎNREGISTRATE)

INDUSTRIE	NUMĂR DE COMPANII/ENTITĂȚI	COTA PE PIAȚĂ,%
Servicii	232,285	43,1
Finanțe, asigurări și imobiliare	108,327	20.1
Comerț cu amănuntul	46,344	8.6
Construcții	44,561	8.3
Comerț cu ridicata	38,582	7.2
Producere	33,909	6.3
Servicii de transport, comunicații, electrice, gaze și sanitație	18,398	3.4
Agricultură, silvicultură și pescuit	8,033	1.5
Servicii publice	6,062	1.1
Altele	2,275	0.4
Minerit	396	0.1

SURSA: [HTTPS://WWW.HITHORIZONS.COM/EU/ANALYSES/COUNTRY-STATISTICS/SWITZERLAND](https://www.hithorizons.com/eu/analyses/country-statistics/switzerland)

SECTORUL SERVICIILOR | Sectorul serviciilor reprezintă forța motrice a economiei elvețiene. Trei din patru companii activează în acest sector, iar patru din cinci companii nou-create sunt din domeniul serviciilor. De asemenea, trei din patru angajați lucrează în sectorul terțiar.

Un pilon semnificativ al sectorului serviciilor este reprezentat de **sectorul bancar**, considerat unul dintre **cele mai competitive din lume**. Elveția conduce în afacerile transfrontaliere de gestionare a averii și inovații digital-financiare, iar sistemul său de reglementare bancară este recunoscut la nivel internațional ca fiind unul exemplar. Gestionarea activelor și a averii reprezintă piatra de temelie a sistemului bancar elvețian, atât pentru cele mai mari bănci, precum Credit Suisse și UBS (care au fuzionat), cât și pentru o varietate de alte bănci de anvergură și bănci mai mici private.

Băncile elvețiene au unele dintre cele mai stricte reguli din lume la categoria - „cunoaște-ți clientul” (verificarea identității oricărei persoane – elvețiene sau străine – care deschide un cont și stabilirea identității beneficiarului efectiv al activelor). Tradiția Elveției privind secretul bancar a suferit o schimbare semnificativă în 2009, când guvernul a anunțat că Elveția renunță la rezerva de lungă durată față de Convenția fiscală model a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, în special articolul 26 care reglementează schimbul de informații în materie fiscală. Astfel Elveția și-a asumat responsabilitatea de schimb de informații inclusiv pe infracțiuni fiscale și evaziuni fiscale, și nu doar pe cazurile de fraudă fiscală penală, cum a fost până la acel moment.

Sectorul bancar este completat de **industria asigurărilor**, cu actori internaționali precum Swiss Re. Asigurarea reprezintă o parte importantă a economiei de servicii, cuprinzând **cinci ramuri**: asigurători de viață, asigurători generali, asigurători de sănătate, reasiguratori și captive⁶, cu companii elvețiene active la nivel global. Printre cele mai mari companii din domeniul asigurărilor se evidențiază companiile – Axa Winterthur, Zurich Insurance Group Ltd. (ZURN), Swiss Reinsurance Company (Swiss Re- reasigurări), ACE Limited (asigurări și reasigurări), etc.

Turismul ocupă, de asemenea, un loc important în economia țării. **Veniturile din turism** raportate în bilanța de plăți **pentru anul 2022** au crescut la 16,6 miliarde CHF, cu **o creștere de 48,3% față de anul 2021**. În același timp, cheltuielile rezidenților elvețieni în călătoriile în străinătate au crescut cu 60,7%, atingând 16,8 miliarde CHF. Astfel, bilanța de plăți netă a turismului a fost ușor

⁶ O societate captivă de asigurări reprezintă acea companie de asigurări detinută și controlată de societatea părinte care are un alt profil de activitate cu scopul de a realiza asigurarea riscurilor companiei părinte.

negativă, la -201,6 milioane CHF. Veniturile din cazările în sectorul hotelier s-au ridicat la 514,2 milioane CHF, cu peste 200 milioane CHF mai mult decât în 2021 și cu mult sub nivelul dinaintea pandemiei din 2019, când acestea atingeau 1,41 miliarde CHF.

INDUSTRIE | Economia Elveției are în top industria prelucrătoare, care contribuie cu 25,6% la PIB. Aceasta cuprinde una dintre **cele mai competitive industrii farmaceutice din lume**, reprezentând 5,7% din PIB și 30% din exporturile țării. Hoffmann-La Roche și Novartis sunt liderii globali în biotehnologie în cadrul acestei industrii.

Cu aproximativ 320.000 de angajați, **industria mecanică, electrică și metalică (MEM)** este cel mai mare angajator industrial din Elveția. Standardul înalt al acestui sector în privința calității, preciziei, siguranței și fiabilității îi menține competitivitatea internațională, chiar și în fața francului elvețian puternic. Aproximativ 80% din produsele sale sunt exportate, 55% către țările UE. Elveția se situează pe locul al doilea la nivel mondial la categoria exporturi de utilaje pe cap de locuitor.

Industria chimică și farmaceutică elvețiană produce în principal medicamente originale peste 80% celor generice revenindu-le sub 20 % din gamă⁷. Cu peste 30.000 de tipuri de produse diferite, aceasta include produse farmaceutice și de diagnostic, chimie fină, vitamine, substanțe adezive, substanțe aromatice, produse pentru protecția plantelor, produse chimice speciale pentru aplicații tehnice și industriale, pigmenți, coloranți și vopsele. **Industria farmaceutică elvețiană este considerată una dintre cele mai competitive din lume, angajând cca 135.000 de oameni și contribuind cu aproximativ 5,7% la PIB și 30% la exporturile țării.** Hoffmann-La Roche și Novartis se disting ca lideri globali în biotehnologie.

Elveția este recunoscută și pentru **producția de alimente**, inclusiv produse fabricate de companii precum Nestle, și pentru substanțele chimice utilizate în construcții, exemplificate de Grupul LafargeHolcim, cel mai mare producător mondial de materiale de construcții.

Industria elvețiană a **ceasurilor** este una dintre cele mai importante din lume, înregistrând exporturi record de aproape 25 de miliarde CHF în 2022. Țara se remarcă și în producția de articole de orologerie.

Forța de muncă foarte **calificată** a Elveției face ca majoritatea exporturilor să fie produse finite de înaltă tehnologie, precum bijuterii prețioase, ceasuri, vaccinuri, arme și muniții, medicamente și aparate ortopedice. Exporturile de produse alimentare agricole includ ciocolată, vin și brânză.

Industria textilă și a îmbrăcăminteii din Elveția s-a transformat într-o industrie globală, concentrându-se pe dezvoltarea și fabricarea de produse de înaltă calitate. Aceasta include segmentele de îmbrăcăminte, textile pentru casă și textile tehnice, oferind, de asemenea, o varietate de servicii. Industria este renumită pe plan mondial pentru broderiile de Gallen, produsele brodate manual în metode tradiționale din Appenzell Innerrhoden, dantela din Neuchâtel și industria mătășii din Zurich, inclusiv panglici și țesut de panglici din cantoanele Aargau și Solothurn.

AGRICULTURA | Agricultură joacă un rol extrem de important în Elveția, fiind **reglementată chiar de Constituția federală**. Sectorul are o importanță strategică nu doar pentru asigurarea securității alimentare, ci și pentru menținerea populației în zonele montane. **Terenurile agricole acoperă 36% din teritoriul Elveției**, cu o suprafață totală de 1,1 milioane de hectare, dintre care 726.000 de hectare sunt pășuni și 145.000 de hectare sunt dedicate cultivării cerealelor. Cu toate acestea,

⁷ <https://www.statista.com/statistics/656282/generics-market-value-share-switzerland/>

doar 3,3% din populația activă este ocupată în agricultură, iar contribuția acestui sector la PIB este de aproximativ 1%.

Prognozele pentru 2023 indică faptul că agricultura elvețiană va genera o valoare adăugată brută de 4,5 miliarde CHF, cu o creștere de 4,2% față de anul precedent, în special datorită recoltelor mari de furaje. Solul și clima din Elveția limitează practicarea agriculturii, iar cultivarea cerealelor, legumelor și culturilor pomicole se concentrează în zonele de câmpie, în special în Podișul Central, sudul Jurei și Prealpii din estul Elveției.

Sectorul agricol asigură mai mult de 50% din necesarul intern de produse vegetale și aproape integral din cel de produse animaliere. Zootehnia reprezintă principalul sector, furnizând produse de bază pentru consumul intern și export. Creșterea vitelor este activitatea agricolă dominantă în Elveția, cu peste 1,5 milioane de bovine în 2022. Veniturile din producția de lapte și creșterea vitelor reprezintă peste două treimi din valoarea agricolă totală.

Cerealele proteice, cum ar fi mazărea, fasolea, amestecurile de cereale și lupin, sunt cultivate în principal pentru hrana animalelor. Lintea devine tot mai importantă pentru consumul uman. Terenurile cultivate se află în Mittelland sau pe Platoul Central, iar cantoanele Berna, Vaud, Fribourg, Zurich și Aargau produc în mod regulat cele mai mari cantități de grâu.

Estimările pentru 2023 indică o valoare a producției brute agricole de 10,60 miliarde dolari SUA, cu o rată anuală de creștere de 2,12% în perioada 2023-2028 (11,77 miliarde dolari SUA în 2028). În același interval, se anticipează o creștere anuală a importurilor de produse agricole în Elveția de 3,38%, ajungând la 2.649,0 milioane dolari SUA în 2023.

SECTORUL ENERGETIC | În ultimii 5 ani, Elveția a înregistrat un consum anual mediu de aproximativ 225 terawatt-oră, iar dependența sa de importuri este de aproximativ 70%.⁸ Principalele surse de energie utilizate sunt produsele petroliere, electricitatea din centralele hidroelectrice și nucleare, precum și gazele naturale. În acest context, energiile regenerabile, în special energia solară, au câștigat teren în mod constant în ultimii ani.

Distribuția consumului de energie în Elveția arată că cea mai mare parte este sub formă de petrol și combustibili pentru motoare (43%), urmată de electricitate (26%) și gaze (15%). Această energie este preponderent utilizată de gospodăriile private și sectorul transportului, fiecare reprezentând aproximativ o treime, în timp ce producția și serviciile contribuie cu aproape o cincime.

Importurile de țiței în Elveția provin în cea mai mare parte din Nigeria (39%), SUA (32%) și Libia (25%). Singura rafinărie de petrol din țară se găsește în Cressier, cantonul Neuchâtel, și satisface aproximativ o pătrime din necesitățile țării. Produsele finite sunt importate în principal din alte țări europene, cu precădere din Germania.

La nivel intern, electricitatea este produsă predominant prin hidroenergie (62%), energie nucleară (29%) și surse regenerabile și centrale termice convenționale (9%). Deși Elveția exportă excedente de electricitate vara, în lunile de iarnă trebuie să importe aproximativ aceeași cantitate de energie electrică.

Elveția implementează în prezent Tranziția Energetică prin intermediul Strategiei Energetice 2050, cu obiectivul de a atinge neutralitatea climatică. Doar patru din cele cinci centrale nucleare ale Elveției sunt funcționale din 2020, iar ponderea energiilor regenerabile din consumul total de energie finală a crescut la aproximativ 28% în 2022. Țara dispune de 682 de hidrocentrale, care generează aproximativ două treimi din totalul energiei electrice.

⁸ <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/wirtschaft/energie/energie---fakten-und-zahlen.html>, accesat la 12 decembrie 2023.

TRANSPORT | Elveția deține o rețea de 84 868 km de drum (2023), peste 5.317 de km de infrastructură feroviară, o rețea de transport public care se întinde pe peste 20.000 de km și peste 550.000 de km de rute aeriene acoperite de companiile aeriene elvețiene.

Transport rutier: Infrastructura rutieră este utilizată de peste 6,4 milioane de autovehicule, dintre care 4,8 milioane sunt mașini particulare. Finanțarea rețelei rutiere provine din taxe rutiere și taxe pentru vehicule. Autostrăzile elvețiene necesită achiziționarea unui disc de taxă rutieră, iar rețeaua de autostrăzi are o lungime totală de 1.638 km, cu o densitate impresionantă de 41.290 km, una dintre cele mai mari din lume.

Elveția, cunoscută și sub numele de „țara tunelurilor,” dispune de aproximativ 1200 de tuneluri, cele mai lungi fiind Gotthard pe autostrada A2 (16,9 km) și Gotthard pe calea ferată (57,1 km).

Transport feroviar: Rețeaua feroviară elvețiană este densă, având o medie de 122 km de șine la fiecare 1.000 km, mult peste media europeană de 46 km. Din cei 5.100 km de cale ferată din țară, aproximativ 3.200 km sunt gestionate de Căile Ferate Federale Elvețiene. Alte linii cu ecartament standard sunt operate de companii independente, precum Căile Ferate Lötschberg (BLS), iar căile ferate cu ecartament îngust sunt gestionate de Căile Ferate Retice (RhB). Căile Ferate Federale Elvețiene operează în jur de 5000 de trenuri de pasageri zilnic, acoperind aproximativ 274.000 km.

TABEL 6. CELE MAI IMPORTANTE TUNELURI ÎN ELVEȚIA

TUNELURI RUTIERE	TUNELURI FEROVIARE
Gotthard, autostrada A2 (16,9 km)	Gotthard (57,1 km). Cel mai lung tunel feroviar din lume
Seelisberg, autostrada A2 (9,2 km)	Lötschberg (34,6 km)
San Bernardino, autostrada A13 A13 (6,5 km)	Simplon (19,8 km)
Großer St. Bernhard, granița cu Italia (5,7 km)	Vereina (19 km)
Kerenzerberg, autostrada A3 (5,7 km)	Ceneri (15,4 km)

Transport aerian: Sectorul transportului aerian are o contribuție semnificativă la economia Elveției, generând locuri de muncă pentru aproximativ 207.000 de persoane și aducând o valoare adăugată brută de 27,2 miliarde dolari SUA, contribuind cu 4,1% la PIB. Țara dispune de 14 aeroporturi naționale și regionale, inclusiv cele internaționale din Zurich, Geneva și Basel. Cu toate acestea, călătoriile aeriene în interiorul țării sunt limitate dată fiind dimensiunea sa.

Porturi: Elveția, fiind o țară fără ieșire la mare, dispune de porturi mici pe râurile sale, un exemplu notabil fiind portul Basel.

1.2. DIVERSIFICAREA SECTOARELOR CHEIE ÎN ELVEȚIA

Cele mai dezvoltate activități economice în Elveția pot varia în funcție de perspectivă, dar printre acestea, în mod evidentiat, se enumeră:

Serviciile financiare

Elveția a devenit sinonimă cu excelența în domeniul financiar, iar instituțiile bancare elvețiene au crescut într-un peisaj unde calitatea și încrederea sunt fundamentale. Stabilitatea economică a țării, cu o politică fiscală rațională și o gestionare prudentă, a contribuit la consolidarea reputației sale ca un loc sigur pentru depozitarea și administrarea activelor financiare. O trăsătură definitorie a sectorului bancar elvețian este angajamentul său față de confidențialitate. Cu o lungă tradiție de respect pentru intimitatea clienților, băncile elvețiene au devenit un refugiu pentru cei care caută un nivel înalt de secret și protecție în gestionarea finanțelor lor. Legea elvețiană impune norme stricte privind dezvăluirea informațiilor bancare, consolidând astfel încrederea

investitorilor și a deținătorilor de conturi. Zürich, fiind un centru financiar global, adăpostește sediile unor bănci de prestigiu și instituții financiare, unde se tranzacționează miliarde și se creează strategii financiare sofisticate. Profesioniștii din domeniul financiar, de la consultanți la bancheri, se strâng aici pentru a colabora într-un mediu unde expertiza și inovația se întâlnesc într-o simfonie de succes financiar. Pe lângă aspectele comerciale, serviciile financiare elvețiene au o influență semnificativă asupra calității vieții în țară. Crearea de locuri de muncă specializate, dezvoltarea infrastructurii și contribuția la prosperitatea națională sunt toate aspecte care au contribuit la statutul de lider al Elveției în domeniul financiar global. Zürich este un centru financiar global, iar industria bancară elvețiană este renumită pentru stabilitatea și confidențialitatea sa. Industria bancară elvețiană este considerată cu drept cuvânt un pilon de stabilitate în lumea financiară internațională. Băncile elvețiene au obținut o reputație solidă pentru siguranță și încredere, atrăgând clienți din întreaga lume care caută protecție pentru capitalurile lor. Cadrul legal și reglementările stricte au contribuit la construirea acestei încrederi, iar băncile elvețiene sunt recunoscute pentru respectarea confidențialității și a standardelor etice ridicate. Zürichul găzduiește sediile unor bănci de prestigiu la nivel mondial, unde se desfășoară tranzacții financiare majore și se elaborează strategii inovatoare. Orașul este un hub pentru servicii financiare, inclusiv administrarea de active, servicii de gestionare a portofoliilor și tranzacții internaționale. Instituțiile financiare din Zürich sunt cunoscute pentru competența lor în furnizarea de servicii personalizate clienților într-un mod eficient și sigur. Climatul favorabil afacerilor din Zürich nu se rezumă doar la bănci; orașul atrage și companii de asigurări, instituții financiare non-bancare și consultanți financiari. Cu o infrastructură solidă și un cadru de reglementare favorabil, Zürichul continuă să atragă investitori și profesioniști din domeniul financiar, consolidându-și statutul de centru financiar global. Pe lângă aspectele comerciale, Zürichul oferă și un cadru urban sofisticat, cu o calitate a vieții deosebită. Orașul este o destinație preferată pentru profesioniști și experți, ceea ce contribuie la diversitatea culturală și la un mediu de afaceri dinamic. Astfel, Zürichul rămâne un punct de referință în lumea serviciilor financiare, îmbinând tradiția cu inovația, iar industria bancară elvețiană continuă să-și consolideze reputația sa de încredere și stabilitate în peisajul financiar global.

Tehnologie și cercetare

Elveția servește ca un adevărat hub al inovației, atrăgând cercetători, ingineri și antreprenori din întreaga lume. O combinație de infrastructură tehnologică avansată și colaborări strânse între industrie, universități și instituții de cercetare au transformat țara într-un mediu propice pentru dezvoltarea și implementarea noilor tehnologii. Geneva, Zürich și Lausanne sunt printre orașele elvețiene care găzduiesc unele dintre cele mai prestigioase institute tehnologice și universități de top la nivel mondial. Aceste centre devin catalizatori pentru progresele în domenii precum inteligența artificială, tehnologiile blockchain, biotehnologia și ingineria robotică. Elveția se distinge prin cercetarea sa de vârf în științele aplicate. Instituții precum Institutul Federal de Tehnologie din Zürich (ETH Zürich) și Școala Politehnică Federală din Lausanne (EPFL) sunt recunoscute global pentru contribuțiile lor la domenii precum inginerie, știința calculatoarelor și energii regenerabile. O caracteristică cheie a succesului în domeniul tehnologiei din Elveția este colaborarea strânsă între sectorul public și cel privat. Guvernul, întreprinderile și instituțiile academice lucrează împreună pentru a sprijini cercetarea și dezvoltarea, asigurând o punte solidă între cercetarea fundamentală și aplicațiile practice. Elveția se angajează ferm în promovarea tehnologiilor care aduc beneficii durabile societății și mediului înconjurător. Concepte precum sustenabilitatea, etica în inteligența artificială și inovațiile verzi sunt pe agenda de cercetare, reflectând angajamentul țării față de un viitor durabil. Elveția se bucură de o reputație solidă în ceea ce privește securitatea cibernetică. Prin dezvoltarea unor soluții avansate pentru protecția datelor și a infrastructurii IT, țara se impune ca un lider în domeniul securității digitale.

Farmaceutice și industria medicală

Elveția găzduiește companii farmaceutice de talie mondială precum Roche și Novartis, contribuind semnificativ la economia țării. Roche și Novartis, cu sediile lor în Elveția, sunt recunoscute pentru contribuțiile lor semnificative la cercetarea și dezvoltarea de medicamente inovatoare. Ele stau la vârful inovației, dezvoltând tratamente pentru o gamă largă de afecțiuni, de la boli genetice rare până la maladii complexe, precum cancerul și bolile cardiovasculare. Industria farmaceutică elvețiană se remarcă prin angajamentul său față de cercetare de înaltă calitate și dezvoltarea continuă a terapiilor avansate. Companiile investesc masiv în resursele lor de cercetare și dezvoltare pentru a descoperi noi medicamente și tratamente, iar acest angajament a adus Elveției faima de a fi un centru de inovație în domeniul medical. Colaborarea strânsă între companii farmaceutice, universități și institute de cercetare creează un mediu propice pentru schimbul de cunoștințe și idei, promovând astfel descoperiri și progrese în domeniul medical. Elveția a devenit un laborator global în care se experimentează și se dezvoltă tratamente de ultimă generație, iar rezultatele acestei colaborări sunt adesea revoluționare. Impactul acestor companii farmaceutice nu se rezumă doar la avansarea științifică, ci are, de asemenea, un impact semnificativ asupra economiei elvețiene. Aceste companii aduc locuri de muncă specializate, investiții în cercetare și dezvoltare, și contribuie la formarea unei forțe de muncă specializate în domeniul medical. Cu un mix echilibrat între inovație, cercetare și responsabilitate socială, industria farmaceutică elvețiană continuă să fie o forță motrice în descoperirea și furnizarea de soluții medicale avansate care îmbunătățesc calitatea vieții la nivel global. Astfel, Elveția rămâne un centru de excelență în domeniul farmaceutic, ilustrând cum angajamentul pentru inovație poate contribui la sănătatea și prosperitatea societății.

Ciocolata

Elveția este faimoasă pentru ciocolata sa de înaltă calitate. Producători de prestigiu, precum Lindt, Toblerone și Nestlé, au conturat standardele internaționale ale calității ciocolatei, transformând fiecare moment de savurare într-o experiență inconfundabilă. Într-o țară în care detaliile fac diferența, ciocolata elvețiană este definită de finețe și rafinament. Aceasta nu este doar o delicatessă, ci o operă de artă, iar producătorii elvețieni au învățat de-a lungul generațiilor să transforme cele mai bune ingrediente într-o simfonie de gusturi. Ciocolata elvețiană este adesea privită ca un cadou de lux, o expresie a atenției și prețuirii. Ambalată cu grijă în cutii elegante și ambalaje sofisticate, devine un gest de generozitate și rafinament. Gustul său neted și inconfundabil aduce un zâmbet de satisfacție și apreciere în fiecare moment în care este savurată. Fie că este împărtășită într-un cadou special sau degustată în liniște, ciocolata elvețiană este o tradiție. Este o parte esențială a patrimoniului culinar elvețian și o dovadă a angajamentului față de calitate, care face din fiecare bucată o călătorie prin bogăția aromei și texturii, îmbinând perfect tradiția cu excelența contemporană.

Vinuri și băuturi alcoolice

Industria producătoare de băuturi alcoolice din Elveția reprezintă un amestec de tradiție și inovație, oferind o gamă diversificată de opțiuni pentru consumatori. Producătorii locali contribuie la reputația țării ca un hub al calității în lumea băuturilor alcoolice. Această industrie acoperă o gamă largă de băuturi alcoolice, incluzând bere, vin, spirtoase și alte băuturi distilate.

Brandurile cele mai populare de bere sunt Feldschlösschen, Calanda, Quöllfrisch, produse de Feldschlösschen, Heineken (care deține Feldschlösschen), Calanda Bräu. Feldschlösschen este cel mai mare producător de bere din Elveția, iar volumele producției sale acoperă o gamă largă de stiluri de bere.

Industria viticolă elvețiană este recunoscută pentru vinurile de calitate, inclusiv soiuri precum Chasselas, Pinot Noir și Merlot. Regiunile viticole notabile includ Vaud, Valais și Geneva. Cei mai importanți producători de vin sunt Domaine Bovy, Domaine des Châbles, Domaine des Balisiers.

În afară de băuturile alcoolice tradiționale, Elveția este cunoscută pentru producția de ciocolată cu conținut de alcool, care poate include umpluturi cu lichior sau alte spirtoase. Producători Importanți în acest domeniu sânt Lindt, Toblerone și Nestlé.

Elveția este patria Absinthe-ului, o băutură alcoolică infamă pentru conținutul său de ierburi. Absinthe-ul elvețian este produs în conformitate cu tradițiile și standardele specifice. Producătorii cunoscuți sunt Kübler, La Clandestine, La Valote Martin. Totodată, Gin-urile elvețiene se remarcă prin aromele de plante locale și ierburi montane, oferind o alternativă distinctivă în lumea băuturilor distilate. Producătorii elvețieni de gin sunt Ferdinand's, CH Gin și Old School Gin. Industria de whisky elvețian a crescut în popularitate datorită producătorilor Langatun, Santis Malt și Zürich Distilling Company, aducând pe piață produse inovatoare și de calitate.

TABEL 7. ASPECTE COMPARATIVE ELVEȚIA –MOLDOVA: SISTEMUL ECONOMIC

	ELVEȚIA	MOLDOVA
Reflecții generale	A 20-a cea mai mare economie a lumii	În ciuda unei performanțe economice solide în ultimele două decenii, Moldova rămâne printre cele mai sărace țări din Europa
PIB 2022 (curent)	807.71 mlrd. dolari SUA (date BM)	14,42 mln. dolari SUA (date BM)
PIB-2023 (PPP, curent)	631.84 mlrd. dolari SUA (date BM)	39,5 mlrd lei (date BM)
PIB pe cap de locuitor (în prețuri curente, 2022)	93,647 dolari SUA	5,6 dolari SUA
Produse agricole	Ciocolată, vin, fructe, produse lactate, legume, grâu, orz, secară.	Porumb, grâu, semințe de floarea soarelui, struguri, mere, sfeclă de zahăr, lapte, cartofi, orz, prune, produse vinicole
Industrii	Farmaceutică, bănci și finanțe, producția ceasurilor, biotehnologie, procesarea alimentelor și băuturilor.	Prelucrare zahărului, ulei vegetal, prelucrarea alimentelor, mașini agricole; echipamente de turnătorie, frigidere și congelatoare, ciorapi, pantofi, textile
Remitențe	0.3% din PIB (2021)	15,24% din PIB (2021)
Export	620,424 mlrd. dolari SUA (2022)	4335.1 mlrd. dolari SUA (2022)
Parteneri -exporturi	Statele Unite ale Americii 16.2%, Germania 13.3%, China 11%, Italia 6.27%, Franța 5.25% (2021)	România 28,6%, Ucraina 16,6%, Italia 7.6%, Turcia 7.0%, Germania 5.3%, Rusia 4.4%, Bulgaria 3.3% Polonia 2.8% (2022)
Principale mărfuri la export	Metale prețioase 30%, produse farmaceutice 25%, ceasuri 6.5%, echipament electric și electronice 3.5%, plastic 1.6% (2022)	Petrol, produse petroliere și produse înrudite (12,9%); mașini și aparate electrice și părți ale acestora (12,2%); cereale și preparate pe bază de cereale (10,1%); semințe și fructe

		oleaginoase (9,0%); grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate (8,7%); legume și fructe (8,3%); îmbrăcăminte și accesorii (6,9%); băuturi alcoolice și nealcoolice (4,2%); mobilă și părțile ei (3,4%); vehicule rutiere (2,2%); articole din minerale nemetalice (2,2%), fire, țesături, articole textile și produse conexe (2,1%); (2022)
Volum import	356,763 mlrd. dolari SUA (2022)	9219,1mlrd. dolari SUA (2022)
Parteneri - importuri	Germania 19.5%, Statele Unite ale Americii 11%, Italia 6.96%, Franța 6.45%, China 6.05% (2022)	România (17,9%), Federația Rusă (12,4%), China (10,3%), Ucraina (9,3%), Turcia (7,2%), Germania (6,3%), Italia (4,8%), Polonia (3,3%), India (2,7%) (2022)
Principale importate	mărfuri Pietre prețioase sau semiprețioase, metale prețioase, metale placate cu metal prețios și articole aferente; bijuterii de imitație; monede (31% din totalul importurilor); produse farmaceutice (11%); reactoare nucleare, boilere, mașini și aparate mecanice; părți ale acestora (7%); vehicule (6%); mașini și echipamente electrice și părți aferente; aparate de înregistrare și redare a sunetului, aparate de înregistrare și redare a imaginii televizate și a sunetului, și părți și accesorii ale acestor articole (5%); substanțe chimice organice (5%); combustibili minerali, uleiuri minerale și produse ale distilării lor; substanțe bituminoase; ceară minerală (3%); și instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, de măsurare, control, precizie, medicale sau chirurgicale; părți și accesorii ale acestora (3%) (2022)	Petrol, produse petroliere și produse înrudite (16,7%); gaz și produse industriale obținute din gaz (9,2%); mașini și aparate electrice și părți ale acestora (6,3%); vehicule rutiere (5,9%); fire, țesături, articole textile și produse conexe (3,5%); mașini și aparate specializate pentru industriile specifice (3,1%); produse medicinale și farmaceutice (3,0%); (2022)

1.3. Climat de afaceri

Elveția se remarcă prin asigurarea unui mediu de afaceri privilegiat pentru agenții economici. Stabilitatea pe termen lung a cadrului investițional este unul dintre principalele atuuri ale țării. Agenții economici beneficiază de un grad înalt de protecție, susținut de un cadru legislativ riguros,

caracterizat de un nivel redus de intervenție și control din partea autorităților. Garantarea deplină a dreptului de proprietate și promovarea liberă a competiției completează peisajul favorabil al mediului de afaceri elvețian.

Politica elvețiană în domeniul economic și comercial, atât pe plan intern cât și extern, este elaborată și pusă în practică de către Departamentul Federal al Economiei, prin intermediul Secretariatului de Stat pentru Economie – SECO (www.seco-admin.ch).

Politica economică externă a Elveției este direcționată pe trei axe principale:

- **ACORDURILE CU UNIUNEA EUROPEANĂ** | Elveția, deși nu face parte din UE, are semnate acorduri bilaterale importante cu Uniunea Europeană. Aceste acorduri acoperă diverse domenii de interes comun, inclusiv libera circulație a persoanelor, transport aerian, transport terestru, agricultură, bariere tehnice în comerțul internațional, piața de achiziții publice, cercetare-dezvoltare, azil, securitate, mediu ambiant, cultură și altele.
- **ACORDURILE DE LIBER SCHIMB ÎN CADRUL ASOCIAȚIEI EUROPENE A LIBERULUI SCHIMB (AELS)** | Elveția este o țară membră fondatoare a AELS și joacă un rol activ în lărgirea rețelei de acorduri de liber schimb semnate de țările membre AELS cu țări din afara UE. Aceste acorduri facilitează schimburile comerciale și promovează cooperarea economică între Elveția și alte țări partenere.

La 27 iunie 2023 Moldova a semnat un Acord de Liber Schimb cu AELS. Acest acord permite producătorilor moldoveni să exporte bunuri, fără a plăti tarife vamale, în cele patru țări membre ale EFTA: Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția.

- **LIBERALIZAREA PROGRESIVĂ A COMERȚULUI INTERNAȚIONAL PRIN PERFEȚIONAREA CONTINUĂ ÎN CADRUL ORGANIZAȚIEI MONDIALE A COMERȚULUI (OMC)** | Elveția acordă o atenție specială regulilor de comerț internațional și procedurilor de soluționare a diferendelor la nivel mondial. Prin intermediul OMC, Elveția participă activ la negocierile pentru liberalizarea comerțului mondial și apărarea intereselor sale comerciale. Aceasta contribuie la menținerea unui cadru global echitabil pentru comerțul internațional.

Cadrul legal în domeniul economic al Elveției este solidificat de Constituție, care consfințește drepturile fundamentale, inclusiv dreptul de proprietate, dreptul de a desfășura activități cu scop lucrativ și libertatea comerțului. Constituția stabilește, de asemenea, modul în care competențele sunt distribuite între Consiliul Federal, administrațiile cantonale și cele municipale.

La înființarea unei firme în Elveția, nu este necesară obținerea unor aprobări speciale din partea guvernului. Nu există obligația de a fi membru al unor asociații, federații, camere de comerț sau asociații de afaceri.

Persoanele care dețin permis de rezidență și de muncă temporar în Elveția au dreptul să înființeze o firmă în aceleași condiții ca și cetățenii elvețieni. Aceștia pot achiziționa acțiuni într-o firmă elvețiană, pot înființa o sucursală și pot opera afaceri. Cetățenii străini care nu dețin permis de rezidență pot înființa și dezvolta propria afacere în Elveția, cu condiția ca aceasta să fie condusă efectiv de către un cetățean elvețian.

Deși majoritatea domeniilor de afaceri sunt deschise investițiilor străine, există totuși sectoare în care statul deține încă monopol, cum ar fi căile ferate și serviciile poștale. Alte sectoare precum cel bancar, asigurările, apărarea, imobiliarele și mass-media necesită obținerea unor autorizații specifice pentru desfășurarea activităților.

ÎNREGISTRAREA ENTITĂȚILOR ECONOMICE | Pentru a deschide o companie în Elveția, solicitantul trebuie să depună o cerere pentru înregistrare în Registrul Comerțului. Aceasta trebuie să includă următoarele documente:

- Actul public al adunării fondatorilor.
- Acte constitutive autentificate public.
- Un certificat care confirmă numirea consiliului de administrație (consiliu) și al auditorilor.
- Informații despre naționalitatea sau domiciliul membrilor consiliului de administrație.
- Semnături certificate ale persoanelor autorizate să semneze pentru companie.

Procesul de înregistrare durează, în general, între una și două săptămâni.

DREPTUL NEREZIDENȚILOR DE A ACHIZIȚIONA BUNURI IMOBILIARE | Achiziționarea anumitor tipuri de proprietăți imobiliare elvețiene –, inclusiv proprietăți rezidențiale – de către investitorii străini, este restricționată prin Actul Federal din 16 decembrie 1983 privind achiziționarea de imobiliare de către persoane străine, ordonanța respectivă și alte dispoziții la nivel cantonal și comunal (toate aceste dispoziții sunt denumite Lex Koller)⁹. Conform reglementărilor legale, calitatea de proprietar în Elveția nu conferă automat dreptul de a obține o autorizație de ședere în țară.

TABEL 8. LINKURI UTILE PENTRU ACCESAREA INFORMAȚIEI PRIVIND DIVERSE SFERE DE INTERES

SUBIECT	ENTITATE PUBLICĂ	PAGINA WEB
Entitățile comerciale înregistrate	Registrul comercial federal Oficiului Federal pentru Justiție	www.zefix.ch
Achiziția de proprietăți de către străini	Oficiului Federal pentru Justiție	www.bj.admin.ch
Protecției mediului	Oficiul federal pentru mediu	http://www.umwelt-schweiz.ch
Aspecte concurențiale	Comisia pentru Concurență	www.weko.admin.ch
Prețuri	Oficiul pentru supravegherea prețurilor	www.preisueberwacher.admin.ch ; www.monsieurprix.admin.ch
Protecția proprietății intelectuale	Institutul Federal pentru Proprietate Intelectuală (IGE),	www.ige.ch ; www.ejpd.admin.ch .
Sectorul bancar	Comisia Federală Elvețiene a Băncilor – EBK; Asociația Băncilor	www.ebk.admin.ch www.swissbanking.org

Există diverse motive pentru care antreprenorii optează să înființeze o companie în Elveția, printre acestea enumerându-se:

- **Impozite reduse pentru companii și venituri personale** în comparație cu alte state europene. Cu toate acestea, principalele avantaje fiscale rezidă în sistemul său teritorial de impozitare. Acest lucru înseamnă că impozitele sunt impuse doar pe veniturile companiilor internaționale generate în interiorul granițelor țării. Toate veniturile generate în afara Elveției sunt scutite de impozite elvețiene.
- **Niveluri reduse de birocrație și servicii guvernamentale eficiente**, cu un sistem legal transparent și previzibil.

⁹ https://www.walderwyss.com/assets/content/publications/Publication_Residential-Real-Estate-in-Switzerland.pdf

- Elveția dispune de **una dintre cele mai moderne infrastructuri și economii puternice din lume**, care au avut în mod constant performanțe bune chiar și în timpul recesiunilor economice globale.
- Elveția este cunoscută ca un **centru financiar internațional datorită sectorului său bancar și de servicii financiare de înaltă calitate**, care oferă, de asemenea, o serie de opțiuni de finanțare stabile. Ca proprietar de afaceri în Elveția, este relativ ușor accesarea capitalului de risc, a împrumuturilor bancare sau a granturilor guvernamentale pentru a ajuta la susținerea creșterii afacerii.
- Renumele țării la nivel mondial privind **lunga sa istorie de neutralitate politică**, face din această țară un mediu de afaceri stabil și sigur.
- **Poziționarea centrală** a Elveției în Europa oferă acces ușor atât la piețele UE, cât și la cele non-UE. Țara are o infrastructură de transport și logistică foarte bine dezvoltată, ceea ce o face un centru profitabil pentru comerțul internațional.
- Are o **reputație excelentă la nivel mondial** în ce privește calitatea. Indicarea Elveției în calitate de țară de origine a companiei, poate îmbunătăți semnificativ reputația acesteia, ce ar însemna acces mai ușor la finanțare și creditare și o încredere sporită în calitatea produselor și serviciilor din partea clienților.
- Francul elvețian (CHF) este **una dintre cele mai puternice și sigure valute de pe scena mondială** în prezent. A avut o tendință constantă de creștere față de dolarul american în ultimele două decenii și, în momentul de față, valorează 1,14 dolari americani¹⁰.
- Dispune de **forță de muncă calificată și educată**. Sistemul de educație al Elveției produce un flux continuu de profesioniști calificați pentru diverse industrii.
- **Impune legi și regulamente solide privind proprietatea intelectuală**. Inovațiile și mărcile înregistrate ale companiei sunt bine protejate de legislația elvețiană privind proprietatea intelectuală, oferind un mediu sigur pentru activitățile de cercetare și dezvoltare.

În ciuda faptului că nu este membră a Uniunii Europene, Elveția beneficiază de acorduri bilaterale de comerț cu toate țările europene. Unul dintre avantajele sale cheie este deschiderea relativă a reglementărilor față de inovație. Nu întâmplător țara a devenit unul dintre cele mai puternice ecosisteme Blockchain din lume, vizibil acest lucru în special în Zug - considerat drept centrul mai multor inițiative de suport legate de criptomonede, unde își are sediul platforma descentralizată – Ethereum. Stabilă în Zug, Asociația Crypto Valley atrage companii și organizații criptografice de top și creează parteneriate cu alte centre blockchain globale.

Între anii 2013 și 2021, 27 de startup-uri elvețiene au devenit unicorni, dintre care aproximativ jumătate sunt din domeniul tehnologiei medicale (healthtech), iar ceilalți se regăsesc în domenii precum tehnologia pentru finanțări (fintech), securitate, tehnologia de asigurări (insurtech), analiză de date, turism și modă.

Procesul de înființare a unei companii în Elveția este relativ rapid și simplu, iar întreg procesul poate fi completat online. **Străinii rezidenți pot înființa propria afacere în Elveția**. Cu toate acestea, doar cei care îndeplinesc anumite cerințe au dreptul legal de a începe o afacere. Cetățenii UE/SEE pot deveni persoane fizice autorizate sau pot înființa o afacere cu relativă ușurință. Este necesară înregistrarea pentru un permis în cadrul cantonului local și prezentarea dovezilor ce țin de activitatea desfășurată ca persoană fizică autorizată (de exemplu, un plan de afaceri detaliat, număr de TVA sau înregistrare în registrul comercial). Cetățenii țărilor terțe trebuie să aibă un

¹⁰<https://www.google.com/finance/quote/CHF-USD?sa=X&sqj=2&ved=2ahUKEwia7tu13JODAxU1gp0HHbMGAuoQmY0JegQICrAr&window=5D>, accesat la 13 decembrie 2023

permis de ședere valabil, cu excepția cazului în care sunt căsătoriți cu un cetățean elvețian/rezident permanent. Pe lângă asta, ar trebui ca antreprenorul să demonstreze că afacerea va aduce beneficii pozitive durabile pieței muncii elvețiene, cu un plan de afaceri detaliat sau dovezi ale relațiilor solide cu companiile elvețiene existente.

Numărul afacerilor online din Elveția are o creștere rapidă. În sectorul comerțului cu amănuntul, de exemplu, comerțul electronic a reprezentat 14.2% din totalul comerțului în 2021. Procesul de înființare a unei afaceri online este în mare parte similar cu înființarea unei afaceri fizice în ceea ce privește aspecte precum cerințele de viză și înregistrare. Diferența constă în faptul că, în loc să fie indicată o locație corespunzătoare sau un spațiu de birouri, va trebui să fie făcută înregistrarea folosind numele de domeniu. Înființarea unei afaceri online reprezintă o alternativă pentru deschiderea unei afaceri cu o adresă fizică, fapt ce devine din ce în ce mai popular în era digitală. Un mare avantaj al acestui proces este eliminarea costurilor suplimentare precum chiria și utilitățile.

1.4. Participarea Elveției în cadrul organizațiilor internaționale

Confederația Elvețiană a fost înființată în 1291 ca o alianță defensivă dintre trei cantoane. Pe parcursul anilor, alte localități s-au alăturat inițialilor trei, extinzând confederația. Elveția și-a asigurat independența față de Sfântul Imperiu Roman în 1499. Constituția din 1848, ulterior modificată în 1874, a înlocuit confederația cu un guvern federal centralizat.

Suveranitatea și neutralitatea Elveției au fost respectate de marile puteri europene, iar țara nu s-a implicat în niciunul dintre cele două războaie mondiale. Procesul de integrare politică și economică al Europei în ultima jumătate a secolului al XX-lea, precum și implicarea Elveției în numeroase organizații ONU și internaționale, au consolidat relațiile cu vecinii săi. Cu toate acestea, Elveția nu a devenit membru oficial ONU până în 2002. Deși rămâne activă în multe organizații internaționale, țara își păstrează angajamentul ferm față de neutralitate.

Elveția este membră a multor organizații internaționale, inclusiv Organizația Mondială a Comerțului, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (1961), Asociația Europeană de Liber Schimb (1960), Consiliul Europei (1963), Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (1975), organizațiile Bretton Woods (Internațional): Fondului Monetar și Băncii Mondiale (1992), Agenția Internațională pentru Energie Atomică și Satelitul Internațional de Telecomunicații.

Elveția este, de asemenea, membru fondator al AELS (EFTA: European Free Trade Association), care a fost înființată în 1960 prin semnarea Convenției de la Stockholm. Elveția deși nu este membră a UE, dar de rând cu alte state semnatare a AELS are semnat acordul de asociere cu Acordul Schengen.

Având statut de țară europeană neutră, nu este membră a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Totodată, din 1996, Elveția participă la programul Parteneriatul pentru pace (PfP) al NATO.

Țara menține relații diplomatice cu aproape toate țările lumii și, din punct de vedere istoric, a servit ca intermediar neutru și gazdă pentru importante conferințe internaționale de tratate. Țara nu are dispute majore în relațiile sale bilaterale.

Elveția, în principal Geneva, găzduiește multe organizații guvernamentale și non guvernamentale internaționale, printre care Comitetul Olimpic Internațional și Comitetul Internațional al Crucii Roșii Uniunea Europeană de Difuziune. Una dintre primele organizații internaționale, Uniunea Poștală Universală, este situată în Berna.

TABEL 9. LISTA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎN CARE ELVEȚIA ARE CALITATE DE MEMBRU

ABREVIERE	DENUMIRE
AfDB	Grupul Băncii Africane de Dezvoltare
ACCT	Agenția de cooperare culturală și tehnică
ADB	Grupul Australia
ADB	Banca Asiatică de Dezvoltare
BIS	Banca Reglementărilor Internaționale
CE	Consiliul Europei
CERN	Organizația Internațională pentru Cercetări Nucleare
CGPM	Conferința Generală pentru Greutăți și Măsurări
EAPC	Consiliul de Parteneriat Euro-Atlantic
ECE	Comisia Economică ONU pentru Europa
EFTA (AELS)	Asociația Europeană a Liberului Schimb
EBRD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
ESA	Agenția Spațială Europeană
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
G10	Grupul 10
IADB	Banca Inter-Americană de Dezvoltare
IAEA	Agenția Internațională pentru Energie Atomică
IBRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
ICC	Camera de Comerț Internațională
ICAO	Organizația Aviației Civile Internaționale
ICDO	Organizația Internațională de Apărare Civilă
ICFTU	Confederația Internațională a Uniunii de Comerț Liber
ICMM	Comitetul Internațional al Medicinii Militare
ICRM	Comitetul Internațional al Crucii Roșii
IDA	Asociația Internațională de Dezvoltare
IEA	Agenția Internațională pentru Energie
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
IFC	Corporația Financiară Internațională (BM)
IFRCS	Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie și Semilună Roșie
IGC	Consiliul Internațional pentru Grâne
ILO	Organizația Internațională a Muncii
IMF	Fondul Monetar Internațional
IMO	Organizația Maritimă Internațională
Inmarsat	Organizația Internațională a Sateliților Mobili
Interpol	Organizația Internațională a Poliției Criminale
IOC,	Comitetul Olimpic Internațional
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
IMO	Organizația Internațională a Migrației
ITU	Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor
IWC	Comisia Internațională pentru Balene
LAIA (observator)	Asociația Latin-americană pentru Integrare
NEA	Agenția pentru Energia Nucleară
NSG	Grupul de Furnizori Nuclearii
OAS (observator)	Organizația statelor Americane
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIE	Organizația Internațională pentru Epizootii
OPCW	Organizația pentru interzicerea Armelor Chimice
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare din Europa

OTIF	Organizația Interguvernamentală pentru Transportul Internațional Feroviar
PCA	Curtea Permanentă de Arbitraj
PFP	Parteneriate pentru Pace
UNCTAD	Conferința pentru Comerț și Dezvoltare a ONU
UNESCO	Organizația pentru Educație, Știință și Cultură a ONU
UNHCR	Comisarul de nivel Înalt pentru Refugiați a ONU
UNIDO	Organizația pentru Dezvoltare Industrială a ONU
UNITAR	Institutul pentru Instruiri și Cercetare a ONU
UNMIBH	Misiunea ONU pentru Bosnia și Herțegovina
UNMIK	Misiunea ONU pentru Kosovo
UNMOP	Misiunea Observatorilor ONU pentru Privalka
UNOMIG	Misiunea ONU pentru Georgia
UNTSO	Organizația de Supraveghere a Armistițiului a ONU
UNU	Universitatea ONU
UPU	Uniunea Poștei Universale
WCL	Conferința Internațională a Muncii
WCO	Organizația Internațională a Vămirilor
WHO	Organizația Internațională a Sănătății
WIPO	Organizația Internațională a Proprietății Intelectuale
WMO	Organizația Internațională a Meteorologiei
WToO	Organizația Mondială a Turismului
WTO	Organizația internațională a Comerțului
ZC	Comitetul Zannger (exportatori nucleari)

**Cu sediul în Elveția, marcate în turcuaz*

Elveția găzduiește organizații internaționale de peste 150 de ani. Astăzi, are 44 de astfel de organizații cu peste 32.000 de funcționari publici internaționali și diplomați. Cele mai multe dintre ele au sediul în regiunea Lacului Geneva (41), două în Berna și una la Basel. Elveția atestă peste 4.700 de vizite anuale ale șefilor de stat și de guvern, miniștrilor și altor demnitari. Organizația Mondială a Comerțului își are sediul, de asemenea, la Geneva.

De menționat că la Geneva se află sediul central al Forumului Economic Mondial, care acționează ca o organizație internațională și oferă o platformă globală, imparțială și non-profit, independentă pentru cooperare public-privată.

1.5. Parteneriate strategice

Elveția are încheiate numeroase acorduri de parteneriat pe diverse domenii. Mai jos sunt câteva dintre acestea, alături de anii în care au fost semnate și în care au intrat în vigoare:

TABEL 10. ACORDURI DE PARTENERIAT ALE ELVEȚIEI

DENUMIREA	SEMNET
Acordul de Liber Schimb cu Uniunea Europeană	1972 (în vigoare, etapizat începând cu 1973)
Acordul de Liberă Circulație a Persoanelor cu Uniunea Europeană	1999 (în vigoare din 2002)
Acordul de Comerț Liber cu China	2013
Acordul Schengen	2004 (în vigoare din 2008)
Acordul de Comerț Liber cu Coreea de Sud	2005 (în vigoare din 2006)

Acordul de Cooperare în Domeniul Turismului cu Mexicul	2007
Acordul de Comerț Liber cu Statele Asociate ale Golfului Persic	2008
Acordul de Cooperare Științifică și Tehnică cu Uniunea Europeană	2009
Acordul de Liberă Schimb cu Japonia	2009 (în vigoare din 2009)
Acordul de Comerț Liber cu Canada	2009 (în vigoare din 2018)
Acordul de Cooperare Bancară cu Statele Unite	2009
Acordul de Cooperare în Domeniul Energiei cu Rusia	2010
Acordul de Cooperare în Domeniul Educației cu Australia	2011
Acordul de Cooperare în Domeniul Științei și Tehnologiei cu Israelul	2014
Acordul de Cooperare în Domeniul Investițiilor cu Emiratele Arabe Unite	2016
Acordul de Cooperare în Domeniul Protecției Consumatorilor cu Qatar	2017
Acordul de Cooperare în Domeniul Artei și Culturii cu Uruguay	2019

1.6. Clasamente internaționale: Elveția vs. Republica Moldova

În ediția 2023 a Clasamentului Indicelui Libertății Economice, realizat de Heritage Foundation, scorul Elveției este de 83.8 ocupând poziția 2 la nivel mondial. În regiunea Europei, Elveția ocupă locul 1 din 44 de țări, iar scorul său general este mai mare decât media mondială și regională.

Drepturile de proprietate bine securizate, inclusiv cele pentru proprietatea intelectuală, promovează antreprenoriatul și productivitatea. Toleranța minimă față de corupție este instituționalizată într-un cadru legal eficient. Sistemul judiciar, independent de influența politică, asigură punerea în aplicare eficientă a contractelor comerciale. Deschiderea Elveției către comerțul și investițiile străine continuă să încurajeze o economie dinamică și rezilientă.

La capitolul eficienței reglementărilor de afaceri, este de menționat faptul că cadrele de reglementare competitive și moderne susțin puternic activitatea comercială, permițând formarea și desfășurarea afacerilor să fie eficiente și dinamice. Reglementările privind forța de muncă sunt relativ flexibile în comparație cu alte țări din regiune. Stabilitatea monetară generală este bine menținută¹¹.

Scorul de libertate economică al Republicii Moldova este de 58,5, ceea ce plasează economia sa pe locul 96 în clasamentul 2023 (a scăzut cu 2,8 puncte față de anul trecut). Moldova ocupă locul 40 dintre cele 44 de țări din regiunea Europei, iar scorul său general este sub mediile regionale și mondiale.

Conform constatărilor, progresul general al guvernului în realizarea unui management macroeconomic solid și în îmbunătățirea climatului antreprenorial a fost neuniform, iar bazele libertății economice nu sunt nici bine stabilite, nici puternic protejate. Performanța economică a țării se apreciază că fiind sub potențial, și că statul de drept slab, subminează perspectivele unei dezvoltări economice mai semnificative și mai dinamice pe termen lung.

Reformele de reglementare adoptate sunt afectate de birocrăția și lipsa de transparență, care fac încă împovărătoare crearea și funcționarea întreprinderilor private. Printre alte reflecții notificate

¹¹ <https://www.heritage.org/index/country/switzerland>

de raport sunt: reglementările muncii rigide, rata inflației, lipsa de transparență și eficiență a cadrului investițional, accesul limitat la finanțare pe termen lung. Rata tarifară medie ponderată este de 4,7% și sunt în vigoare opt măsuri netarifare.

TABEL 9. POZIȚIA ELVEȚIEI VRSUS A MOLDOVEI ÎN CLASAMENTELE INTERNAȚIONALE RELEVANTE DOMENIULUI ECONOMIC

CLASAMENT	ANUL	SCOR/POZIȚIE		SURSA
		ELVEȚIA	MOLDOVA	
TI-Indicele de percepție a corupției	2022	82/7	39/91	http://www.transparency.org/research/cpi/overview
Indicele global al inovării	2022	67,1/1	56/132	https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator
Indicele complexității economice	2021			https://oec.world/en/rankings/eci/hs6/hs96
	<i>Comerț:</i>	2	65	
	<i>Tehnologii:</i>	10	58	
	<i>Cercetare</i>	6	105	
Indicele libertății economice	2023	2	96	https://www.heritage.org/index/

2. COMERȚUL INTERNAȚIONAL AL ELVEȚIEI

2.1. Exporturile Elveției

În anul 2022, exporturile din Elveția au totalizat 401,9 miliarde dolari SUA, înregistrând o creștere de 5,6 % în comparație cu anul 2021 și cu 29.3% față de 2018. În anul 2022, Elveția a înregistrat un excedent comercial de 45,3 miliarde dolari SUA (acest sold pozitiv reprezintă o scădere de -19,3% față de 56,1 mlrd. dolari SUA înregistrat în anul 2021).

TABEL 11. EVOLUȚIA EXPORTURILOR ELVEȚIEI, MLRD. DOLARI SUA, 2019-2022

ANUL	EXPORTURI, MLRD, DOLARI SUA	% FAȚĂ DE ANUL PRECEDENT
2022	605.58	5.98
2021	571.43	20.09
2020	475.82	-1.5
2019	483.07	-1.33

SURSA: [HTTPS://WWW.MACROTRENDS.NET/COUNTRIES/CHE/SWITZERLAND/EXPORTS](https://www.macrotrends.net/countries/che/switzerland/exports)

73,5% din produsele exportate din Elveția au avut ca destinație următoarele țări: Statele Unite ale Americii (16,3%), Germania (13,4%), China continentală (11%), Italia (6,4%), Franța (5,3%), India (3,7%), Regatul Unit (3,3%), Turcia (3,1%), Slovenia (3%), Austria (2,7%), Spania (2,7%) și Singapore (2,6%).

TABEL 12. TOP 10 DESTINAȚII DE EXPORT ALE ELVEȚIEI

ȚARA	PONDEREA ÎN TOTAL, %	VALOAREA EXPORTURILOR, MLRD. DOLARI SUA
SUA	16,2	65
Germania	13,3	53
China	11,0	44
Italia	6,27	25
Franța	5,25	21
India	3,74	14,9
Regatul Unit	3,832	13,3
Turcia	3,19	12,7
Slovenia	3,01	12
Austria	2,69	10,7

SURSA: [HTTPS://TRENDECONOMY.COM/DATA](https://trendeconomy.com/data)

Din perspectivă continentală, din totalul exporturilor Elveției, mărfurile au fost livrate spre: alte țări europene - 45,7%, Asia - 33,3%; America de Nord - 17,8%; America Latină (cu excepția Mexicului, dar incluzând Caraibe) -1,4%, , Africa - 0,9% și Oceania - 0,7% (inclusiv Australia).

Top 5 produse exportate de Elveția în 2022, în funcție de valoare, sunt aurul, fracțiunile de sânge (inclusiv antiseruri), amestecurile de medicamente în doze, heterociclici și acizi nucleici, apoi ceasurile (de mână sau de buzunar, cu excepția celor fără carcasă din metal prețios). Aceste cinci categorii de produse constituie o parte semnificativă din exporturile elvețiene și au contribuit la peste jumătate din valoarea totală a mărfurilor exportate în anul de referință (57,3%). Consecutiv,

top 10 produse exportate de Elveția au reprezentat 88,1% din valoarea totală a livrărilor sale globale. Cele mai mari companii de export din Elveția organizate după valoarea activelor.

TABEL 13. PRINCIPALELE CATEGORII DE PRODUSE EXPORTATE DE ELVEȚIA, 2022:

DENUMIRE	VALOARE, MLRD. DOLARI SUA	PONDERE ÎN TOTAL EXPORT, %
Pietre prețioase, metale prețioase:	120,3	29,9
Produse farmaceutice	98,1	24,4
Substanțe chimice organice	31	7,7
Ceasuri, ceasuri inclusiv piese	26	6,5
Mașini, inclusiv computere	24,3	6
Aparate optice, tehnice, medicale	19,2	4,8
Mașini electrice, echipamente	14,1	3,5
Combustibili minerali, inclusiv petrol	10,9	2,7
Materiale plastice, articole din plastic	6,3	1,6
Parfumuri, cosmetice:	4,0	1,0

SURSA: [HTTPS://TRENDECONOMY.COM/DATA](https://TRENDECONOMY.COM/DATA)

2.2. Importurile Elveției

Valoarea totală a importurilor Elveției în anul 2022 a constituit 356,6 miliarde de dolari, cu 9,9% și 27,7% mai mult față de 2021 și respectiv, 2018. 70,8% din produsele importate în Elveția au fost furnizate de exportatori din: Germania (35,6%), Statele Unite ale Americii (7,5%), Italia (5,2%), Franța (5,1%), China continentală (4%), Regatul Unit (2,8%), Austria (2,7%), Spania (2,2%), Emiratele Arabe Unite (tot 2,2%), Slovenia (1,8%), Canada (1,7%) și Africa de Sud (1,3%).

Din totalul importurilor, în anul 2022, valoric: 55,3% - au fost achiziționate din alte țări europene; 22,4% - Asia; 13,1% - America de Nord; 5,5% - Africa; 2,9% - America Latină; 0,9% - Oceania.

TABEL 14. TOP 10 IMPORTATORI ÎN ELVEȚIA, 2022

ȚĂRI	VALOAREA, MLRD. DOLARI SUA	PONDERE IMPORTURI, %	TOTAL
Germania	69	19,5%	
SUA	39	11	
Italia	24	6,96	
Franța	22	6,45	
China	21	6,05	
Austria	11,6	3,26	
Spania	9,52	2,67	
Emiratele Arabe Unite	9,26	2,6	
Regatul Unit	8,15	2,29	
Canada	7,74	2,17	

SURSA: [HTTPS://TRENDECONOMY.COM/DATA](https://TRENDECONOMY.COM/DATA)

Principalele importuri, la nivelul de **4 cifre a HTS**, în anul 2022 au reprezentat următoarele categorii:

7108 - Aur (inclusiv placat cu aur cu platină) neprelucrat sau în forme semiprelucrate sau sub formă de pulbere - **27% (98 miliarde dolari SUA);**

3004 - Medicamente (cu excepția mărfurilor de la pozițiile 30.02, 30.05 sau 30.06) constând în produse amestecate sau neamestecate pentru uz terapeutic sau profilactic, prezentate în doze măsurate (inclusiv cele sub formă de sisteme de administrare trans dermică) în forme sau ambalaje pentru vânzarea cu amănuntul -**8,89% (31 miliarde dolari SUA);**

3002 - Sânge uman; sânge de animal pentru utilizări terapeutice, profilactice sau diagnostice; antiseruri, alte fracțiuni ale sângelui, produse imunologice, modificate sau obținute prin procedee biotehnologice; vaccinuri, toxine, culturi de microorganisme (cu excepția drojdiilor) etc, - **4,55% (16,2 miliarde dolari SUA);**

8703 - Autoturisme și alte autovehicule concepute în principal pentru transportul de persoane (altele decât cele de la poziția 87.02), - **3,11% (11 miliarde dolari SUA);**

7113 - Articole de bijuterii și părți ale acestora, din metale prețioase sau din metal placat cu metal prețios - **2,51% (8,96 miliarde dolari SUA);**

2716 - Energie electrică - **2,45% (8,74 miliarde dolari SUA);**

2710 - Uleiuri petroliere și uleiuri din minerale bituminoase, nu brut; preparate, care conțin în greutate 70% sau mai mult uleiuri din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase; acestea fiind constituenții de bază ai preparatelor; uleiuri uzate - **1,71% (6,1 miliarde dolari SUA);**

2711 - Gaze petroliere și alte hidrocarburi gazoase - **1,59% (5,66 miliarde dolari SUA);**

8471 - Mașini automate de prelucrare a datelor și unități ale acestora; cititoare magnetice sau optice, mașini pentru transcrierea datelor pe suporturi de date sub formă codificată și mașini pentru prelucrarea acestor date, nedenumite și necuprinse în altă parte -**1,14% (4,08 miliarde dolari SUA);**

8517 - Aparatură electrică pentru telefonie de linie sau telegrafie de linie, inclusiv telefoane de linie cu receptoare fără fir și aparate de telecomunicații pentru sisteme de linie cu curent purtător sau pentru sisteme de linie digitală; videofoane - **0,954% (3,39 miliarde dolari SUA).**

Cele mai importante companii din Elveția, care operează în tranzacțiile comerciale internaționale, fiecare în domeniul său specific:

NESTLÉ | una dintre cele mai mari companii alimentare din lume, cunoscută pentru o gamă variată de produse, inclusiv alimente și băuturi.

NOVARTIS | companie farmaceutică globală, specializată în cercetare, dezvoltare și producție de medicamente.

OCHE HOLDING | (produse farmaceutice): Roche este o altă companie farmaceutică importantă, concentrată pe produsele pentru diagnostic și tratament în domeniul oncologiei, hematologiei și neuro-științei.

GRUPUL ABB | companie globală care oferă soluții în domeniul automatizării industriale și al energiei.

HOLCIM | companie specializată în producția de materiale de construcție, inclusiv ciment, beton și agregate.

GLENCORE INTERNATIONAL | una dintre cele mai mari companii deținătoare și comerciale de metale și minerale din lume.

SYNGENTA | companie agricolă specializată în producția de semințe, pesticide și produse chimice agricole.

TE CONNECTIVITY | lider global în domeniul conectivității și componentelor electronice.

TRANSOCEAN | companie specializată în servicii de foraj offshore pentru industria petrolieră și gazelor naturale.

SWATCH GROUP | producția și vânzarea de ceasuri, fiind unul dintre cei mai mari producători din industrie.

WEATHERFORD INTERNATIONAL | oferă servicii și echipamente pentru industria petrolieră și gaze naturale.

GRUPUL SCHINDLER | globală specializată în producția și serviciile de scări rulante și lifturi.

3. COMERȚUL EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA

3.1. Volumul comerțului exterior al Republicii Moldova cu Elveția

Schimburile comerciale totale ale Republicii Moldova cu Elveția au înglobat circa **100 mil. dolari SUA în 2022**, înregistrându-se în general o **tendință de creștere** a intensității relațiilor economice bilaterale. Excepție sunt anii 2020 și 2022, când economia națională și economiile globale au fost afectate de criza pandemică, precum și de dezechilibrele comerciale create de războiul din regiune provocat de Federația Rusă în Ucraina. Anul 2021 a fost cel mai favorabil din punct de vedere al relațiilor moldo-elvețiene, fiind atins un volum al schimburilor comerciale de circa 156 mil. dolari SUA.

Ponderele comerțului exterior cu Elveția în volumul comerțului exterior total al Republicii Moldova constituie circa 1% (Figura 2).

FIGURA 1. VOLUMUL COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA, MIL. DOLARI SUA

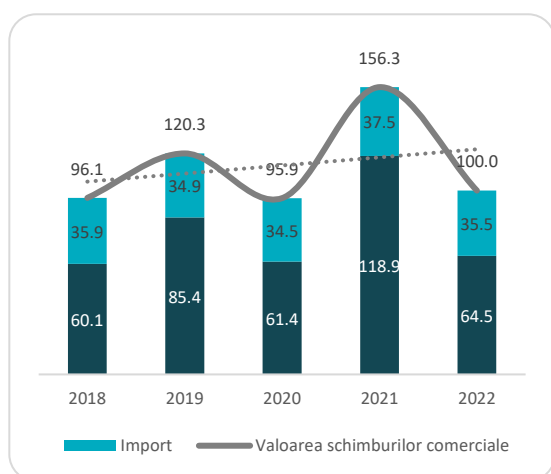
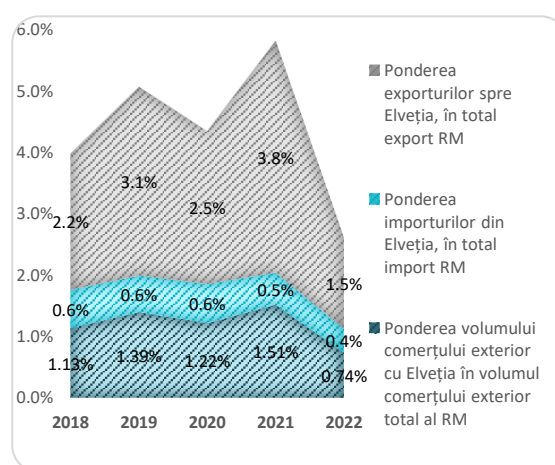

FIGURA 2. PONDEREA VOLUMULUI COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA ÎN TOTAL COMERȚ EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA,

SURSA: BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

Balanța comercială a Republicii Moldova cu Elveția este în favoarea Republicii Moldova, datorită volumului net superior al exporturilor comparativ cu importurile. În perioada 2018-2022 excedentul balanței comerciale a variat între 24-81 mil. dolari SUA (Figura 3). În 2021, datorită celei mai semnificative diferențe dintre exporturi și importuri, soldul pozitiv al balanței comerciale a atins cel mai înalt nivel, de circa 81 mil. dolari SUA, ceea ce reprezintă o valoare a exporturilor de 3 ori mai mare decât a importurilor (Figura 4). În general, în perioada 2018-2022 se constată o tendință de creștere a soldului pozitiv al balanței comerciale cu Elveția, dacă se abstractizează anii de criză din această perioadă, inclusiv războiul provocat de Federația Rusă în Ucraina. Anul 2021 a fost cel mai favorabil din punct de vedere a relațiilor moldo-elvețiene, fiind atins un volum al schimburilor comerciale de circa 156 mil. dolari SUA.

FIGURA 3. COMERȚUL EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA, MIL. DOLARI SUA

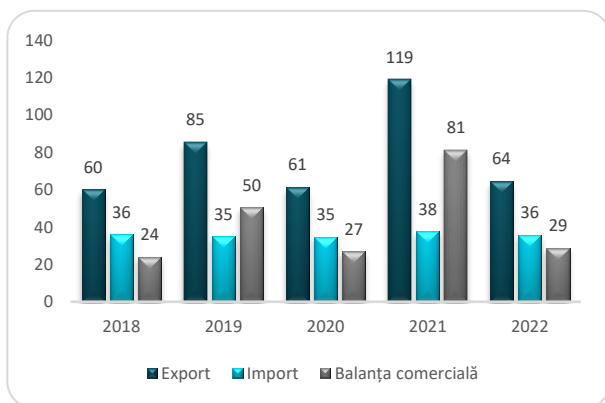
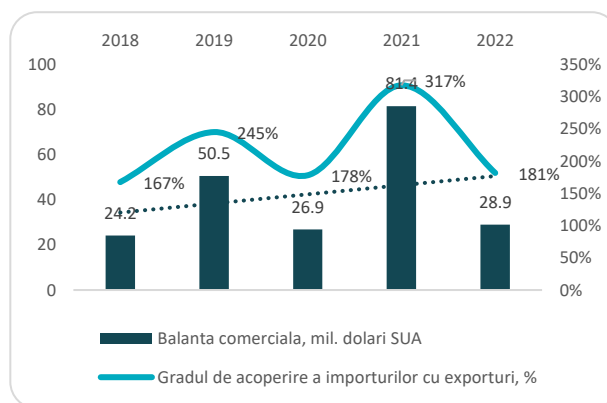

FIGURA 4. BALANȚA COMERCIALĂ A REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA

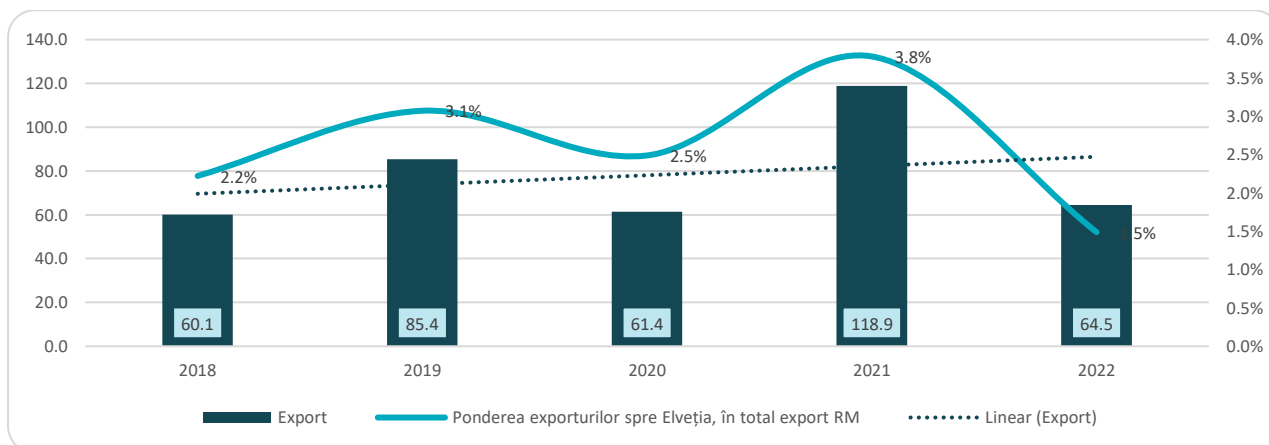

SURSA: BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

3.2. Exporturile Republicii Moldova spre Elveția

Exporturile Republicii Moldova spre Elveția înregistrează o tendință de creștere (Figura 5). Exporturile moldovenești în Elveția în anul 2022 au constituit **64,5 mil. dolari SUA**, în creștere cu **7,3%** față de 2018. O evoluție fulminantă a fost atinsă în anul 2021, când volumul exporturilor a totalizat circa 119 mil. dolari SUA, un volum de 2 ori mai mare decât cel înregistrat în 2018. Trendul exporturilor a fost influențat de perioada pandemiei pe fondul diminuării cererii și restricțiilor comerciale impuse, precum și de contextul regional complicat influențat de războiul din Ucraina. Raportat la volumul exportului național, exporturile spre Elveția dețin o pondere relativ însemnată la nivel național, variind între 1,5% și 3,8% în perioada 2018-2022 (Figura 5). Astfel, conform datelor din 2022, **Elveția ocupa locul 11 din 77, în lista țărilor partenere spre care Republica Moldova efectuează exporturi, iar în 2021 - cel mai favorabil an din punct de vedere a exporturilor, Elveția ocupa locul 6 din 77.**

FIGURA 5. EVOLUȚIA EXPORTURILOR SPRE ELVEȚIA (MIL. DOLARI SUA), ȘI PONDEREA ÎN TOTAL EXPORTURI (%), ÎN ANII 2018-2022

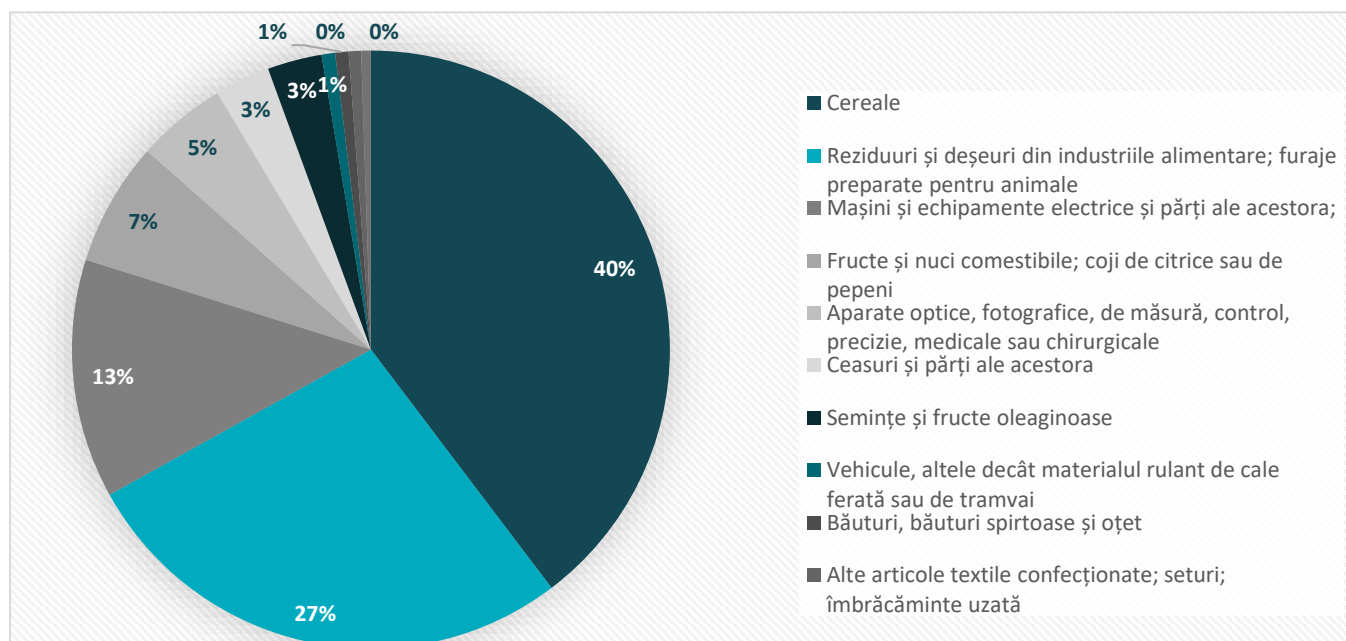
SURSA: BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ, GLOBAL TRADE HELPDESK, WWW.INTRACEN.ORG

Exporturile Republicii Moldova spre Elveția constau în general din produse agricole, produse ale industriei alimentare și băuturilor, produse ale industriei constructoare de mașini, produse ale industriei ușoare, precum și alte produse ale industriei nealimentare. În același timp, exporturile Republicii Moldova spre Elveția sunt relativ puțin diversificate. Circa 80% din totalul exporturilor spre această țară sunt formate din 3 poziții: „cereale”, „reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare” și „mașini și echipamente electrice”. În același timp, este de remarcat ponderea înaltă în structura importurilor a produselor cu valoare adăugată scăzută pentru economie, peste 40% din exporturi sunt constituite din cereale și semințe.

Principalele produse exportate de producătorii moldoveni în 2022 în Elveția sunt:

- **Cereale**, în valoare de 25,3 mil. dolari SUA, ceea ce constituie **circa 40%** din volumul exportat;
- **Reziduuri și deșeuri din industriile alimentare, furaje preparate pentru animale**, în valoare de **circa 17,4 mil. dolari SUA (27%)**;
- **Mașini și echipamente electrice și părți ale acestora**, în valoare de **circa 8,3 mil. dolari SUA (13%)**;
- **Fructe și nuci comestibile**, în valoare de **4,3 mil. dolari SUA (7%)**;
- **Aparate optice, fotografice, de măsură, control, precizie, medicale sau chirurgicale**, în valoare de **3,1 mil. dolari SUA (5%)**;
- **Ceasuri și părți ale acestora**, în valoare de **1,9 mil. dolari SUA (3%)**;
- **Semințe și fructe oleaginoase**, în valoare de **1,9 mil. dolari SUA (circa 3% din total exporturi)**;
- **Vehicule, altele decât materialul rulant de cale ferată sau de tramvai, sau părți ale acestora**, în valoare de **circa 467 mii dolari SUA (1%)**;
- **Băuturi, băuturi spirtoase și oțet**, în valoare de **circa 460 mii dolari SUA (1%)**;
- **Articole textile confecționate, seturi, îmbrăcăminte uzată**, în valoare de **circa 429 mii dolari SUA (circa 1% din total exporturi)**;
- **Articole de îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte**, în valoare de **circa 333 mii dolari SUA (circa 1% din total exporturi)**;
- **Hârtie și carton; articole din pastă de hârtie, din hârtie sau din carton**, în valoare de **circa 282 mii dolari SUA (circa 2% din total exporturi)**, dintre care **345 mii dolari SUA reexporturi (0,4%)**.

FIGURA 6. STRUCTURA EXPORTULUI SPRE ELVEȚIA, 2022

SURSA: GLOBAL TRADE HELPDESK, WWW.INTRACEN.ORG

Top 20 produse importate de Elveția din țările lumii

După cum a fost menționat deja, în structura importurilor Elveției predomină pietrele și metalele prețioase, produse ale industriei constructoare de mașini, farmaceutice, carburanții, reactoare nucleare, cazane, produse sau părți de produse industriale utilizate ca materiile prime în industria prelucrătoare, în special în industria constructoare de mașini. De asemenea, printre produsele importate de Elveția se regăsesc produse ale industriei ușoare, precum și ale industriei alimentare.

Figura 7 evidențiază ponderea în total importul Elveției ale celor top 20 produse: *pietrele și metalele prețioase (33% din tot importul), produsele farmaceutice (14% din tot importul), carburanții (7%), reactoare nucleare, cazane, mașini și aparate mecanice și părți ale acestora (6%); mașini și echipamente electrice și părți ale acestora (5%); vehicule, părți și accesorii ale acestora (5%); aparate optice, fotografice, de măsură, control, precizie, medicale sau chirurgicale (3%); produse chimice organice (3%); materiale plastice (2%); mobilier, lenjerie de pat (1%); articole din fier și oțel (1%); articole de îmbrăcăminte (1%); aluminiu și articole din aluminiu (1%); fier și oțel (1%); articole de îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte, tricotate sau croșetate (1%); ceasuri și părți ale acestora (1%); hârtie și carton (1%); băuturi, băuturi spirtoase și oțet (1%); lemn și articole din lemn (1%); produse chimice diverse (1%); încălțăminte, ghetre și articole similare (1%).*

Din această listă, Republica Moldova contribuie la importul Elveției cu următoarele produse: *mașini și echipamente electrice, aparate optice, fotografice, de măsură, control, precizie, medicale sau chirurgicale, ceasuri și părți ale acestora, vehicule și părți ale acestora, băuturi, băuturi spirtoase și oțet, articole de îmbrăcăminte, hârtie și carton, materiale plastice.*

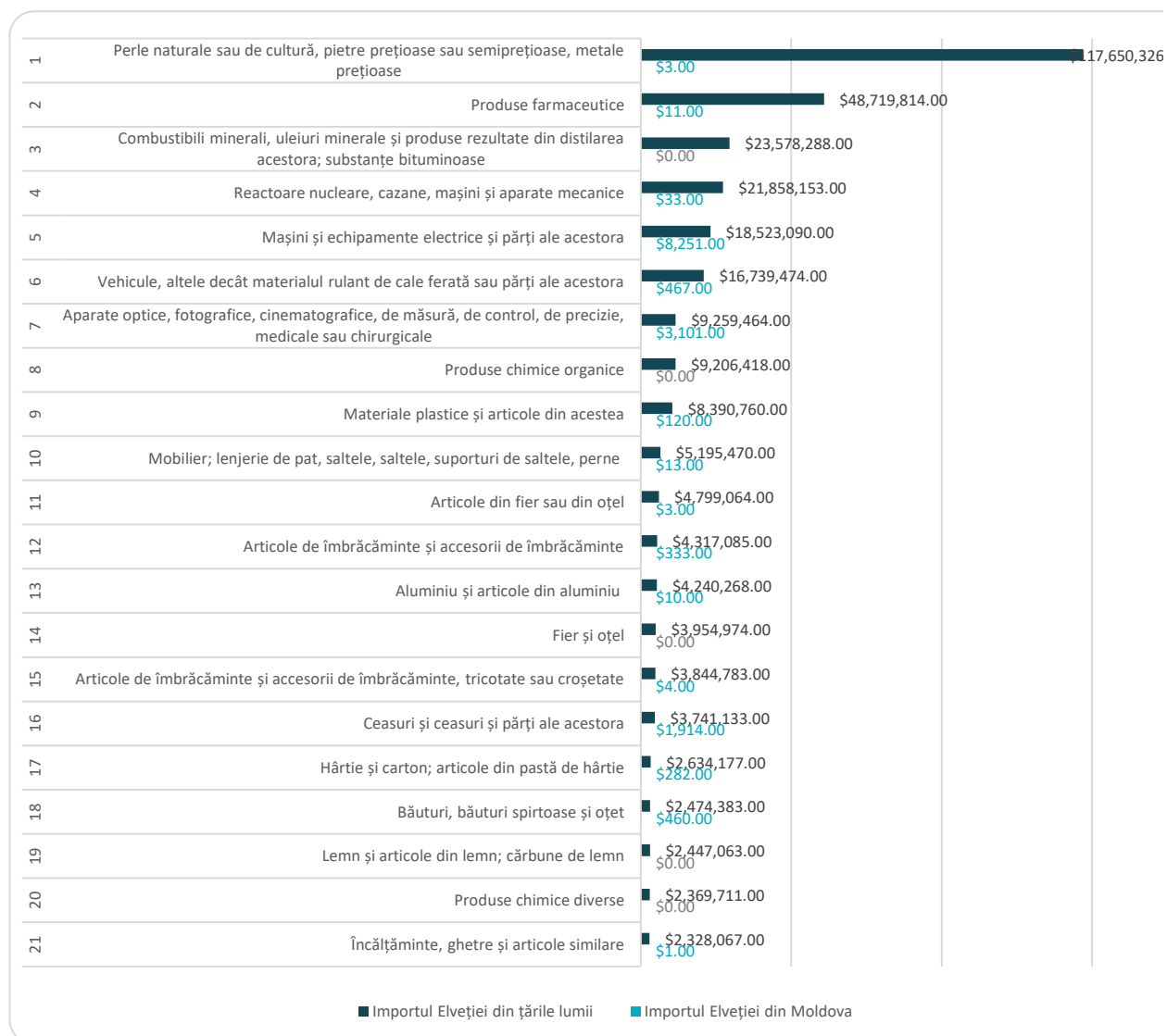
Prin compararea listei de produse importate de Elveția cu bunurile produse de industria națională, se constată că există potențial nevalorificat de agenții economici din Republica Moldova în ce privește relațiile comerciale cu Elveția. În cazul majorității pozițiilor de mărfuri, Republica Moldova contribuie extrem de puțin la importul Elveției, exporturile fiind foarte neînsemnate și nevalorificate, inclusiv în ramuri relativ dezvoltate ale economiei naționale cum ar fi: **băuturi, băuturi spirtoase și oțet, produse farmaceutice, mobilier, industria ușoară, inclusiv îmbrăcăminte, articole tricotate, croșetate, încălțăminte.**

În același timp, urmează a fi valorificat în continuare potențialul de export în ce privește produsele **industriei constructoare de mașini**, prin intermediul facilităților oferite de Zonele Economice Libere.

De asemenea, datele arată potențial în astfel de ramuri precum: **materiale plastice, produse ale industriei chimice, articole din aluminiu, articole din hârtie, carton, fier, oțel, articole din aceste produse.**

Obiective strategice ar constitui, de asemenea, extinderea exportului pe piața Elveției a produselor farmaceutice, a produselor industriei constructoare de mașini, produse de înfrumusețare sau machiaj, produse ale industriei ușoare, având în vedere că la aceste produse Republica Moldova înregistrează sold negativ al balanței comerciale.

FIGURĂ 7. TOP 20 PRODUSE IMPORTATE DE ELVEȚIA DIN ȚĂRILE LUMII, INCLUSIV IMPORTUL ACESTOR PRODUSE DIN REPUBLICA MOLDOVA, 2022, MII DOLARI SUA

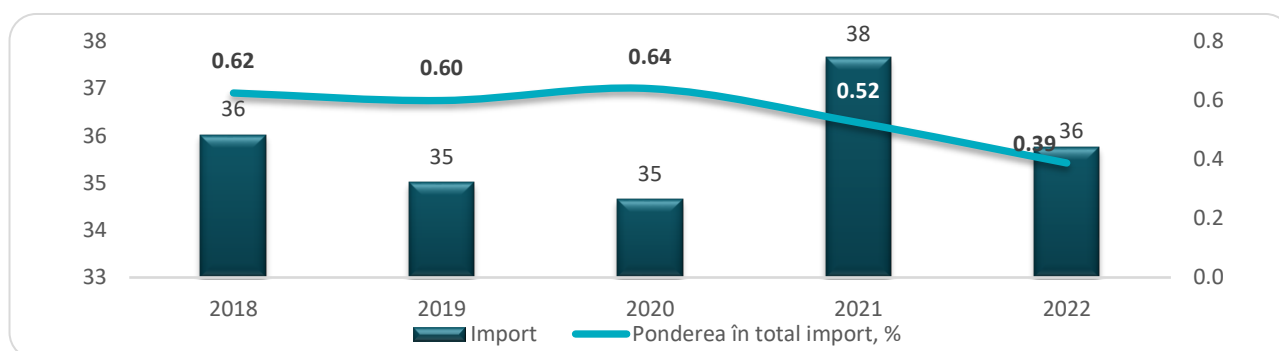
SURSA: GLOBAL TRADE HELPDESK, WWW.INTRACEN.ORG

3.3. Importurile Republicii Moldova din Elveția

Gradul de dependență a Republicii Moldova de piața Elveției este în diminuare. Prezența Elveției în importurile moldovenești a ajuns la 0,4% în anul 2022 (36 mil. dolari), fiind în continuă diminuare în ultimii zece ani de la 0,8% în anul 2013 (42 mil. dolari).

În anii 2018-2022 evoluția importurilor din Elveția a înregistrat o creștere cumulativă de circa 12%, fiind perturbată de două mari crize: criza pandemică și criza economică provocată de războiul din Ucraina. Anul 2020 a fost puternic influențat de pandemie și măsurile restrictive impuse, fapt ce a diminuat cererea internă atât din partea populației pentru consum final, cât și din partea agenților economici pentru bunurile intermediare. Prin urmare, descreșterea cererii a condus la diminuarea importurilor totale cu circa 7%, inclusiv din Elveția cu 1%. În anul 2022 cererea internă s-a diminuat în contextul crizelor multiple determinate de creșterea prețurilor externe, războiul din apropierea graniței cu Republica Moldova, perturbările lanțurilor de aprovizionare. Prin urmare, în pofida majorării importurilor totale cu circa 28%, creștere ce a fost determinată în mare parte de reexporturile masive, importurile din Elveția s-au diminuat cu 5%.

FIGURA 8. EVOLUȚIA IMPORTURILOR DIN ELVEȚIA (MIL. DOLARI SUA) ȘI PONDEREA ÎN TOTAL IMPORTURI (%), ÎN ANII 2018-2022

Piața moldovenească practic nu prezintă interes pentru Elveția. Cei mai importanți parteneri

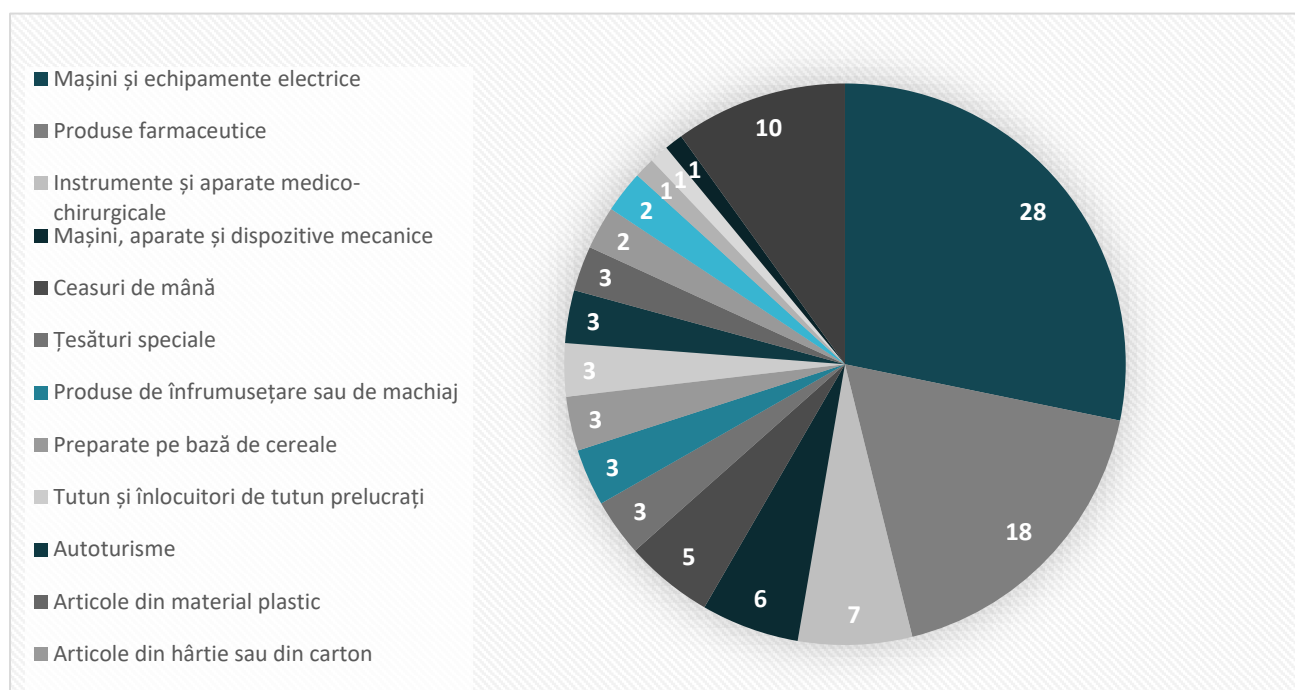
SURSA: BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

comerciali ai Elveției sunt Statele Unite ale Americii și țara vecină Germania, spre care sunt direcționate 16% și, respectiv, 13% din exporturile elvețiene. Cu o pondere de 11% în total, urmează exporturile spre China, apoi Italia (6%), Franța (5%), India (4%), Marea Britanie (3%) etc. Exportul spre Republica Moldova deține 0,01%, țara noastră clasându-se pe locul **97** în lista destinațiilor de export ale Elveției.

Cea mai mare pondere în exporturile elvețiene (30%) revine exportului de metale prețioase, în special aur, Elveția fiind cel mai mare centru global de rafinare al aurului și un hub de tranzit pentru metalul galben, precum și articole de bijuterie sau de giuvaergerie și părți ale acestora, din metale prețioase sau din metale placate sau dublate cu metale prețioase, după care urmează exportul de produse farmaceutice (24%), produse chimice organice (8%), ceasuri de orice tip și părțile acestora (6,5%), mașini și aparate mecanice cu funcție proprie (6%), instrumente și aparate medico-chirurgicale; părți și accesorii ale acestora (5%) etc.

Structura importurilor din Elveția nu diferă foarte mult de la an la an, aproape jumătate din import fiind format de două grupe majore: 1) mașini și echipamente electrice și 2) produse farmaceutice.

FIGURA 9. STRUCTURA IMPORTULUI DIN ELVEȚIA ÎN ANUL 2022, %

SURSA: GLOBAL TRADE HELPDESK, WWW.INTRACEN.ORG

Top 10 categorii de produse importate în Republica Moldova din Elveția

1. Importul de **mașini și echipamente electrice** din Elveția are o pondere de **28%** (10 mil. dolari SUA) și este reprezentat aproape în totalitate de fire și cabluri. Începând cu anul 2017, importul de cablaje a cunoscut ritmuri constante de creștere, fapt ce se datorează extinderii activității Zonelor Economice Libere, în special a proiectelor investiționale în domeniul industriei componentelor auto. Germania (27%), SUA (11%), China (7%) și Franța (4%) absorb jumătate din livrările de mașini și echipamente electrice elvețiene, în timp ce Moldova – 0,1%. Dependența de piața Elveției este la nivel de 1,3%, iar surse alternative pentru aceste produse reprezintă țări precum China, Germania, România, Ungaria etc.
2. **Produsele farmaceutice** au o pondere de **18%** în structura importurilor din Elveția, însumând o valoare de 6,4 mil. dolari SUA în anul 2022. Datele atestă că din această categorie, importăm medicamente și preparate în scopuri terapeutice sau profilactice. Elveția deține locul 14 în clasamentul țărilor furnizoare de produse farmaceutice în Republica Moldova, iar printre alte țări se evidențiază Germania (13%), Italia (9%), Ungaria (8%), Turcia (7%), România (6%) etc. Totodată, dependența de piața Elveției în ce privește aprovizionarea cu medicamente este redusă – 2,3%.
3. **Instrumente și aparate medico-chirurgicale** importăm din Elveția în proporție de **7%**, acestea însumând o valoare de 2,3 mil. dolari SUA în anul 2022. Datele atestă că din această grupă de mărfuri importăm în mare parte articole și aparate de ortopedie, instrumente și aparate pentru medicină, chirurgie, stomatologie sau medicina veterinară, instrumente și aparate pentru analize fizice sau chimice. SUA este cel mai mare

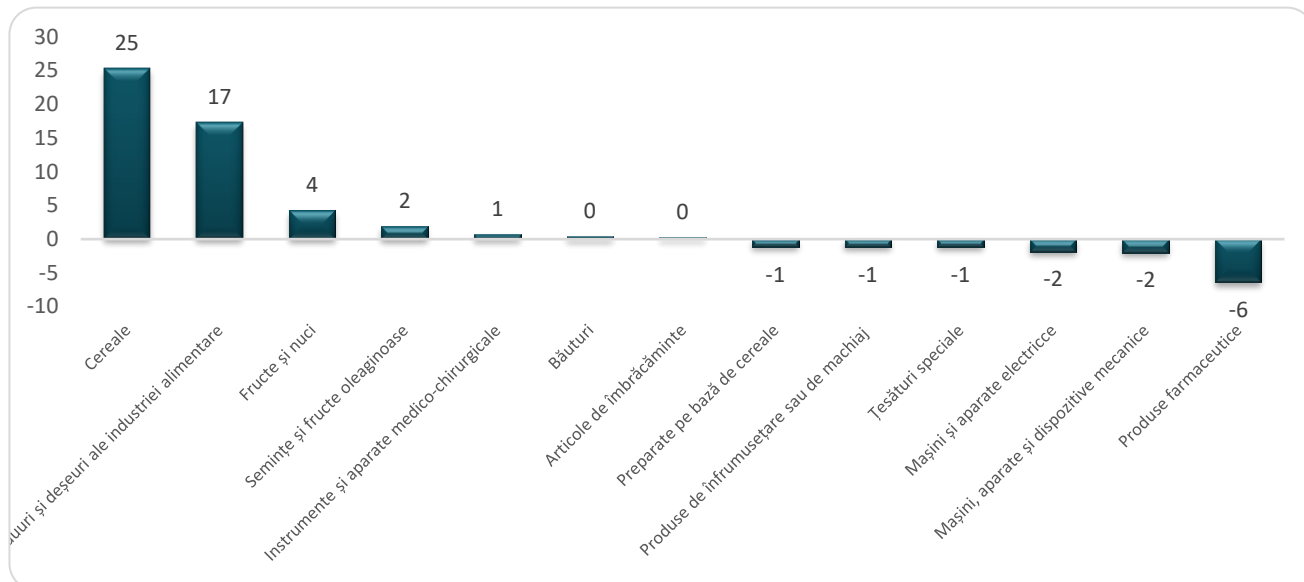
consumator de aceste produse elvețiene, importând 21% din livrările totale ale Elveției, în timp ce Republica Moldova – 0,01%. Printre alte țări importatoare se regăsesc Germania (8%), Țările de Jos (13%), China (8%) etc. Totodată, dependența de piața Elveției în ce privește aprovizionarea cu instrumente și aparate medico-chirurgicale este redusă – 2,1%.

4. **Mașini și aparate mecanice** importăm din Elveția în proporție de **6%** (2 mil. dolari SUA). Din acestea, menționăm importul de mașini și aparate mecanice cu funcție proprie, centre de prelucrare, mașini cu post fix și mașini cu posturi multiple, pentru prelucrarea metalelor; aparate și dispozitive, chiar încălzite electric pentru prelucrarea materialelor prin operații ce implică o schimbare a temperaturii. Republica Moldova nu este dependentă de livrările din Elveția (0,3%), cele mai importante surse de import fiind China (28%), Germania (12%) și Italia (11%).
5. **Ceasuri de mână** - **5%** (1,8 mil. dolari SUA). Importul din Elveția este destul de accentuat - 25%, clasându-se pe locul 2, în timp ce China se află pe locul 1 la importul de ceasuri de mână (47%).
6. **Țesături speciale** – **3%** (1,2 mil. dolari SUA). În cadrul importului de acest grup de produse se evidențiază importul de materie primă și materiale pentru industria de producere a îmbrăcăminte (diverse panglici, produse textile matlasate), dependența de piața Elveției fiind redusă – 5,7%. Principalii furnizori sunt Italia (30%), Turcia (21%) și China (14%).
7. **Produse de înfrumusețare sau de machiaj** – **3%** (1,2 mil. dolari SUA), dependența de piața Elveției fiind la nivel de 1,3%. Franța (17%), Polonia (11%), Germania (10%) și Federația Rusă (9%) sunt principalii furnizori.
8. **Preparate pe bază de cereale** importăm în proporție de **3%** (1,1 mil. dolari SUA) din importul total din Elveția, dependența fiind la nivel de 1,4%. Ne aprovizionăm preponderent din Ucraina (30%), Federația Rusă (12,3%) și România (11,8%).
9. **Tutun și înlocuitori de tutun prelucrați** – **3%** (1,1 mil. dolari SUA), dependența fiind la nivel de 2,2%. Importăm peste jumătate din tutun și înlocuitori de tutun din Turcia (25%), Ucraina (18%) și România (17%).
10. **Vehicule terestre** importăm din Elveția în proporție de **3%**, acestea însumând o valoare de 1,1 mil. dolari SUA în anul 2022. Datele atestă că din această grupă de mărfuri importăm în mare parte autoturisme și alte autovehicule, proiectate în principal pentru transportul persoanelor. Germania este cel mai mare consumator de vehicule terestre elvețiene, importând 33% din livrările totale ale Elveției, în timp ce Republica Moldova – 0,7%. Printre alte țări importatoare se regăsesc Franța (7%), Danemarca (5%), Austria (5%), Polonia (5%). Totodată, dependența de piața Elveției în ce privește aprovizionarea cu vehicule terestre este foarte redusă – 0,2%.

Exportăm în Elveția în medie de 2 ori mai mult decât importăm, balanța comercială fiind în ansamblu pozitivă. Datele atestă că cea mai negativă balanță comercială a fost înregistrată în anul 2021, atunci când am exportat în Elveția produse în valoare de 119 mil. dolari SUA, dar am importat în valoare de 38 mil. dolari SUA, și se datorează exporturilor semnificative de cereale în contextul unui an agricol extrem de rezultativ. Totuși, sunt poziții la care se înregistrează balanță

comercială negativă: produse farmaceutice, mașini și aparate electrice, țesături speciale, produse cosmetice etc.

FIGURA 10. BALANȚA COMERCIALĂ CU ELVEȚIA PENTRU PRINCIPALELE CATEGORII DE PRODUSE, ANUL 2022, MII DOLARI SUA

SURSA: GLOBAL TRADE HELPDESK, WWW.INTRACEN.ORG

4. ACCESAREA PIETEI DIN ELVEȚIA DE CĂTRE PRODUCĂTORII EXTERNI

4.1. Etapele aferente procedurilor de export în Elveția

PROCEDURI DE IMPORT | Pentru a declara bunurile la import urmează a fi utilizată una dintre următoarele platforme pentru a introduce declarația de mărfuri electronic:

- aplicație web fără înregistrare: e-dec web
- interfață B2B cu înregistrare: e-dec Import

Declarația poate fi completată în franceză, germană sau italiană. Persoana care urmează să îndeplinească declarația vamală, trebuie să fie în prealabil autorizată pentru vămuire electronică de către Direcția Generală a Vămilelor.

Termene de depunere a declarațiilor: cel târziu când mărfurile sunt introduse pe teritoriul vamal.

E-dec web: declarația poate fi introdusă în sistem cu maximum 30 de zile înainte de import. Odată ce a fost declarată marfa și acesta a fost acceptată, importul trebuie efectuat în 24 de ore.

Import E-dec: datele pot fi transmise cu maximum 24 de ore înainte de import (notificare prealabilă). Organul vamal anunță imediat declarantul vizând statul atribui: „blocate” sau „libere”. „Blocat” înseamnă că transportatorul trebuie să se prezinte cu documentele însoțitoare (la necesitate se efectuează inspectarea mărfurilor). „Liber” înseamnă că mărfurile pot fi direct importate de transportator**.

**** Declarația de import printată (lista de import și ordinul de livrare "delivery order"), împreună cu documentele de însoțire relevante (factură, certificatul de origine, documentul de tranzit etc.) necesită să fie deținute de transportator.**

TRANSPORTARE ȘI TRECERE A FRONTIEREI | Transportatorul prezintă declarația de marfă și documentele însoțitoare la ghișeul biroului vamal, unde trebuie prezentate documentele solicitate după caz, cu precizări solicitate. Aici poate fi efectuată, după caz, o inspecție. Mărfurile pot fi importate numai la anumite birouri vamale, programul de funcționare al biroului vamal urmează a fi consultat în prealabil.

FOCBS Oficiul federal al Vămii și Securității Frontierei (www.bazg.admin.ch), emite ulterior **DECIZIA DE EVALUARE** (decizia de evaluare poate fi obținută și în format electronic – eVV, dacă se dispune de cont vamal CSP).

Importul de bunuri este de obicei supus unor taxe precum taxa pe valoarea adăugată, taxe vamale etc. Dacă importatorul nu are un cont CSP (Contul vamal în procedura de decontare centralizată, a Administrației Federale a Vămilelor), taxele și taxele suportate trebuie plătite la fața locului de către transportator, de exemplu, folosind un card de credit, TWINT, numerar etc.

În unele cazuri, se poate efectua o inspecție fizică a bunurilor pentru a verifica dacă informațiile din declarația de mărfuri sunt corecte. Se percepe o taxă adițională pentru vehicule grele legate de performanță (Performance-related heavy vehicle fee - LSVA) cu o greutate totală mai mare de 3,5 tone: dacă transportatorul nu folosește un dispozitiv LSVA, „emotach” sau EETS, vehiculul va fi înregistrat. Consecutiv, în acest caz, transportatorului i se acordă o carte de identitate LSVA pentru a declara kilometrajul și pentru a plăti LSVA la un birou vamal, la părăsirea Elveției.

Produsele importate trebuie să fie însoțite de următoarele documente:

- Facturi;
- Certificate de origine;
- Autorizații/Certificate;
- Confirmări oficiale;
- Certificate de analiză;
- Note de livrare;
- Documente de transport cu liste de inventariere (cargo manifest);
- Certificate de greutate;
- Instrucțiuni de evaluare.

Se poate solicita o corectare ulterioară a declarației (cerere de corectare) sau contestare o deciziei de evaluare (eVV) în termen de 60 de zile.

O caracteristică a sistemului vamal elvețian este faptul că taxa vamală se aplică pe unitatea de măsură (greutate brută, bucăți, litri) și nu la valoarea mărfurilor. Utilizarea acestui sistem face ca în Elveția să existe, în general, o sarcină vamală mai redusă decât în alte țări. Spre exemplu, în cazul mărfurilor industriale, taxa vamală "ad valorem" corespunzătoare este în medie de 2%, iar pentru mașini-unelte, rata variază între 0,2% și 0,4%. Acest sistem favorizează importul mărfurilor cu greutate mică, dar cu valoare mare, adică a mărfurilor de calitate ridicată.

Costuri:

- Platforme de declarare: E-dec web poate fi folosit gratuit;
- Software-ul e-dec Import poate achiziționat de la un furnizor extern;
- La importul de mărfuri în Elveția pot fi percepute taxe vamale, taxa pe valoarea adăugată sau alte taxe. Acestea sunt calculate în funcție de poziția tarifara atribuită bunurilor, cantitatea, greutatea, valoarea mărfurilor și țara de origine. Toate informațiile relevante pot fi găsite în tariful vamal Tares:
<https://xtares.admin.ch/tares/login/loginFormFiller.do?jsessionid=XbArRoZnSXVE465mJ6XyHqJys9ZGIUI3edLaTQQqvzdi8yIFG8me!1395199868>
- În cazul utilizării companiilor de transport sau de curierat pentru a transporta și/sau declara mărfurile, vor fi suportate costuri corespunzătoare.

Alte taxe care se aplică produselor din import (adițional la față de taxa vamală):

- Taxa pe valoarea adăugată;
- Taxa asupra compușilor organici volatili (COV);
- Taxa pe CO₂, în baza angajamentelor asumate de Elveția privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (Protocolul de la Kyoto). Se aplică pentru combustibilii fosili (combustibil pentru încălzit, gaze naturale, cărbune, cocs din petrol etc.), utilizați pentru încălzire, pentru producerea de electricitate sau în instalațiile termice.
- Accizele: Se aplică tuturor produselor din tutun, băuturilor distilate, berii, autoturismelor, uleiurilor minerale, importate sau produse în Elveția;
- Taxa pentru autoturisme: Administrația vămilor percepe un impozit de 4% asupra valorii autovehiculelor (inclusiv autoturisme) de până la 1600 kg (atât cele produse în Elveția, cât și cele importate).

Modificări pentru import din ianuarie 2025:

Aplicațiile actuale de transport de marfă NCTS și e-dec vor fi înlocuite treptat de **noul sistem de trafic de mărfuri «Passar»**. Prima versiune de Passar (Passar 1.0) este disponibilă pentru procesarea de tranzit și export. Importul și procedurile speciale vor fi implementate cu Passar 2.0 și Passar 3.0. Companiile care importă exclusiv mărfuri în Elveția (importatori) pot, prin urmare, să continue să folosească aplicațiile **e-dec Import** și **e-dec Web** până la jumătatea anului 2025.

Până la sfârșitul anului 2026, toate procesele legate de tranzit, export, import, vămuire specială și colectarea altor taxe vor fi simplificate, armonizate și complet digitalizate. Acesta este un obiectiv cheie al **Programului de digitalizare și transformare DaziT**.

Regimuri și proceduri vamale:

Există proceduri separate pentru importul temporar, reexport și utilizarea temporară în Elveția: Autorizare temporară ZAVV (*document vamal elvețian și nu afectează formalitățile vamale în străinătate*) și/sau Carnet ATA, document internațional eliberat de Camerele de Comerț și Industrie (de regulă pentru târguri, expoziții, cai, mașini de epocă etc.)

- Regim de perfecționare activă, acoperă importul temporar de mărfuri pentru tratare, prelucrare și reparare;
- Declarație colectivă periodică (Periodic) pentru mărfuri în vrac precum pietriș;
- Depozite vamale și trafic de depozitare:
 - Depozite vamale;
 - Antrepozite vamale;
 - Depozite pentru mărfuri în vrac;
- Operator Economic AEO autorizat;
- Traficul rural de frontieră.

Interdicții/Restricții la import:

Interdicțiile și restricțiile sunt grupate după cum urmează:

- Arme și muniții;
- Bunuri cu aplicații atât civile, cât și militare (dublă utilizare);
- Proprietate intelectuală, comerț și cultură;
- Metale prețioase, cuvânt cheie: ceasuri și bijuterii contrafăcute;
- Transfer de bunuri culturale;
- Produse farmaceutice;
- Stocuri de mărfuri;
- Produse terapeutice, dopaj;
- Narcotice și precursori chimici;
- Unele produse alimentare și articole de uz zilnic;
- Animale și produse de origine animală. Pentru a preveni introducerea bolilor animale în țară, la importul de animale, produse de origine animală și alimente trebuie îndeplinite anumite condiții. Comerțul cu animale sălbatice și plante protejate este reglementat prin autorizații.

Oficiul Federal pentru Siguranța Alimentară și Veterinară FSVO este responsabil pentru verificarea respectării legislației alimentare elvețiene (<https://www.blv.admin.ch/blv/en/home/das-blv/organisation.html>). În Elveția, cantoanele sunt responsabile de inspecțiile produselor alimentare.

- Protecția speciilor de animale și plante (CITES);
- Vânătoare (faună sălbatică) și pescuit;

- Produse chimice și pesticide periculoase (PIC);
- Deșeuri;
- Controlul poluării aerului și substanțe care epuizează stratul de ozon.

Informația completă poate fi consultată *accesând link-ul:*
<https://www.bazq.admin.ch/bazq/en/home/informationen-firmen/verbote-beschaenkungen-und-auflagen.html>

Standarde și reglementări tehnice în Elveția:

Elveția nu este membră a UE, dar este membră a Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS). Pentru a facilita comerțul liber cu UE, legislația elvețiană este adaptată la cea a UE în mai multe domenii.

Produsele care urmează să fie importate în Elveția trebuie să respecte cerințele elvețiene privind siguranța produselor. Distribuitorul (producător sau importator) este responsabil pentru siguranța produsului.

Astfel, produsele trebuie:

- respecte standardele relevante de siguranță;
- să aibă instrucțiuni clare pentru utilizarea corectă;
- să includă avertismente împotriva unor posibile utilizări greșite.

Spre deosebire de UE, **marcajul CE nu este obligatoriu pentru toate produsele din Elveția** (http://europa.eu/youreurope/business/product/ce-mark/index_en.htm). Cu toate acestea, în calitate de membru al agenției europene pentru standarde (CEN), Elveția aplică „Standarde europene armonizate” în partea ce vizează criteriile de sănătate, siguranță și mediu.

Produsele care sunt conforme cu cerințele tehnice ale UE pot fi exportate în Elveția. Cu toate acestea, există și excepții (detalii privind reglementările produselor pot fi obținute accesând link-urile:

- Asociația Elvețiană de Standardizare (SNV) (<http://www.snv.ch/en>);
- Secretariatul de stat elvețian pentru afaceri economice (SECO): <https://www.ezv.admin.ch/ezv/en/home/information-companies/bans--restrictions-and-conditions.html>).
- Consiliul Federal al Elveției: <https://www.seco.admin.ch/seco/fr/home/Arbeit/Arbeitsbedingungen/Produktsicherheit.html>

Protejarea proprietății intelectuale (IP) în Elveția:

Mărcile comerciale, modelele, brevetele și drepturile de autor sunt principalele forme de protecție a proprietății intelectuale disponibile în conformitate cu legislația elvețiană. Detalii privind protecția proprietății intelectuale pot fi consultate la:

- Institutul Federal Elvețian de Proprietate Intelectuală: <https://www.ige.ch/en.html>

Ambalarea și etichetarea produselor:

Elveția are cerințe stricte de etichetare pentru alimente, inclusiv ingrediente, informații despre sănătate, dar și țara de producție și originea ingredientelor. Vama elvețiană este foarte strictă în ceea ce privește calitatea ambalajelor și a etichetării. Amplasarea pe ambalaje a informațiilor ce nu corespund adevărului sunt interzise. Toate alimentele și aditivii, inclusiv organismele modificate genetic (OMG) trebuie să fie etichetate în mod corespunzător.

Informații complete pot fi găsite pe site-ul Oficiului Federal pentru Siguranța Alimentară și Veterinară (<https://www.blv.admin.ch/blv/en/home.html>).

Etichetarea și documentația urmează să fie efectuată în una sau mai multe dintre cele patru limbi principale ale Elveției (germană, franceză, italiană și română).

4.2. EXPOZIȚII ORGANIZATE ÎN ELVEȚIA

Expozițiile reprezintă platforme esențiale pentru interacțiunea cu profesioniști din industrie, clienți potențiali și parteneri în Elveția. Aceste evenimente includ adesea seminarii, ateliere și discuții în grup, în cadrul cărora experții din domeniu împărtășesc cunoștințe valoroase despre tendințele din industrie, progresele tehnologice și cele mai bune practici.

Participarea la expoziții oferă o oportunitate unică de a efectua analize ale concurenților și de a obține informații relevante despre tendințele din industrie. Aceste evenimente facilitează extinderea pe noi piețe, explorarea de noi segmente și stabilirea de parteneriate strategice. În plus, expozițiile contribuie la creșterea vizibilității mărcii, atragerea clienților, investitorilor și a atenției mass-mediei, consolidând recunoașterea în industrie pentru companii.

Participarea producătorilor moldoveni la expozițiile din Elveția ar putea fi o oportunitate valoroasă pentru extinderea afacerilor și explorarea unor noi piețe. Având în vedere statutul Elveției ca una dintre cele mai mari economii ale lumii, cu un nivel înalt de dezvoltare economică și o populație în creștere, se deschid perspective semnificative pentru dezvoltarea comerțului și a relațiilor de afaceri între Moldova și Elveția.

În continuare, sunt prezentate câteva expoziții relevante din Elveția la care producătorii moldoveni ar putea considera participarea:

GENEVA INTERNATIONAL MOTOR SHOW | (SALONUL AUTO INTERNAȚIONAL DE LA GENEVA):

Eveniment de prim rang în industria auto, oferă o platformă de lansare pentru producătorii de automobile și tehnologii auto. Expoziția atrage atenția unui public vast, inclusiv a profesioniștilor din industrie și a pasionaților de mașini și reprezintă o oportunitate excelentă pentru companiile din domeniul auto de a-și prezenta inovațiile și de a face networking.

SWISS MEDTECH EXPO | (EXPOZIȚIA ELVEȚIANĂ DE TEHNOLOGII MEDICALE): Evenimentul se concentrează pe inovațiile din domeniul tehnologiilor medicale, adunând profesioniști, cercetători și companii din industria medicală. Oferă o perspectivă asupra ultimelor tendințe în dispozitive medicale și tehnologii de diagnostic, poate fi de interes pentru companiile implicate în sectorul sănătății și producerii medicamentelor.

SWISSBAU (EXPOZIȚIA DE CONSTRUCȚII ȘI DESIGN DIN ELVEȚIA): Centrată pe industria construcțiilor și a designului arhitectural. Adună profesioniști din domeniul construcțiilor, arhitecți și designeri. Oferă o privire asupra celor mai recente tehnologii, materiale și tendințe în construcții.

HOLZ - TÂRGUL ELVEȚIAN PENTRU TÂMPĂRIE ȘI PRELUCRAREA LEMNULUI: târgul elvețian dedicat industriei prelucrătoare a lemnului și lucrărilor de tâmplărie. Evenimentul adună peste 35.000 de profesioniști, inclusiv tâmplari, constructori, reprezentanți ai industriei lemnului, distribuitori, furnizori de utilaje, instrumente, materiale și accesorii. Este o oportunitate excelentă pentru cei din domeniul prelucrării lemnului să exploreze noile tehnologii, produse și soluții, să stabilească legături comerciale și să împărtășească cunoștințe în cadrul comunității lor de afaceri.

SWISS'EXPO este un eveniment anual ce aduce în prim-plan inovațiile și evoluțiile din industria agricolă și creșterea animalelor. Târgul servește drept punct de întâlnire pentru profesioniștii din

domeniu și oferă o platformă amplă pentru prezentarea și discutarea celor mai recente tehnologii, echipamente și servicii din sectorul agricol.

AGROVINA - EXPOZIȚIE INTERNAȚIONALĂ PENTRU PROFESIONIȘTII DIN OENOLOGIE, VITICULTURĂ ȘI ARBORICULTURĂ: Eveniment bienal care adună profesioniștii din industria oenologică, viticolă și arboricolă, oferindu-le o platformă dedicată pentru prezentarea, discutarea și explorarea celor mai recente inovații, tehnologii și servicii din aceste domenii. Expoziția este concepută pentru a sprijini schimbul de cunoștințe, networking-ul și dezvoltarea afacerilor în sectoarele menționate.

EMPACK SCHWEIZ - TÂRG PENTRU SOLUȚII INOVATOARE DE AMBALAJE: Eveniment anual care adună profesioniștii din industria ambalajelor pentru a prezenta cele mai recente inovații în materialele de ambalare, echipamentele și tehnologiile asociate. Expozanții acoperă o gamă largă de aspecte legate de ambalaje, de la design și materiale la tehnologii avansate de etichetare și marcă, oferind participanților o perspectivă cuprinzătoare asupra industriei ambalajelor. Târgul poate oferi producătorilor moldoveni o platformă importantă pentru a-și promova produsele și soluțiile de ambalare pe piața elvețiană, precum și pentru a afla despre cele mai recente tendințe și inovații în industrie. Participarea poate facilita, de asemenea, stabilirea de parteneriate și colaborări în domeniul ambalajelor.

Această expoziție oferă un cadru propice pentru prezentarea celor mai recente inovații din industrie, precum și pentru discuții interactive privind provocările și oportunitățile din domeniu. Este un eveniment esențial pentru cei implicați în sectorul lemnului, oferindu-le acces la resurse, parteneriate și cunoștințe care pot contribui la dezvoltarea afacerilor lor.

SOLIDS ZURICH - FORUMUL INDUSTRIEI PENTRU PULBERE, GRANULE ȘI SOLIDE ÎN VRAC: Eveniment bienal care servește drept forum esențial pentru furnizorii și cumpărătorii din industriile care se ocupă de fabricarea și procesarea pulberilor, granulelor și solidelor în vrac. Expoziția se concentrează pe diverse sectoare, cum ar fi producția de alimente și băuturi, industria chimică, cosmeticele, hrana pentru animale și alimentele pentru animale de companie. Principalele teme abordate includ manipularea eficientă a materialelor solide, depozitarea acestora și logistica asociată.

MEDNAT – AGROBIO EXPO - TÂRGUL DE MEDICAMENTE COMPLEMENTARE, BUNĂSTARE ȘI NUTRIȚIE: Târg anual care adună participanți și vizitatori interesați de medicamentele complementare, bunăstare și nutriție. Evenimentul este dedicat promovării unui stil de viață sănătos prin intermediul produselor și serviciilor care susțin medicina.

BAUEN & MODERNISIEREN ZÜRICH - EXPOZIȚIE ELVEȚIANĂ PENTRU CONSTRUCȚIA ȘI MODERNIZAREA LOCUINȚELOR: Eveniment anual care adună profesioniști din industria construcțiilor, modernizărilor și amenajărilor interioare, precum și consumatori interesați să își îmbunătățească casele. Expoziția oferă o platformă de întâlnire între experți, furnizori, și persoanele care doresc să obțină informații și să exploreze soluții pentru construcții și renovări. Acest eveniment ar putea oferi producătorilor moldoveni din industria construcțiilor și amenajărilor interioare o platformă excelentă pentru a-și expune produsele și serviciile, pentru a stabili colaborări și pentru a interacționa direct cu potențialii clienți interesați de construcții și modernizări locative.

FOIRE BERNOISE DU VIN - TÂRGUL VINULUI BERNA: Eveniment anual care adună pasionații de vinuri și profesioniștii din industria viticolă. Acest târg oferă o platformă dedicată explorării și degustării unor vinuri excepționale din diverse regiuni ale lumii. Participanții au ocazia de a descoperi peste 2.000 de vinuri de calitate, provenind din regiuni viticole importante. FOIRE BERNOISE DU VIN oferă producătorilor moldoveni de vinuri o platformă excelentă pentru a-și

expune produsele, a atrage atenția asupra calității lor și pentru a stabili legături cu entuziaștii de vin și profesioniștii din domeniul vinicol.

BAU + ENERGIE MESSE - EXPOZIȚIE PENTRU CONSTRUCȚII ECOLOGICE ȘI ECONOMISIREA ENERGIEI: Eveniment anual dedicat industriei construcțiilor ecologice și soluțiilor pentru economisirea energiei. Expoziția oferă profesioniștilor, precum și publicului larg, o platformă pentru a explora cele mai recente tehnologii, materiale și practici sustenabile în domeniul construcțiilor. Acest târg ar putea prezenta interes pentru producătorii moldoveni din domeniul construcțiilor și eficienței energetice, oferindu-le o platformă unică pentru a-și prezenta produsele, inovațiile și soluțiile sustenabile, contribuind la dezvoltarea și promovarea industriei în contextul construcțiilor durabile.

Este important ca deciziile de participare la expoziții să fie precedate de efectuarea cercetărilor detaliate dezvoltarea de strategii solide, inclusiv pentru înțelegerea nevoilor pieței elvețiene și a regulilor de afaceri locale. De asemenea, este recomandabil să se stabilească contacte în prealabil cu potențiali parteneri elvețieni pentru a maximiza beneficiile participării la aceste evenimente.

Lista expozițiilor tematice descrise supra, precum și a altora, organizate în perioada 2024-2025, în industrii ce ar putea fi de interes pentru producătorii moldoveni, se prezintă în cele ce urmează:

TABEL 15. TÂRGURI COMERCIALE ÎN ELVEȚIA, 2023-2025

TÂRG	LOCAȚIE	DATA DE ÎNCEPERE	DURATA (ZILE) .
<u>SWISS'EXPO</u>	Geneve, Palexpo	17.01.2024, Ianuarie 2025	4
<u>AGROVINA</u>	Martigny CERM (Centre d'Expositions et de Réunions de Martigny)	23.01.2024	3
<u>EMPACK SCHWEIZ</u>	Bern BernExpo AG	24.01.2024	2
<u>PACKAGING INNOVATIONS SCHWEIZ</u>	Bern BernExpo AG	24.01.2024	2
<u>SOLIDS ZÜRICH</u>	Zurich Ferienmesse Zürich	Ferbruary, 2024	tbd
<u>TIER & TECHNIK</u>	St. Gallen Olma Messen St. Gallen	22.02.2024	4
<u>SALON INTERNATIONAL DE L'AUTOMOBILE DE GENEVE</u>	Geneve Palexpo	25.02.2024	7
<u>MEDNAT – AGROBIO EXPO</u>	Lausanne Palais de Beaulieu	07.03.2024	4
<u>GIARDINA ZÜRICH</u>	Zurich Ferienmesse Zürich	13.03.2024	5
<u>BAUEN & MODERNISIEREN ZÜRICH</u>	Zurich Ferienmesse Zürich	26.09.2024	4
<u>FOIRE BERNOISE DU VIN</u>	Bern BernExpo AG	Octombrie 2024	tbd
<u>WEINFESTIVAL BASEL</u>	Basel Basel Fairground	Octombrie 2024	tbd
<u>OLMA</u>	St. Gallen Olma Messen St. Gallen	10.10.2024	11
<u>IFAS</u>	Zurich Ferienmesse Zürich	22.10.2024	3

BAU + ENERGIE MESSE

<u>Eco Building & Energy Savings Expo</u>	tbd	Noiembrie 2024	tbd
<u>HOLZ</u>	Basel Basel Fairground	14 octombrie 2025	5

SURSA: COMPILAȚIA AUTORILOR DUPĂ [HTTPS://WWW.EVENTSEYE.COM/FAIRS/C1_TRADE-SHOWS_SWITZERLAND_1.HTML](https://www.eventseye.com/fairs/c1_trade-shows_switzerland_1.html)

Cu aproximativ 100 de târguri organizate în fiecare an, Elveția oferă o platformă vastă pentru companii și profesioniști din diverse sectoare. Aceste expoziții oferă oportunități semnificative pentru socializare și dezvoltare de afaceri, dezvoltare comercială și promovare a afacerilor. Cu toate acestea, este important ca participanții să fie bine pregătiți pentru a valorifica pe deplin aceste oportunități într-o țară cu o economie dezvoltată ca a Elveției și reguli de afaceri distincte.

5. PROFILUL CONSUMATORULUI

5.1. PRINCIPALII FACTORI DE INFLUENȚĂ A CONSUMATORILOR ELVEȚIENI

Elveția este o țară situată în inima Europei, cu o populație estimată la aproximativ 8,6 milioane de locuitori (2023). Aceasta are unul dintre cele mai ridicate niveluri de trai din lume și este renumită pentru stabilitatea sa economică și politică. Populația sa este distribuită în principal în orașele și zonele urbane, cu orașe majore precum Zurich, Geneva, Bern și Basel, care concentrează o mare parte din populație.

Elveția se bucură de unul dintre cele mai ridicate PIB-uri pe cap de locuitor din Europa, clasându-se pe locul 22 din lume cu un PIB de 807 miliarde de dolari datorită unei economii diversificate și dezvoltate. Această țară este cunoscută pentru industria sa de înaltă tehnologie, serviciile financiare de calitate și producția de bunuri de lux, precum ceasurile și bijuteriile. Prin urmare, consumul privat intern este susținut de un nivel ridicat de venituri disponibile pentru populație.

Producția Elveției a crescut cu 0,5% în primele trei luni ale anului 2023, comparativ cu ultimul trimestru din 2022, potrivit datelor Secretariatului de Stat pentru Afaceri Economice (SECO). Cifrele au fost mai bune decât rata de creștere de 0,1% prognozată în sondajul Reuters și au marcat o creștere de la o evoluție puternică la sfârșitul anului 2022¹².

În primul trimestru al anului 2023 economia elvețiană a crescut cu 0,9% față de același trimestru din 2022. Economiiștii prognozau o creștere de 0,6% de la an la an. Cheltuielile de consum au crescut cu 0,6% t/t, în timp ce exporturile au crescut cu 4%. După o lungă perioadă de scădere, industria prelucrătoare a înregistrat o creștere de 0,3% trimestrial, deși sectorul financiar, care a fost lovit de turbulențele asociate cu prăbușirea Credit Suisse, s-a luptat. „Datorită redresării continue a călătoriilor, valoarea adăugată în sectorul transporturilor și comunicațiilor (+0,7%) și în sectorul de cazare și alimentație (+1,0%) a crescut într-un ritm peste medie”, a spus SECO într-un comunicat.

În timp ce consumul de servicii era în creștere, cheltuielile consumatorilor pentru bunuri au crescut într-un ritm mai moderat, valoarea adăugată cu amănuntul scăzând cu 0,4%.

Cifrele elvețiene se compară favorabil cu cele ale Germaniei vecine, care a intrat într-o recesiune la începutul lui 2023, după ce PIB-ul său a scăzut cu 0,3% în primul trimestru al anului. Cheltuielile gospodăriilor din cea mai mare economie a Europei au scăzut, deoarece inflația a afectat consumul gospodăriilor.

5.2. CONSTATĂRI GENERALE CE REFLECTĂ PROFILUL PIETEI DE CONSUM A ELVEȚIEI

Profilul consumatorului elvețian este caracterizat prin preferințele față de calitate, eficiență și sustenabilitate. Elvețienii apreciază produsele și serviciile de înaltă calitate și sunt dispuși să plătească prețuri mai mari pentru acestea. De asemenea, preocuparea pentru protecția mediului

¹² <https://www.reuters.com/markets/europe/swiss-economy-grows-faster-than-expected-rate-first-quarter-2023-05-30/>

și responsabilitatea socială sunt aspecte importante în procesul de luare a deciziilor de consum. Elvețienii sunt, în general, bine educați și au acces la servicii medicale de înaltă calitate, ceea ce contribuie la o bună stare de sănătate a populației. De asemenea, stilul de viață activ este promovat, iar activitățile în aer liber, precum schiul, drumețiile și ciclismul, sunt populare printre consumatori.

În Elveția, cheltuielile majore de consum sunt concentrate în special în rândul persoanelor cu nivel înalt de educație și calificare, cum ar fi cei cu studii universitare (diplome de licență). Această categorie de consumatori, care reprezintă o parte semnificativă a pieței, este cunoscută pentru a aprecierea față de produsele și serviciile de calitate superioară, inclusiv bunurile de lux pentru care Elveția este renumită. În plus, țara găzduiește o forță de muncă migratoare diversă, care adaugă la peisajul cultural și economic al Elveției.

Elveția se caracterizează prin oameni educați, cu venituri disponibile ridicate, care apreciază produsele de calitate și contribuie la o creștere constantă a cheltuielilor de consum. Această dinamică face din Elveția o piață atractivă pentru companiile care doresc să se adreseze unui public divers și sofisticat. În concluzie, piața de consum din Elveția se caracterizează prin cererea pentru produse și servicii de calitate superioară, preocuparea pentru sustenabilitate și responsabilitate socială, precum și un nivel ridicat de venituri disponibile. Aceste caracteristici fac din Elveția o piață atractivă pentru companiile care doresc să-și extindă afacerile în această țară.

Comportamentul consumatorului

Comportamentul consumatorilor elvețieni este puternic influențat de stabilitatea economică și de înalta calitate a vieții. Elveția se caracterizează prin egalitate socială și o societate diversă, cu o atenție deosebită acordată valorilor sustenabilității și responsabilității sociale. Elvețienii sunt cunoscuți pentru aprecierea produselor de înaltă calitate, iar loialitatea față de anumite branduri este adesea construită pe baza calității și a reputației acestora. Cu toate acestea, consumatorii elvețieni sunt, de asemenea, preocupați de aspecte precum durabilitatea și impactul asupra mediului. Această conștientizare reflectă nu doar un trend, ci și o filosofie de viață în rândul populației elvețiene.

Elveția, cu peisajele sale magnifice și respectul tradițional față de natură, a influențat modul în care consumatorii abordează achizițiile. Aceștia sunt orientați către produse și servicii care respectă standardele durabilității și au un impact redus asupra mediului. Companiile care promovează practici ecologice și responsabilitate socială câștigă încrederea și preferința consumatorilor elvețieni.

Industria bunurilor de lux din Elveția nu face excepție. Ceasurile și bijuteriile, pentru care țara este celebră, sunt din ce în ce mai evaluate nu doar pentru finețea lor, ci și pentru modul în care respectă principiile durabilității. Producătorii elvețieni se angajează să folosească materiale sustenabile, să reducă amprenta de carbon și să promoveze condiții de muncă etice în întreaga lor rețea de producție. În paralel, comercianții cu amănuntul și furnizorii de servicii din diverse sectoare, de la modă la alimentație și tehnologie, adoptă inițiative ecologice pentru a răspunde așteptărilor consumatorilor. Ambalajele prietenoase cu mediul, procesele de producție sustenabile și opțiunile de reciclare sunt aspecte importante luate în considerare de consumatorii elvețieni atunci când iau decizii de cumpărare. Pe lângă preocupările ecologice, consumatorii elvețieni acordă o atenție deosebită originii și metodelor de producție. Produsele locale și companiile care adoptă practici de producție etice devin adesea preferate. Această atitudine reflectă nu doar o dorință de a contribui la protejarea mediului, ci și o conștientizare crescută a impactului global al consumului.

Consumatorii elvețieni reprezintă o forță motrice pentru schimbări în direcția unei economii mai sustenabile. Apreciind nu doar calitatea, ci și responsabilitatea socială și ecologică, aceștia își modelează preferințele de cumpărare pentru a reflecta valorile lor profunde. Companiile care îmbrățișează aceste principii au oportunitatea de a se conecta cu această piață sofisticată și de a contribui la dezvoltarea unui model de consum mai sustenabil în Elveția. În ceea ce privește obiceiurile de cumpărare, elvețienii tind să se orienteze către produse proaspete și să adopte un stil de viață sănătos. Magazinele tradiționale sunt încă prezente, dar trendul către cumpărăturile online și în supermarketuri este în creștere treptată. Obiceiurile de cumpărare ale elvețienilor reflectă un echilibru delicat între tradiție și inovație, cu un accent special pus pe produsele proaspete și un stil de viață sănătos. Acest mod de a gândi evidențiază atât conexiunea profundă cu natura, specifică Elveției, cât și adaptabilitatea la schimbările din societatea modernă.

Magazinele tradiționale rămân o parte semnificativă a peisajului de cumpărături în Elveția. Piețele locale și comercianții tradiționali continuă să ofere clienților acces la produse proaspete, locale și de calitate superioară. Consumatorii elvețieni apreciază aceste experiențe tradiționale de cumpărături, unde pot interacționa direct cu producătorii și pot explora produsele regionale. Totuși, o schimbare semnificativă este observată în direcția cumpărăturilor online și a supermarketurilor. Consumatorii elvețieni adoptă din ce în ce mai mult aceste opțiuni pentru comoditatea pe care o oferă. Cumpărăturile online permit accesul la o gamă largă de produse, iar livrările rapide și eficiente sunt apreciate într-o societate în care timpul este o resursă prețioasă. Supermarketurile, cu selecții variate și facilități moderne, devin din ce în ce mai populare în rândul elvețienilor. Acestea oferă o gamă extinsă de produse, inclusiv cele internaționale, într-un mediu convenabil și accesibil. În Elveția, există mai multe rețele de supermarketuri care acoperă diferite segmente ale pieței de retail. Iată câteva dintre cele mai notabile:

COOP: Coop este una dintre cele mai mari rețele de supermarketuri din Elveția. Oferă o gamă variată de produse alimentare și non-alimentare, incluzând produse locale și organice. Are magazine în toată țara, oferind servicii de la supermarketuri tradiționale până la magazine specializate.

MIGROS: Migros este o altă rețea majoră de supermarketuri din Elveția. Cunoscută pentru accentul pus pe produsele alimentare proaspete și de înaltă calitate. Migros operează și în alte sectoare, inclusiv servicii financiare și de călătorie.

DENNER: Denner este o rețea de supermarketuri cu un accent deosebit pe prețurile reduse. Cunoscută pentru a oferi produse la prețuri competitive și pentru a avea un sortiment variat.

ALDI Suisse: ALDI Suisse face parte din grupul german ALDI și este prezent în Elveția. Similar cu alte magazine ALDI din întreaga lume, se concentrează pe oferirea de produse de calitate la prețuri competitive.

LIDL: Lidl este o altă rețea de supermarketuri prezentă în Elveția, oferind produse alimentare, non-alimentare și produse de patiserie proaspete.

SPAR: SPAR este prezent și în Elveția, având o rețea de supermarketuri și magazine de proximitate.

Trendul către cumpărăturile în supermarketuri reflectă schimbările în stilul de viață și preferințele consumatorilor, care își doresc opțiuni diverse și adaptate la ritmul lor de viață activ. Obiceiurile de cumpărare ale elvețienilor reflectă o sinteză interesantă între tradiție și inovație. De la experiențele tradiționale de cumpărături la adoptarea graduală a cumpărăturilor online și în supermarketuri, consumatorii elvețieni își păstrează aprecierea pentru produsele proaspete și un stil de viață sănătos, în timp ce abordează schimbările în peisajul de cumpărături modern. Cu o societate modernă și bine conectată la tehnologie, consumatorii elvețieni adoptă inovațiile și noile

tehnologii cu ușurință. Cu toate acestea, conservatorismul în achiziții și atenția la valoarea percepută a banilor rămân aspecte semnificative în procesul de luare a deciziilor de consum.

În concluzie, piața de consum din Elveția reflectă un mediu caracterizat de stabilitate economică, cererea pentru produse de calitate și o atenție crescută față de sustenabilitate și responsabilitate socială. Companiile care doresc să se integreze cu succes în această piață ar trebui să-și adapteze strategiile pentru a răspunde la aceste valori și preferințe ale consumatorilor elvețieni.

5.3. OBICEIURI ALIMENTARE

Obiceiurile alimentare din Elveția reflectă o combinație armonioasă între tradiție, diversitate culturală și ingredientele de înaltă calitate caracteristice regiunii alpine. Într-o țară cu o influență culinară puternică, există câteva aspecte distinctive ale obiceiurilor alimentare elvețiene.

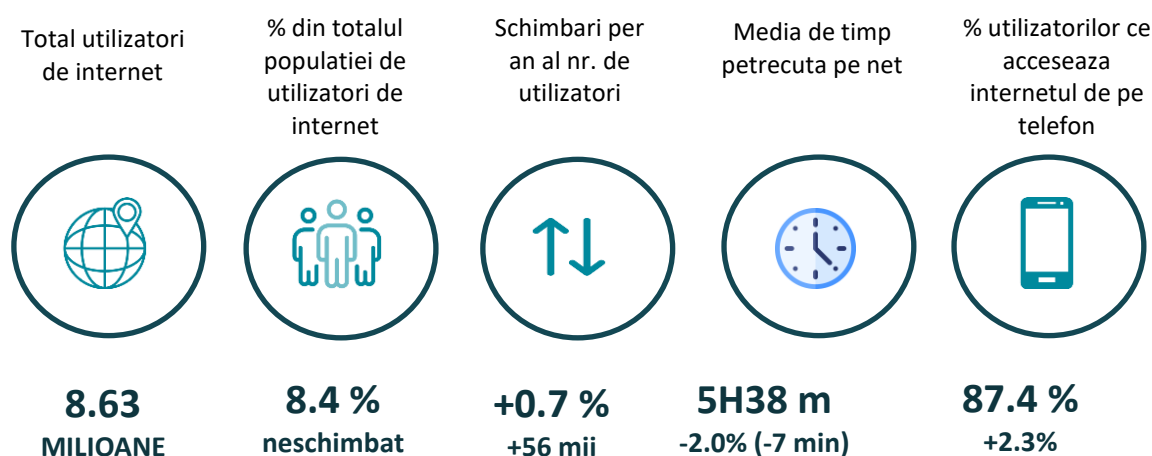
Preparatele tradiționale elvețiene Fondue și Raclette sunt cele mai emblematice. Fondue-ul constă în topirea unui amestec de brânzeturi, adesea servit cu pâine, legume și carne. Raclette-ul implică topirea unei porții de brânză raclette și combinarea ei cu cartofi, carne și murături. O altă specialitate elvețiană este Röstli, această mâncare simplă și delicioasă constă în cartofi rași, prăjiți până devin crocanți și aurii. Röstli-ul este adesea servit ca garnitură sau în variante mai elaborate cu adăugarea de ingrediente precum brânză sau bacon. Pâinea și produsele de panificație sunt fundamentale în dieta elvețiană. Există o varietate bogată de pâine proaspăt coaptă, chifle și produse de patiserie. Bretzelele elvețiene sunt, de asemenea, foarte populare. În special în sezonul rece, supele și ciorbele sunt apreciate în bucătăria elvețiană. O supă populară este "Älplermagronen," o variantă de paste cu brânză și ceapă prăjită. Fructele de pădure proaspete, precum zmeura și afinele, sunt adesea consumate și folosite în deserturi. Produsele lactate, inclusiv iaurtul și brânza, fac parte integrantă din dietă.

Bucătăria tradițională elvețiană include diverse preparate din carne, cum ar fi fondue-ul cu carne, ciorbele cu carne și preparatele tradiționale de la grătar. Carnea de vită, porc și pasăre sunt ingrediente frecvente în rețetele clasice elvețiene. Fiecare regiune a Elveției are propriile sale specialități de carne. De exemplu, în regiunea vorbitoare de germană, "Zürcher Geschnetzeltes" (friptură tăiată în fâșii cu sos cremos) este popular, în timp ce în regiunea vorbitoare de franceză, pot fi întâlnite preparate cu influențe franceze. Odată cu creșterea conștientizării asupra problemelor legate de mediu și sănătate, există o creștere a popularității dietei vegetariene și vegane în Elveția. Multe restaurante și magazine oferă acum opțiuni vegetariene și vegane, iar aceste alternative sunt tot mai integrate în obiceiurile alimentare cotidiene. Elveția este cunoscută pentru standardele ridicate în toate aspectele vieții, inclusiv în ceea ce privește calitatea alimentelor. Carnea elvețiană este de obicei produsă în condiții de bunăstare animală ridicată și respectă norme stricte de siguranță alimentară. Consumul de carne rămâne o parte semnificativă a evenimentelor sociale și a tradițiilor culinare în Elveția. Grătarele și mesele copioase cu preparate din carne sunt adesea prezente la evenimente festive și adunări de familie. O tendință notabilă este creșterea interesului pentru cumpărături locale și produse provenite din surse sustenabile. Aceasta include și carnea provenită de la producători locali, care respectă practici responsabile și durabile în domeniul creșterii animalelor. Este important de menționat că preferințele individuale și ale comunităților pot varia în funcție de regiune, educație și conștientizare personală. Tendința generală, totuși, indică o schimbare către opțiuni alimentare mai sustenabile și o mai mare diversificare a dietelor în Elveția.

5.4. PREFERINȚELE DE CONSUM ALE TINERILOR

Elveția, în ciuda diferențelor culturale evidente, împărtășește preocupări și tendințe similare în ceea ce privește preferințele de consum ale tinerilor. În contextul global al schimbărilor din comportamentul de cumpărare, țara adoptă și se adaptează la evoluțiile specifice ale pieței de consum. Tinerii elvețieni acordă o atenție deosebită calității produselor, prețului și valorii pe care acestea o aduc în viața lor. Aprecierea pentru produse de înaltă calitate și o bună raportare a prețului la calitate reflectă dorința de a face achiziții inteligente. Tinerii din Elveția aleg cu atenție mărcile care se aliniază cu stilul lor de viață. Decizia de cumpărare este influențată de modul în care un brand se integrează în povestea lor personală și în valorile pe care le împărtășesc. Tinerii elvețieni sunt receptivi la inovațiile în ceea ce privește modalitățile de plată, căutând opțiuni ușoare și rapide. Totodată, reducerile și ofertele promoționale reprezintă un factor important în decizia de cumpărare, generând o satisfacție imediată și o conexiune pozitivă cu brandurile. La fel ca în multe alte țări, cultura de cumpărături online a influențat semnificativ stilul de viață al tinerilor din Elveția.

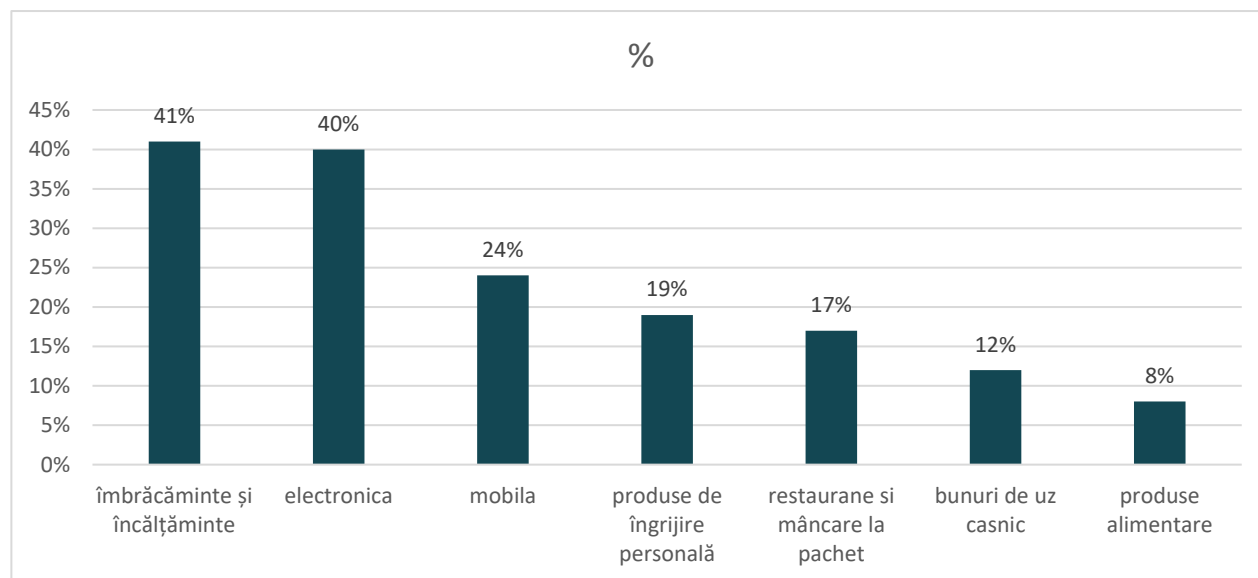
Apariția și consolidarea comerțului online au adus o schimbare notabilă în comportamentul de cumpărare, orientându-se spre o abordare modernă și comodă.

SURSA: DIGITAL 2023 SWITZERLAND (FEBRUARY 2023), [HTTPS://DATAREPORTAL.COM/](https://datareportal.com/)

Companiile elvețiene care activează în vânzările online se confruntă cu provocarea de a înțelege mai profund stilul de viață în schimbare al consumatorului "new age". Adaptarea rapidă la nevoile și preferințele acestui segment din ce în ce mai important devine esențială pentru a menține relevanța și loialitatea clienților.

FIGURA 11. PONDEREA CHELTUIELILOR COMERȚULUI ELECTRONIC ÎN ELVEȚIA 2022, PE CATEGORII

SURSA: [HTTPS://WWW.STATISTA.COM/STATISTICS/1336732/INTENDED-ONLINE-SHOPPING-SPEND-SWITZERLAND-CATEGORY/](https://www.statista.com/statistics/1336732/intended-online-shopping-spend-switzerland-category/)

Conform proiecțiilor din World Data Pro 2023, se preconizează că Elveția va experimenta o creștere semnificativă a consumatorilor cu vârsta sub 30 de ani. Această demografie emergentă reprezintă nu doar o piață de consum în creștere, ci și o forță motrice pentru inovație și schimbare în preferințele de consum.

În concluzie, tinerii elvețieni navighează într-o lume de consum influențată de calitate, valoare, identitate de marcă și eficiență în experiența de cumpărare, reflectând astfel o adaptare la tendințele globale și locale în evoluție.

6. COMPORTAMENTE ÎN AFACERI ÎN ELVEȚIA

Comportamentele și eticheta în lumea afacerilor din Elveția reflectă valorile lor culturale și normele sociale. Prezentăm mai jos un ghid detaliat despre comportamentele specifice și eticheta în afaceri din această țară:

Salutul: În Elveția, salutarile sunt formale și respectă un protocol specific. Strângerea de mână este un salut comun și se face cu fermitate. Este important să vă salutați partenerii de afaceri cu numele de familie și să vă adresați cu "Domnul" (Herr) sau "Doamna" (Frau), urmate de numele de familie. Strângerea de mână este considerată a fi un simbol de respect și încredere.

Respectul pentru timp: Punctualitatea este deosebit de importantă în Elveția. A fi la timp la întâlniri de afaceri este perceput nu doar ca un semn de respect față de programul celorlalți, ci și ca o dovadă a profesionalismului și seriozității tale în afaceri. Elvețienii pun un accent deosebit pe organizare și planificare, iar programarea strictă a întâlnirilor este considerată fundamentală

pentru buna desfășurare a afacerilor. Atunci când ești la timp la o întâlnire, demonstrezi că respecti valorile și normele culturale elvețiene. Întârzierea este privită cu dispreț în mediul de afaceri elvețian și poate afecta negativ relațiile tale profesionale. Aceasta poate fi interpretată ca o lipsă de respect pentru timpul celorlalți și poate crea o impresie proastă. Într-o țară în care eficiența și organizarea sunt prioritare, a fi la timp este un aspect crucial al etichetei în afaceri. Fiți la timp la întâlniri de afaceri și respectați orarele stabilite cu atenție.

Limba: Elvețienii vorbesc mai multe limbi oficiale, inclusiv germana, franceza, italiana și retoromana. Conform anchetei cincinale privind limba, cultura și religia, făcută de Oficiul Federal de Statistică al Elveției în 2019, 16% din populație a declarat mai mult de o limbă principală. Astfel, Germana sau germana elvețiană a fost declarată principală de 62,6% din populația rezidentă în vârstă de cel puțin 15 ani, franceza, de 23%, italiana sau dialectele italiene locale, de 8%, retoromana, de 0,5%, iar alte limbi, de 22,9%. Este important să cunoașteți limba corectă pentru regiunea în care aveți afaceri și să respectați preferințele lingvistice ale partenerilor de afaceri.

Vestimentația: Îmbrăcămintea în afaceri este adesea conservatoare și de calitate. Bărbații poartă costume sau sacouri, în timp ce femeile aleg costume elegante sau rochii. Atunci când vine vorba de îmbrăcăminte pentru bărbați, costumele sau sacourile sunt standardul în mediul de afaceri. Se preferă culori neutre, cum ar fi griul sau negrul, cu cămăși albe sau albastre. Detaliile precum cravatele, manșetele și pantofii sunt importante și ar trebui să denote atenție la detalii și un nivel de profesionalism înalt. În cazul femeilor, costumele elegante și rochiile sunt alegerea potrivită pentru mediul de afaceri. Se preferă ținutele cu linii clare și curate, cu culori neutre sau pastelate. Accesoriile trebuie să fie discrete, iar pantofii să fie confortabili și bine asortați. Stilul conservator în vestimentație subliniază seriozitatea și profesionalismul, elemente cheie în afacerile elvețiene. Prin urmare, este indicat să acordați o atenție deosebită alegerii vestimentației, astfel încât să corespundă standardelor culturale și să creeze o impresie pozitivă în lumea afacerilor din Elveția.

Relații personale: În mediul de afaceri elvețian, construirea de relații personale și încredere este un aspect esențial pentru succesul pe termen lung. Elvețienii pun un accent deosebit pe încredere și loialitate în relațiile de afaceri, ceea ce înseamnă că dezvoltarea unor relații personale solide este o prioritate. Participarea la evenimente sociale sau culturale este o modalitate eficientă de a dezvolta conexiuni autentice și relații cu partenerii de afaceri. Aceste evenimente pot include dineuri, petreceri, expoziții sau chiar evenimente sportive. Cu toate că discuțiile de afaceri sunt adesea formale și axate pe obiectivele comerciale, crearea unor momente de interacțiune mai informale și personale poate consolida relațiile și construi încrederea reciprocă. În concluzie, în mediul de afaceri elvețian, construirea de relații personale puternice și încrederea reciprocă sunt esențiale pentru succes. Prin participarea la evenimente sociale și culturale și manifestarea unui interes sincer pentru cultura și valorile elvețiene, poți dezvolta relații profesionale durabile și profitabile.

Negocierea: Negocierea în Elveția se bazează pe corectitudine, transparență și respect reciproc. Elvețienii sunt cunoscuți pentru angajamentele lor ferme și respectarea promisiunilor. Iată câteva aspecte cheie ale negocierilor în această țară:

- Corectitudine și transparență: Negociatorii elvețieni pun mare accent pe corectitudine și transparență în toate aspectele negocierii. Este important să fiți onest și deschiși în discuțiile voastre, evitând exagerările sau ambiguitatea.
- Documentare temeinică: Înainte de a intra în negocieri, asigurați-vă că sunteți bine documentați cu privire la subiectul negocierii. Elvețienii apreciază pregătirea corespunzătoare și așteaptă ca toate părțile implicate să fie bine informate.

- Respectarea angajamentelor: Ceea ce spuneți în timpul negocierilor trebuie să fie însoțit de acțiuni ulterioare. Elvețienii acordă o mare importanță respectării angajamentelor luate. Dacă faceți o promisiune sau un acord, este esențial să vă țineți de cuvânt.
- Timpul: Timpul este un factor important în negocierile din Elveția. Programarea și respectarea orarelor stabilite sunt cruciale. Fiți pregătit să alocați suficient timp pentru discuții și planificări detaliate. În același timp, nu încercați să grăbiți procesul de negociere, deoarece elvețienii pun mare preț pe luarea deciziilor ponderate și bine fundamentate.
- Relații personale: Deși negocierile pot părea formale, construirea relațiilor personale de încredere poate juca un rol important în succesul acestora. Participarea la evenimente sociale sau culturale poate oferi oportunități de a dezvolta conexiuni personale cu partenerii de afaceri.

În concluzie, negocierile în Elveția se bazează pe principii solide de etică și respect. Prin practicarea corectitudinii, transparenței și respectării angajamentelor, precum și prin acordarea atenției timpului și pregătirii corespunzătoare, veți construi relații de afaceri durabile și productive în această țară.

Respect pentru proprietate: Respectarea drepturilor de proprietate și a legilor este un principiu fundamental în lumea afacerilor elvețiene. Elvețienii sunt cunoscuți pentru standardele lor înalte de integritate și respectarea cu strictețe a regulilor. Iată câteva aspecte cheie legate de acest principiu:

- Respectarea drepturilor de proprietate: Proprietatea intelectuală și materială este protejată în mod riguros în Elveția. Furtul de proprietate intelectuală sau încălcarea drepturilor de autor este tratat cu seriozitate și poate avea consecințe legale grave. Asigurați-vă că respectați drepturile de proprietate ale altora și că aveți toate drepturile necesare pentru a desfășura activitățile comerciale.
- Conformitatea cu legile: Respectarea legilor elvețiene este esențială. Acest lucru include legislația fiscală, regulamentele privind comerțul, legislația muncii și orice alte reglementări care vă afectează afacerea. Asigurați-vă că sunteți bine informați cu privire la toate legile și reglementările relevante și că vă conformați acestora în mod corespunzător.
- Etica în afaceri: În plus față de respectarea legilor, etica în afaceri este un aspect important în Elveția. Comportamentul necorespunzător sau etică discutabilă poate afecta grav reputația și relațiile de afaceri. Evitați practicile afacerilor nepotrivite sau comportamentul antietic.
- Responsabilitate socială: Responsabilitatea socială corporativă este o preocupare tot mai importantă în mediul de afaceri elvețian. Companiile sunt așteptate să contribuie la binele societății și să respecte mediul înconjurător. Acțiuni precum reducerea impactului asupra mediului și sprijinirea comunității locale sunt apreciate.
- Respectarea contractelor: Respectarea angajamentelor asumate în contracte este o parte fundamentală a etichetei în afaceri elvețiene. Dacă ați semnat un acord sau un contract, este esențial să vă respectați cu strictețe obligațiile. Orice nerespectare poate duce la probleme legale și la afectarea relațiilor de afaceri.

În concluzie, în Elveția, respectarea drepturilor de proprietate și a legilor este esențială pentru succesul în afaceri. Prin conformitate cu regulile legale și etice, vă veți asigura că relațiile de afaceri sunt solide și că reputația dvs. rămâne impecabilă în această țară cu standarde ridicate.

Comunicare: Comunicarea este o componentă esențială a mediului de afaceri din Elveția, și respectarea unor norme specifice este crucială. Iată câteva aspecte importante legate de comunicarea în acest context:

- **Comunicare deschisă și profesională:** Comunicarea deschisă și profesională este valorizată în Elveția. Elvețienii apreciază o comunicare clară, onestă și respectuoasă. Este important să vă exprimați gândurile și ideile într-un mod profesional și să mențineți integritatea în toate comunicările.
- **Respectarea cuvântului dat:** Elvețienii pun mare preț pe cuvântul dat și respectarea promisiunilor. Dacă faceți o promisiune sau angajament, asigurați-vă că vă țineți de aceasta. Fiți conștienți de faptul că nerespectarea promisiunilor poate afecta negativ relațiile de afaceri.
- **Schimbul de informații meticolos:** Elvețienii sunt cunoscuți pentru abordarea lor meticuloasă în schimbul de informații și documente în afaceri. Documentarea temeinică și pregătirea corespunzătoare sunt apreciate. Asigurați-vă că oferiți informații precise și complete, și fiți gata să răspundeți la întrebări detaliate.
- **Păstrarea spațiului personal:** Elvețienii acordă o importanță mare spațiului personal. Evitați contactul fizic excesiv și respectați spațiul personal al celorlalți în interacțiunile de afaceri. Strângerile de mână sunt un salut comun, dar nu este obișnuit să atingeți sau să îmbrățișați persoanele cu care nu aveți o relație foarte apropiată.
- **Limbajul și tonul:** Folosiți un limbaj profesionist și respectuos în toate comunicările scrise și vorbite. Evitați limbajul vulgar sau jignitor și mențineți un ton adecvat și echilibrat în discuții.
- **Conformitatea cu reguli și etică:** Respectați regulile și etica de afaceri din Elveția. De exemplu, respectați normele privind confidențialitatea datelor și protecția informațiilor.

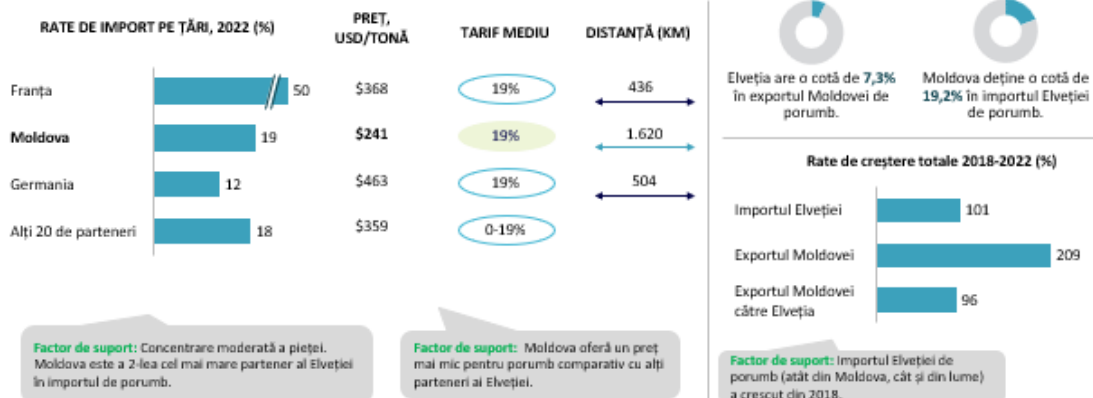
În concluzie, comportamentele și eticheta în afacerile din Elveția sunt marcate de formalitate, respect și profesionalism. Construirea de relații de încredere, comunicarea deschisă și respectarea valorilor culturale locale sunt esențiale pentru succesul în mediul de afaceri elvețian. Este de asemenea important să fiți punctuali și să îți îndepliniți promisiunile în timpul interacțiunilor de afaceri în Elveția. Deoarece elvețienii sunt cunoscuți pentru atenția lor la detalii și eficiență, este recomandat să fiți bine pregătit și organizat în toate interacțiunile de afaceri.

7. Anexa: Analiza factorilor de suport și de descurajare aferent exportului de produse în Elveția, per categorie de produs

✖ PORUMB

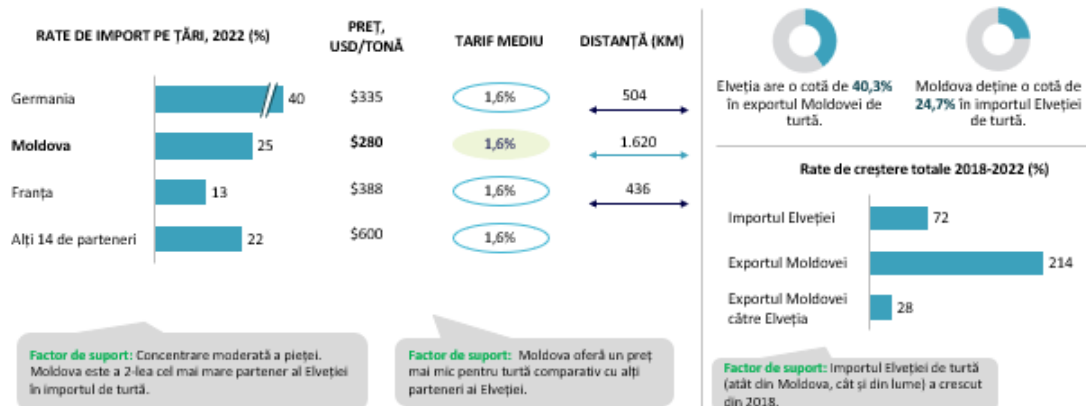
- Importurile Elveției reprezintă 0,2% (129 milioane USD) din importurile mondiale de porumb, fiind al 62-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de porumb către Elveția a crescut cu 96% în perioada 2018-2022.

✖ TURTĂ ȘI ALTE REZIDUURI SOLIDE, CHIAR MĂCINATE SAU SUB FORMĂ DE PELETE

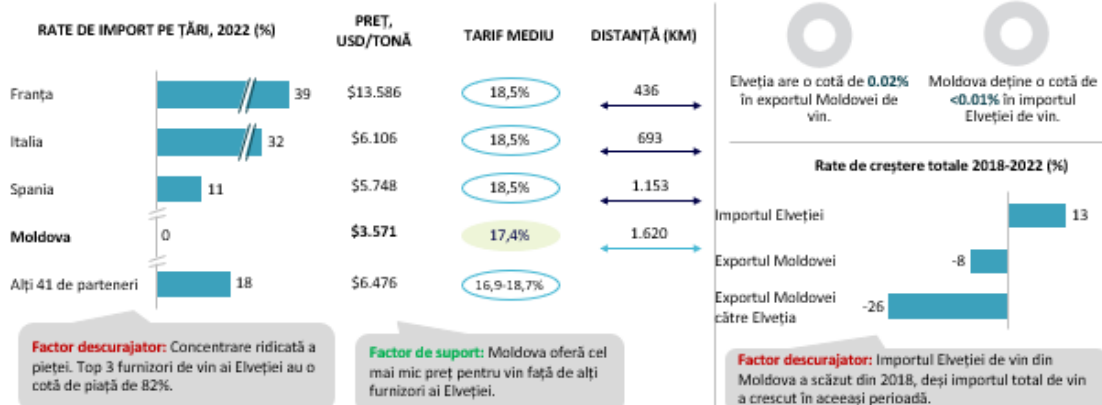
- Importurile Elveției reprezintă 0,4% (70 milioane USD) din importurile mondiale de turtă, fiind al 21-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de turtă către Elveția a crescut cu 28% în perioada 2018-2022.

VIN DIN STRUGURI PROASPEȚI

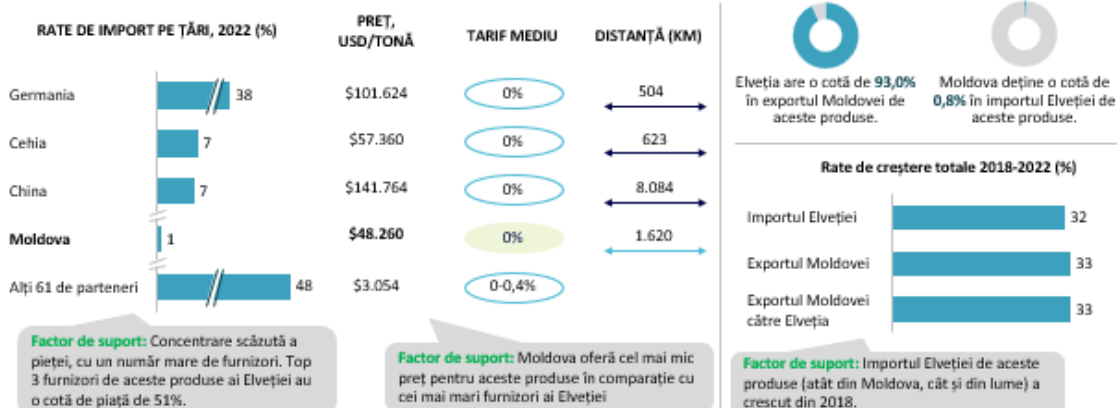
- Importurile Elveției reprezintă 3,3% (1,4 miliarde USD) din importurile mondiale de vin, fiind al 9-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de vin către Elveția a scăzut cu 98% din 2018 până în 2022.

PLĂCI, PANOURI, CONSOLE, BIROURI, DULAPURI ȘI ALTE BAZE, ECHIPATE CU DOUĂ SAU MAI MULTE APARATE

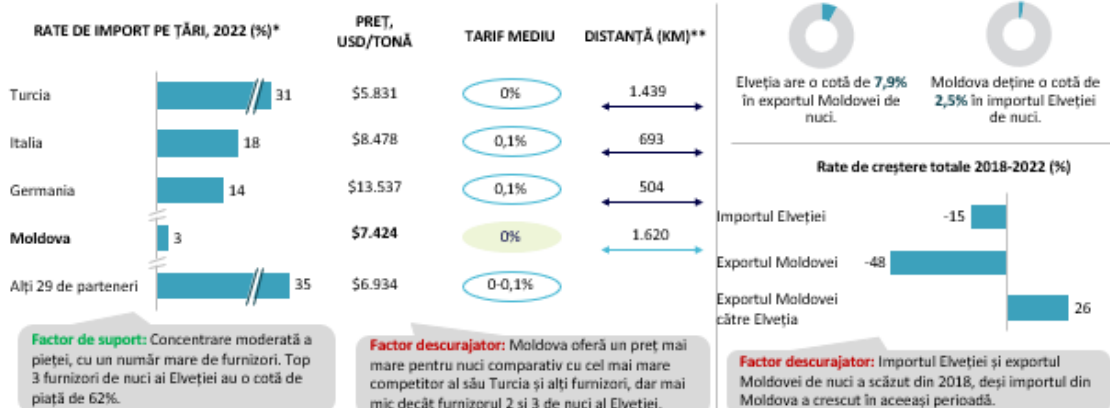
- Importurile Elveției reprezintă 1,3% (965 milioane USD) din importurile mondiale de aceste produse, fiind al 21-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de aceste produse către Elveția a crescut cu 33% din 2018 până în 2022.

NUCI, PROASPETE SAU USCATE, CHIAZ DECOJITE SAU DECOJITE(CU EXCEPȚIA NUCILOR DE COCOS, A NUCILOR BRAZILIENE ETC.)

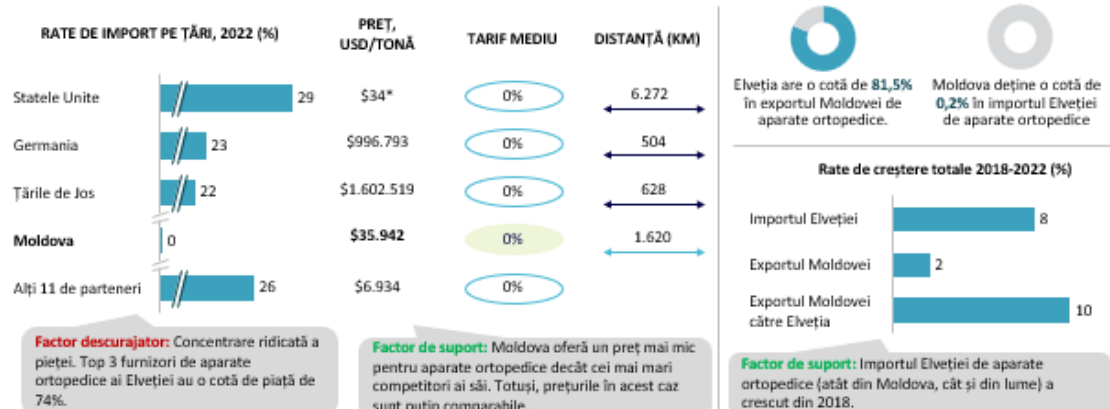
- Importurile Elveției reprezintă 1,2% (162 milioane USD) din importurile mondiale de nuci, fiind al 17-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de nuci către Elveția a crescut cu 26% din 2018 până în 2022.

APARATE ORTOPEDICE, INCL. CÂRJE, CURELE CHIRURGICALE ȘI FERME

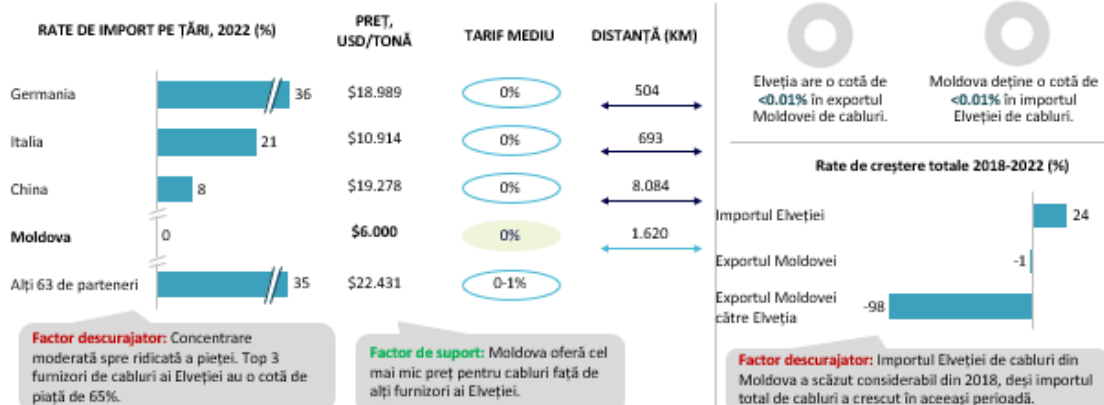
- Importurile Elveției reprezintă 2,3% (1,5 miliarde USD) din importurile mondiale de aparate ortopedice, fiind al 11-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de aparate ortopedice către Elveția a crescut cu 10% din 2018 până în 2022.

\\ SĂRMĂ IZOLATĂ „INCL. EMAILĂTĂ SAU ANODIZATĂ”, CABLU; CABLURI DE FIBRĂ OPTICĂ

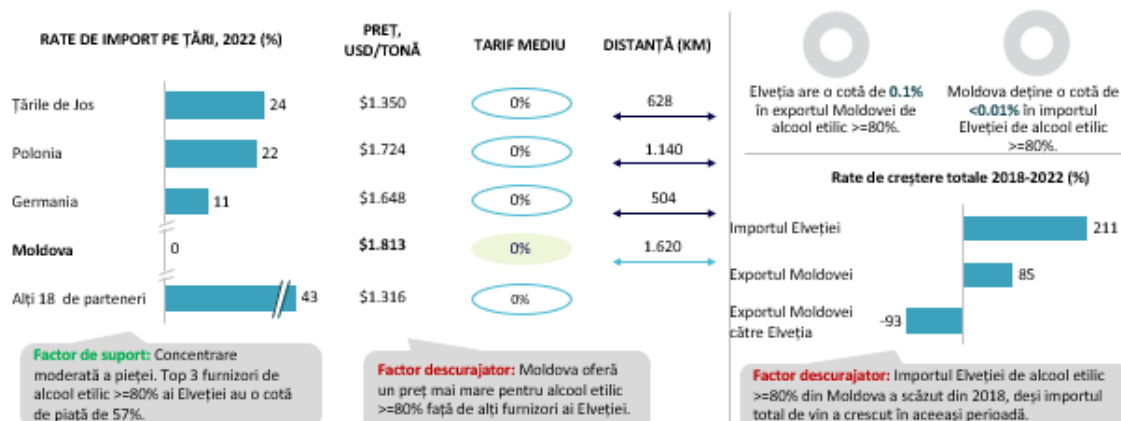
- Importurile Elveției reprezintă 0,7% (1 miliard USD) din importurile mondiale de cabluri, fiind al 35-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de cabluri către Elveția a scăzut cu 98% din 2018 până în 2022.

\\ ALCOOL ETILIC NEDENATURAT CU O ȚĂRIE ALCOOLICĂ >= 80%

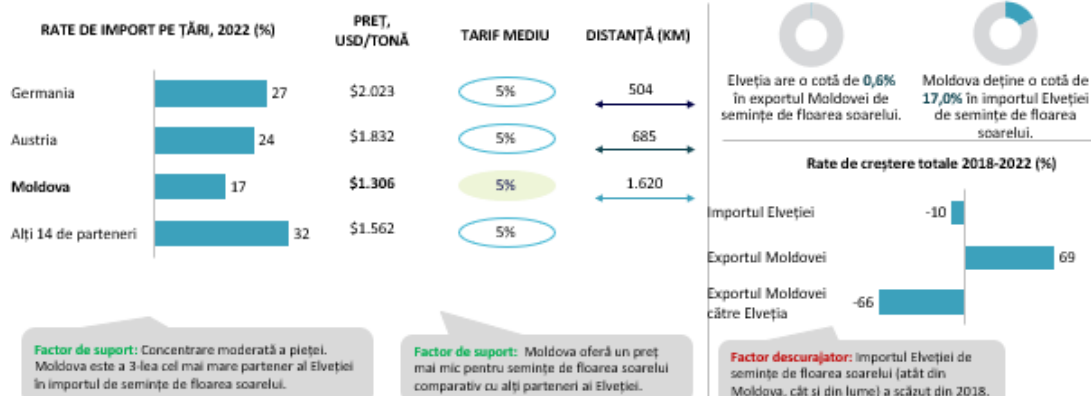
- Importurile Elveției reprezintă 1,3% (198 milioane USD) din importurile mondiale de alcool etilic >=80%, fiind al 19-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de vin către Elveția a scăzut cu 93% din 2018 până în 2022.

SEMINȚE DE FLOAREA SOARELUI, INCL. DECOJITE

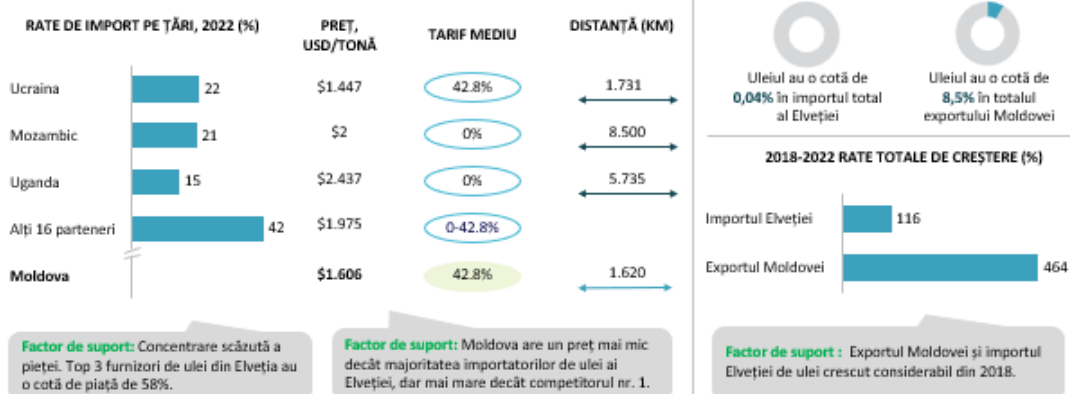
- Importurile Elveției reprezintă 0,1% (11 milioane USD) din importurile mondiale de semințe de floarea soarelui, fiind al 49-lea cel mai mare importator din lume.
- Exportul Moldovei de semințe de floarea soarelui către Elveția a scăzut cu 66% în perioada 2018-2022.

ULEI DE SEMINȚE DE FLOAREA SOARELUI, ȘOFRAN SAU BUMBAC ȘI FRAȚIUNILE ACESTORA, RAFINAT SAU NU

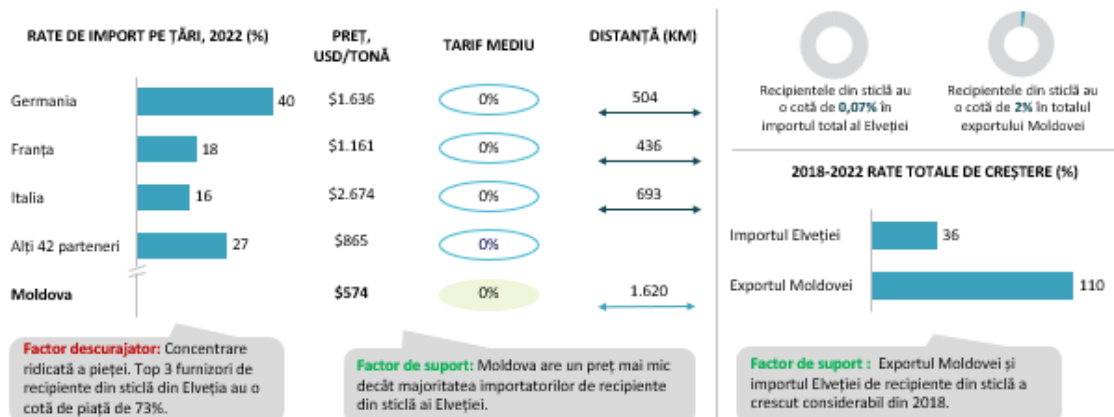
- Importurile Elveției reprezintă 0,5% (118 milioane USD) din importurile mondiale de ulei, proaspeți sau uscați, devenind al 40-lea cel mai mare importator din lume.
- Moldova nu exportă ulei în Elveția.

STICLE, BALOANE, BORCANE, OALE, FIOLE, FIOLE ȘI ALTE RECIPIENTE DIN STICLĂ

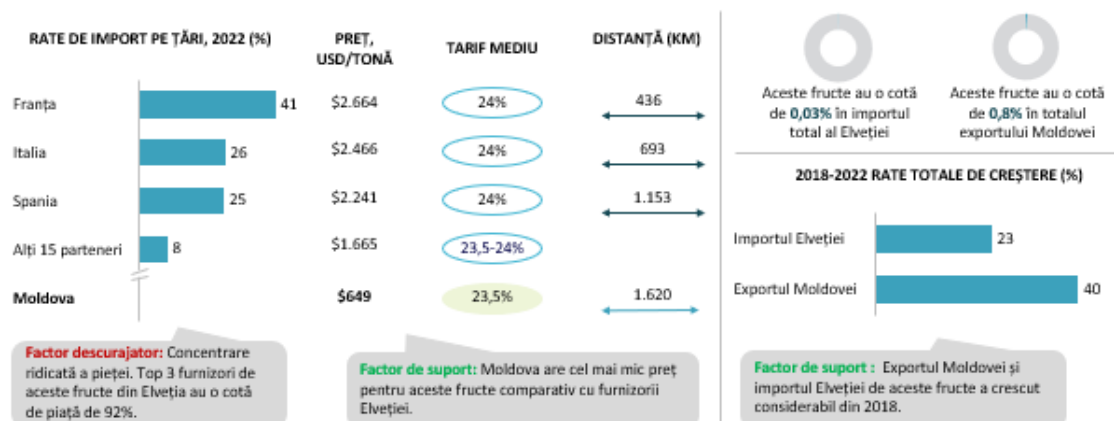
- Importurile Elveției reprezintă **1,7%** (240 milioane USD) din importurile mondiale de recipiente din sticlă, devenind al **11-lea cel mai mare importator din lume**.
- Moldova nu exportă recipiente din sticlă în Elveția.

CAISE, CIREȘE, PIERSICI INCL. NECTARINE, PRUNE ȘI PRUNE, PROASPETE

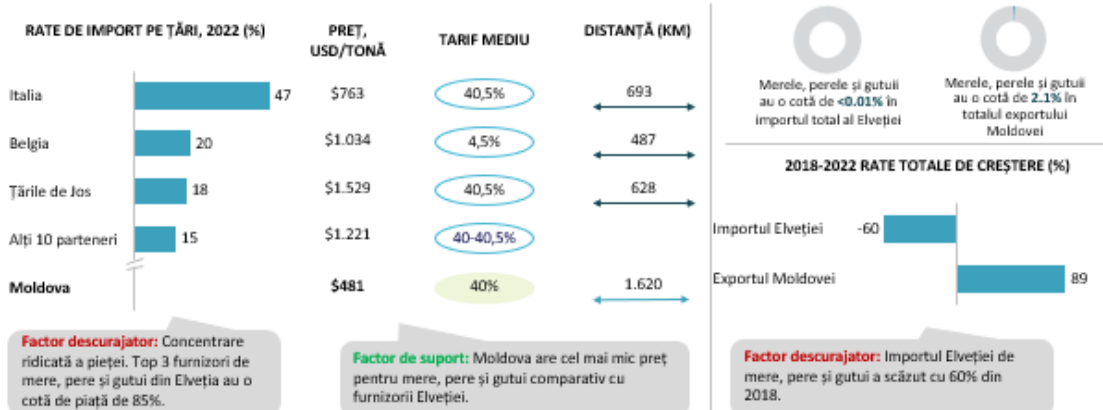
- Importurile Elveției reprezintă **1,1%** (104 milioane USD) din importurile mondiale de aceste fructe, proaspete sau uscate, devenind al **16-lea cel mai mare importator din lume**.
- Moldova nu exportă aceste fructe în Elveția.

\\ MERE, PERE ȘI GUTUI, PROASPETE

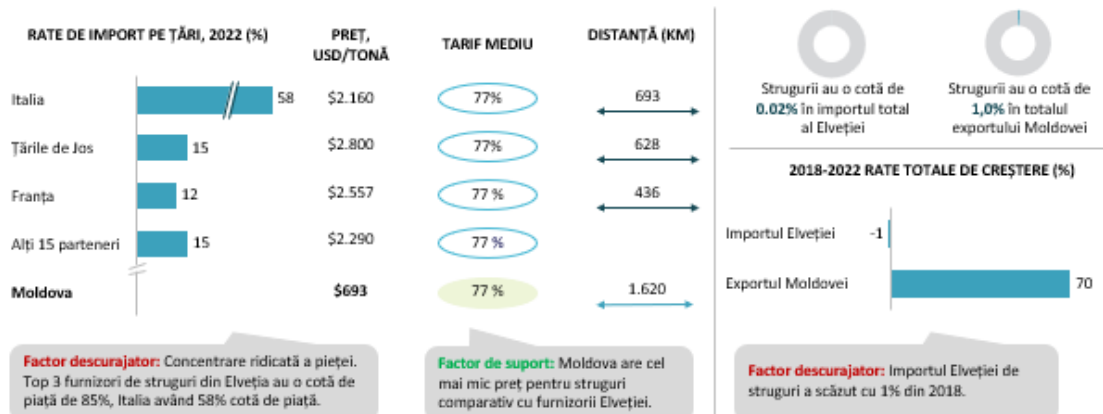
- Importurile Elveției reprezintă 0,2% (22 milioane USD) din importurile mondiale de mere, pere și gutui, proaspeți sau uscați, devenind al 60-lea cel mai mare importator din lume.
- Moldova nu exportă mere, pere și gutui în Elveția.

\\ STRUGURI, PROASPEȚI SAU USCAȚI

- Importurile Elveției reprezintă 0,7% (69 milioane USD) din importurile mondiale de struguri, proaspeți sau uscați, devenind al 30-lea cel mai mare importator din lume.
- Moldova nu exportă struguri în Elveția.

8. LISTA FIGURILOR ȘI TABELELOR

8.1. FIGURI

FIGURA 1. VOLUMUL COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA, MIL. DOLARI SUA	31
FIGURA 2. PONDEREA VOLUMULUI COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA ÎN TOTAL COMERȚ EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA, %	31
FIGURA 3. COMERȚUL EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA, MIL. DOLARI SUA	32
FIGURA 4. BALANȚA COMERCIALĂ A REPUBLICII MOLDOVA CU ELVEȚIA	32
FIGURA 5. EVOLUȚIA EXPORTURILOR SPRE ELVEȚIA (MIL. DOLARI SUA), ȘI PONDEREA ÎN TOTAL EXPORTURI (%), ÎN ANII 2018-2022	32
FIGURA 6. STRUCTURA EXPORTULUI SPRE ELVEȚIA, 2022	33
FIGURĂ 7. TOP 20 PRODUSE IMPORTATE DE ELVEȚIA DIN ȚĂRILE LUMII, INCLUSIV IMPORTUL ACESTOR PRODUSE DIN REPUBLICA MOLDOVA, 2022, MII DOLARI SUA	35
FIGURA 8. EVOLUȚIA IMPORTURILOR DIN ELVEȚIA (MIL. DOLARI SUA) ȘI PONDEREA ÎN TOTAL IMPORTURI (%), ÎN ANII 2018-2022	36
FIGURA 9. STRUCTURA IMPORTULUI DIN ELVEȚIA ÎN ANUL 2022, %	37
FIGURA 10. BALANȚA COMERCIALĂ CU ELVEȚIA PENTRU PRINCIPALELE CATEGORII DE PRODUSE, ANUL 2022, MII DOLARI SUA	39

8.2. TABELE

TABEL 1. INFORMAȚII GENERALE COMPARATIVE ELVEȚIA-MOLDOVA	7
TABEL 2. PIB AL ELVEȚIEI ȘI RATA DE CREȘTERE: TENDINȚE	8
TABEL 3. EVOLUȚIA INDICATORULOR MACROECONOMICI AI ELVEȚIEI	9
TABEL 4. ANALIZA SWOT A MEDIULUI ECONOMIC A ELVEȚIEI	10
TABEL 5. NUMĂR DE COMPANII/ENTITĂȚI, ÎN FUNCȚIE DE SECTORUL ECONOMIC, % TOTAL ENTITĂȚI PIAȚĂ, 2023 (539,172 COMPANII ÎNREGISTRATE)	11
TABEL 6. CELE MAI IMPORTANTE TUNELURI ÎN ELVEȚIA	14
TABEL 7. ASPECTE COMPARATIVE ELVEȚIA –MOLDOVA: SISTEMUL ECONOMIC	17
TABEL 8. LINKURI UTILE PENTRU ACCESAREA INFORMAȚIEI PRIVIND DIVERSE SFERE DE INTERES	20
TABEL 9. LISTA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ÎN CARE ELVEȚIA ARE CALITATE DE MEMBRU	23
TABEL 10. ACORDURI DE PARTENERIAT ALE ELVEȚIEI	24
TABEL 11. EVOLUȚIA EXPORTURILOR ELVEȚIEI, MLRD. DOLARI SUA, 2019-2022	27
TABEL 12. TOP 10 DESTINAȚII DE EXPORT ALE ELVEȚIEI	27
TABEL 13. PRINCIPALELE CATEGORII DE PRODUSE EXPORTATE DE ELVEȚIA, 2022:	28
TABEL 14. TOP 10 IMPORTATORI ÎN ELVEȚIA, 2022	28
TABEL 15. TÂRGURI COMERCIALE ÎN ELVEȚIA, 2023-2025	46

1. SURSE BIBLIOGRAFICE

2. www.statistica.md
3. <https://eap.tradehelpdesk.org/en/help-center/country-resources/moldova>
4. <https://trade.gov.md/en>
5. <https://www.trademap.org/index.aspx>
6. <https://www.globaldata.com/data-insights/macroeconomic/most-populated-countries-in-the-world/>
7. <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>
8. <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>
9. <https://oec.world/en>
10. <https://www.heritage.org/index/>
11. <https://tradefest.io/>
12. <https://worlddata.io/world-data-pro/>
13. <https://databank.worldbank.org/>
14. <https://jointchambers.ch/>
15. <https://www.fedlex.admin.ch/eli/treaty/2023/0264/en>
16. <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/gesellschaft/bevoelkerung/die-bevoelkerung---fakten-und-zahlen.html>
17. www.zefix.ch
18. www.bj.admin.ch
19. <http://www.umwelt-schweiz.ch>
20. www.weko.admin.ch
21. www.preisueberwacher.admin.ch;
22. www.monsieurprix.admin.ch
23. <https://datareportal.com/>
24. <https://www.reuters.com/markets/europe>
25. www.eventseye.com/fairs/c1_trade-shows_switzerland_1.html
26. <https://www.blv.admin.ch/blv/en/home.html>
27. Asociația Elvețiană de Standardizare (SNV) (<http://www.snv.ch/en>);
28. Secretariatul de stat elvețian pentru afaceri economice (SECO): <https://www.ezv.admin.ch/ezv/en/home/information-companies/bans--restrictions-and-conditions.html>).
29. Consiliul Federal al Elveției: <https://www.seco.admin.ch/seco/fr/home/Arbeit/Arbeitsbedingungen/Produktsicherheit.html>
30. Institutul Federal Elvețian de Proprietate Intelectuală: <https://www.ige.ch/en.html>
31. Oficiului Federal pentru Siguranța Alimentară și Veterinară (<https://www.blv.admin.ch/blv/en/home.html>).

CIVITTA International
info@civitta.com
+372 735 2802
www.civitta.com

CIVITTA Estonia
info.ee@civitta.com
+372 646 448 8
www.civitta.ee

CIVITTA Romania
Info.ro@civitta.com
+403 180 535 88
www.civitta.ro

CIVITTA Latvia
Info.lv@civitta.com
+371 277 055 85
www.civitta.lv

CIVITTA Moldova
Info.md@civitta.com
+373 797 550 99
www.civitta.md

CIVITTA Lithuania
info.lt@civitta.com
+370 685 266 80
www.civitta.lt

CIVITTA Armenia
Info.am@civitta.com
+374 10 546 434
www.civitta.am

CIVITTA Finland
Info.fi@civitta.com
+358 505 261 694
www.civitta.fi

CIVITTA Serbia
Info.rs@civitta.com
+381 11 2435 489
www.civitta.rs

CIVITTA Denmark
Info.dk@civitta.com
+452 762 80 83
www.civitta.com

CIVITTA Bulgaria
Info.bg@civitta.com
+359 884 076 576
www.civitta.bg

CIVITTA Poland
Info.pl@civitta.com
+48 690 001 286
www.civitta.pl

CIVITTA North Macedonia
info.mk@civitta.com
+389 75 230 439
www.civitta.com

CIVITTA Slovakia
info.sk@civitta.com
+421 901 700 574
www.civitta.sk

CIVITTA Kosovo
info.ks@civitta.com
+383 493 380 55
www.civitta.com

CIVITTA Ukraine
Info.ua@civitta.com
+380 442 270 140
www.civitta.com.ua

CIVITTA Sweden
info.se@civitta.com
www.civitta.com

CIVITTA Belarus
Info.by@civitta.com
+375 296 018 517
www.civitta.by

\ Rămânem în speranța unei colaborări fructuoase și în viitor